

Monitor Maatschappelijke zorg Holland Rijnland 2014-2015

Monitor Maatschappelijke zorg Holland Rijnland 2014-2015

Omvang risicogroepen en cliëntgroepen
Preventie, signalering, zorg en opvang in de Maatschappelijke Zorg

Colofon:

Opdrachtgever: Centrumgemeente Leiden (t.b.v. Holland Rijnland gemeenten)
Uitvoering: GGD Hollands Midden
Auteurs: Nienke Terpstra, Irma Paijmans, Joeri Wiegel
Illustraties: Loek Weijs Illustraties & Infographics ©

Publicatienummer: U16090

Rapport downloaden: www.ggdhm.nl
Rapport bestellen: infodocu@ggdhm.nl

December 2016

Inhoud

Samenvatting	10
1 Inleiding	16
1.1 <i>Doel van de Monitor Maatschappelijke Zorg</i>	16
1.2 <i>Beleidscontext</i>	17
1.3 <i>Overige relevante wetgeving</i>	19
1.4 <i>Leeswijzer</i>	20
2 Opzet en inhoud monitor	22
2.1 <i>Sociale Uitsluiting</i>	22
2.2 <i>OGGZ-ladder</i>	24
2.3 <i>OGGZ-Matrix</i>	25
2.4 <i>Wijzigingen ten opzichte van 2014</i>	27
2.5 <i>Gegevens en bronnen</i>	27
3 Sociale uitsluiting (overkoepelend)	32
3.1 <i>Sociale uitsluiting</i>	32
<i>Samenvatting sociale uitsluiting (overkoepelend)</i>	36
4 Huisvesting (kolom A)	38
<i>Huisvesting trede 1: Sociale huurders</i>	38
A1.1 Hoeveel huishoudens wonen in een sociale huurwoning?.....	38
<i>Huisvesting trede 2: Problemen met wonen, schulden en huisuitzettingen</i>	40
A2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen problemen met wonen? ..40	
A2.2 Hoe vaak wordt een 'dreigende energieafsluiting' gemeld bij de gemeentelijke schuldhelpverlening?	41
A2.3 Voor hoeveel huishoudens wordt de deurwaarder en/of kantonrechter ingeschakeld?42	
A2.4 Hoeveel huisuitzettingen zijn er per jaar?	44
<i>Huisvesting trede 3: Hulp bij wonen en schulden</i>	45
A3.1 Hoeveel mensen worden opgevangen in de crisisopvang van De Binnenvest?	45
A3.2 en A3.3 Hoeveel mensen krijgen woonbegeleiding door de Binnenvest of maken gebruik van beschermd wonen via de Binnenvest?	45
<i>Huisvesting trede 4: Briefadres en Maatschappelijke Opvang</i>	46
A4.1 Hoeveel mensen hebben een briefadres bij de gemeente of een maatschappelijke instelling?	46
A4.2 Hoeveel mensen worden bereikt door het outreachend werk van De Binnenvest?	47

A4.3	Hoeveel mensen maken gebruik van de dagopvang?	47
A4.4	Hoeveel mensen maken gebruik van de nachtopvang?	48
A4.5	Hoeveel feitelijk daklozen zijn er?	48
	Samenvatting huisvesting (kolom A)	49
5	Financiën (kolom B)	52
	Financiën trede 1: Minimum inkomen en uitkeringen	52
B1.1	Hoeveel huishoudens leven op of onder het sociaal minimum?	52
B1.2	Hoeveel inwoners ontvangen een uitkering?	53
B1.3	Hoeveel huishoudens in corporatiewoningen hebben een betaalrisico?	55
	Financiën trede 2: Huurschuld bij woningcorporaties	56
B2.1	Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen financiële problemen?	56
B2.2	Hoe groot is de huurschuld bij woningcorporaties?	56
	Financiën trede 3: Schulden en schuldhulp	57
B3.1	Hoeveel mensen vragen bij de gemeente een schuldregeling aan en hoeveel mensen komen in een schuldregeling terecht?	57
B3.2	Hoeveel schuldregelingen worden voortijdig beëindigd?	58
B3.3	Hoeveel mensen krijgen budgetbeheer?	59
B3.4	Hoe groot is de instroom in de wettelijke schuldsanering (Wsnp) en hoe groot is de uitstroom?	60
	Samenvatting financiën (kolom B)	62
6	Dagactiviteiten (kolom C)	64
	Dagactiviteiten trede 1: Werkloze werkzoekenden	64
C1.1	Hoeveel mensen die geen werk hebben, zoeken werk?	64
C1.2	Hoeveel activiteiten voor kwetsbare burgers worden aangeboden via de website jekuntmeer.nl?	64
	Dagactiviteiten trede 3: Hulp bij dagbesteding	65
C3.1	Hoeveel mensen hebben een individueel trajectplan?	65
C3.2	Hoeveel cliënten van de maatschappelijke opvang hebben dagbesteding?	65
C3.3	Hoeveel mensen bezoeken de Dagactiviteitencentra van de GGZ?	66
	Samenvatting dagactiviteiten (kolom C)	67
7	Gezondheid (kolom D)	70
	Gezondheid trede 1: Gezondheid van inwoners	70
D1.1	Hoeveel mensen rapporteren een slechte ervaren gezondheid?	70
D1.2	Hoeveel mensen hebben een hoog risico op angst- en/of depressieklachten?	71

Gezondheid trede 2: Meldpunt en crisisdiensten	71
D2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen 'vreemd gedrag', verstandelijke beperkingen of lichamelijke beperkingen?	71
D2.2 Hoeveel mensen bellen de crisisdienst Bureau Buiten Kantooruren (BBK)?	72
D2.3 Hoeveel mensen komen in aanraking met de GGZ-crisisdienst	72
Gezondheid trede 3: Wmo arrangementen, begeleid en beschermd wonen, psychiatrische wijkteams	73
D3.1 Hoeveel mensen maken gebruik van Wmo2015 arrangementen	73
D3.2 Hoeveel mensen krijgen begeleid zelfstandig wonen bij GGZ Rivierduinen?	74
D3.3 Hoeveel mensen krijgen beschermd wonen bij GGZ Rivierduinen?	75
D3.4 Hoeveel cliënten krijgen hulp van wijkteams psychiatrie (FACT teams)?	76
Samenvatting gezondheid (kolom D)	78
8 Middelengebruik (kolom E)	80
Middelengebruik trede 1: Alcoholgebruik	80
E1.1 Hoeveel mensen drinken overmatig alcohol?	80
Middelengebruik trede 2: Meldingen overlast verslaving	81
E2.1 Hoeveel gemelde zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen verslaving?	81
Middelengebruik trede 3: Ambulante verslavingszorg	81
E3.1 Hoeveel personen krijgen verslavingszorg?	81
E3.2 Aan welke middelen zijn de cliënten van de verslavingszorg verslaafd?	83
E3.3 Hoeveel cliënten volgen het methadonprogramma van Brijder?	84
Middelengebruik trede 4: Outreachend werk verslavingszorg	85
E4.1 Hoeveel mensen worden bereikt door het Mobiele Team van Brijder Verslavingszorg?	85
Samenvatting middelengebruik (kolom E)	86
9 Relaties (kolom F)	88
Relaties trede 1: Eenoudergezinnen, ernstige eenzaamheid	88
F1.1 Hoeveel huishoudens bestaan uit eenoudergezinnen?	88
F1.2 Hoeveel mensen zijn ernstig eenzaam?	88
Relaties trede 2: Meldingen sociaal isolement, huiselijk geweld, kindermishandeling ...	89
F2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen sociaal isolement, stilte/geen gehoor, geweld, opvoedingsproblemen of kinderverwaarlozing?	89
F2.2 Hoeveel kinderen worden gemeld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling? ..	90
Relaties trede 3: Hulpverlening gezinnen	91

F3.1	Hoe vaak wordt de Wet tijdelijk huisverbod toegepast?	91
F3.2	Hoeveel gezinnen worden gemeld bij de Basiszorgcoördinatie Kwetsbare Kinderen?	92
F3.3	Hoeveel multiprobleemgezinnen worden gemeld bij het MPG-overleg?	92
	Samenvatting relaties (kolom F)	93
10	Veiligheid (kolom G)	96
	Veiligheid trede 1: Ex-gedetineerden	96
G1.1	Hoeveel gedetineerden stromen per jaar uit per gemeente?	96
	Veiligheid trede 2: Overlast openbare ruimte, ex-gedetineerden en veelplegers	97
G2.1	Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen overlast in de publieke ...ruimte?	97
	Veiligheid trede 3: Nazorg (ex-)gedetineerden	97
G3.1	Hoeveel (ex-)gedetineerden worden begeleid/krijgen nazorg?	97
G3.2	Hoeveel jeugdige veelplegers zijn bij de politie in beeld?	100
G3.3	Hoeveel volwassen (zeer actieve) veelplegers zijn bij de politie in beeld?	101
	Veiligheid trede 4: Gedwongen opname in psychiatrisch ziekenhuis	103
G4.1	Hoeveel mensen krijgen een inbewaringstelling (IBS)?	103
	Samenvatting veiligheid (kolom G)	104
	Gegevensleveranciers	105
	Literatuur	107

Woord van dank

Dank namens GGD Hollands Midden aan alle personen en instellingen die gegevens hebben geleverd ten behoeve van deze editie van de Monitor Maatschappelijke Zorg Holland Rijnland.

Monitor Maatschappelijke zorg

Samenvatting

Samenvatting

Elke twee jaar verzamelt de GGD Hollands Midden in opdracht van de centrumgemeente Leiden gegevens over sociaal kwetsbare groepen in de regio Holland Rijnland. Traditioneel richt de monitor zich op de beleidsterreinen maatschappelijke opvang-, OGGZ- en verslavingsbeleid. Deze beleidsterreinen stammen uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, die echter in 2015 op belangrijke punten is gewijzigd. Daarom spreken wij vanaf dat moment eerder van Maatschappelijke Zorg. Dit betekent dat deze editie van de Monitor een bijzondere is omdat de cijfers een weergave zijn van een periode waarin gemeenten met twee verschillende Wmo opdrachten te maken hadden. De Monitor Maatschappelijke Zorg beoogt het gemeentelijk beleid op het terrein van preventie, signalering en vroeginterventie, zorg en hulpverlening en re-integratie op het terrein van de Maatschappelijke Zorg met cijfers te onderbouwen. Gegevens uit de monitor worden o.a. gebruikt ten behoeve van het 'Beleidskader Maatschappelijke Zorg: Transformatie van (O)GGZ, Maatschappelijk Opvang en Beschermd Wonen', van de regio Holland Rijnland.

Indeling Monitor

Op basis van het model Sociale Uitsluiting van het Sociaal Cultureel Planbureau zijn de indicatoren in deze Monitor ingedeeld in de volgende domeinen: huisvesting, financiën en dagbesteding (bestaansvoorwaarden), psychische gezondheid en middelen-gebruik, relaties en veiligheid. Binnen elk domein zijn de indicatoren gerangschikt van risicogroepen in de bevolking naar een steeds grotere afhankelijkheid van zorg en opvang. De cijfers zijn verzameld bij een diversiteit van zorg-, hulp- en dienstverleners. Bijna alle cijfers worden op gemeenteniveau gepresenteerd. In deze samenvatting worden de resultaten beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

Sociale uitsluiting en globale schatting doelgroep en risicogroep Maatschappelijke Zorg

Van de volwassen inwoners is ongeveer 3% matig tot ernstig sociaal uitgesloten, dat zijn circa 12.000 volwassenen en 1.600 ouderen. In Holland Rijnland is het percentage mensen dat sociaal is uitgesloten lager dan in Nederland. Volgens landelijke schattingen behoort ongeveer 1% van de volwassen bevolking tot de doelgroep van Maatschappelijke Zorg. Dit zijn ruim 4.000 mensen in Holland Rijnland. Zo'n 5% van de bevolking behoort tot de risicogroep; in Holland Rijnland zijn dit bijna 22.000 mensen. In 2015 zijn ruim 1.100 zaken gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast. De belangrijkste redenen om te melden zijn dreigende huisuitzetting, vreemd gedrag, geldproblemen en/of vervuiling/verloedering.

Huisvesting

In verhouding zijn in Holland Rijnland minder corporatiewoningen dan in Nederland.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast is ontruiming voorkómen bij 83% van de zaken die zijn gemeld met als reden 'dreigende huisuitzetting'.

Tussen 2014 en 2015 is het aantal huisuitzettingen in Holland Rijnland met meer dan een kwart gedaald. Vergeleken met de landelijke cijfers is het aantal kantonrechterzaken en het aantal huisuitzettingen in Holland Rijnland lager.

De reguliere crisisopvang van De Binnenvest is bedoeld voor mensen die acuut dakloos worden, onder andere door huurschulden, relatieproblemen, verslavingen of psychiatrische problemen. Deze opvang is langzamerhand steeds meer gezinsopvang aan het worden. In 2015 is De Binnenvest bovendien gestart met crisisopvang voor zwerfjongeren met een capaciteit van zes

bedden. Het aantal personen met begeleid wonen door de Binnenvest is flink gestegen sinds 2013, het aantal in beschermd wonen is stabiel.

Het aantal personen met een briefadres bij De Binnenvest in Leiden is in de afgelopen jaren constant gebleven. Bij Het Open Venster in Alphen aan den Rijn is dit juist toegenomen. Het aantal bereikte personen via outreachend werk van de Binnenvest is gestegen ten opzichte van 2012/2013. Zij zijn allemaal in een trajectplan geplaatst. Het aantal bezoekers van de Nachtopvang in Leiden neemt niet af. Het aantal feitelijk daklozen is in 2015 geschat op 304 met een marge tussen 276 en 333. De dalende trend van de jaren daarvoor zet daarmee niet door.

Financiën

Het aantal huishoudens op of onder het sociaal minimum en het percentage inwoners dat een uitkering ontvangt zijn lager dan het Nederlands gemiddelde. Het aantal personen met een uitkering is de afgelopen 5 jaar steeds gestegen en is tussen 2011 en 2015 met ruim 6.000 toegenomen. Betaalrisico is als nieuwe indicator opgenomen in deze Monitor. Een huishouden heeft een betaalrisico indien het netto besteedbaar huishoudinkomen niet voldoende is om de basisuitgaven te kunnen betalen. In 2014 hebben ongeveer 7.000 huishoudens in corporatiewoningen in de regio een betaalrisico; het percentage met een betaalrisico is in Holland Rijnland lager dan het landelijk gemiddelde.

De huurschuld als percentage van de totale huur bij woningcorporaties is vanaf 2012 ieder jaar gestegen. Sinds 2011 is de gemiddelde maandhuur van huishoudens in corporatiewoningen gestegen met 25%, landelijk is dit 11%.

Het aantal personen voor wie een schuldregeling wordt gestart is in 2014 iets kleiner dan in 2013. Voor 2015 is dit niet bekend doordat een belangrijk deel van de gegevens niet kon worden geleverd. Wel is bekend dat in 2015 voor bijna de helft van het aantal aanvragers een schuldregeling wordt gerealiseerd. Dit percentage is sinds 2013 gestegen. Het percentage schuldregelingen dat voortijdig wordt beëindigd daalt sinds 2012. Het aantal personen met budgetbeheer neemt elk jaar toe. Voor een deel gaat het om cliënten die ook in een schuldregeling zitten. Voor 2015 is dit niet bekend doordat een belangrijk deel van de gegevens niet kon worden geleverd. De instroom in de Wnsp is hoger dan in 2014 en 2013. De uitstroom stijgt sinds 2012 ieder jaar licht.

Dagactiviteiten

Het percentage werkzoekenden is lager dan het landelijk gemiddeld. Dit percentage stijgt sinds 2012 wel ieder jaar. Op de website www.regiozhn.jekuntmeer.nl worden activiteiten voor kwetsbare burgers aangeboden, gerangschikt per gemeente. Het aantal activiteiten dat in Holland Rijnland wordt aangeboden via deze website is tussen januari 2014 en januari 2016 flink gedaald.

Het aantal personen met een trajectplan bij de Binnenvest is nagenoeg verdubbeld ten opzichte van 2012. Verder biedt de Binnenvest sinds 2014 verplicht dagbesteding aan en is het aantal mogelijkheden hiervoor flink uitgebreid. Het aantal cliënten van de dagactiviteitencentra van de GGZ is in 2015 lager dan in 2014 en ook iets minder dan in 2013.

Gezondheid

Het aantal meldingen bij het Meldpunt Zorg en Overlast met als reden vreemd gedrag ligt de laatste jaren constant rond de 350 per jaar.

Slechts de helft van de Holland Rijnland gemeenten heeft gegevens aangeleverd over de Wmo-arrangementen in 2015 en de gegevens die zijn aangeleverd zijn lastig te interpreteren.

Het aantal cliënten voor begeleid zelfstandig wonen bij GGZ Rivierduinen daalt ieder jaar. Voor beschermd wonen is dit aantal sinds 2011 vrij constant.

Het aantal cliënten van FACT teams is in deze Monitor voor het eerst als indicator opgenomen. De wijkteams psychiatrie (FACT teams) van Rivierduinen hebben in 2015 1.807 mensen geholpen. Het aantal hiervan, dat voor een eerste psychose is behandeld, is 206.

Middelengebruik

Naar schatting drinkt ongeveer 10% van de bevolking overmatig alcohol.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast daalt het aantal meldingen dat binnenkomt met als reden 'verslaving' sinds 2013 ieder jaar.

Het aantal cliënten bij Brijder Verslavingszorg is na 2013 licht gedaald en bij De Brug stabiel. Het aantal cliënten verslavingszorg per 10.000 inwoners is vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland. Als primaire verslaving komt alcohol verreweg het meeste voor, gevolgd door cannabis, cocaïne en opiaten. Het aantal GHB-verslavingen stijgt sterk. Het aantal cliënten in het methadonprogramma daalt sinds 2010 elk jaar gestaag.

Het Mobiele team van Brijder Verslavingszorg heeft meer verslaafde zorgwekkende zorgmijders bereikt dan in voorgaande jaren.

Relaties

Eén van de vijf gezinnen met kinderen bestaat uit een eenoudergezin, evenveel als het Nederlands gemiddelde. Acht procent van de volwassenen en ouderen voelt zich ernstig eenzaam. Het percentage ernstig eenzame ouderen is lager dan in Nederland.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn in 2015 meer meldingen binnengekomen met als reden stilte/geen gehoor, de andere redenen betreffende sociale relaties komen minder vaak voor dan in 2014 of 2013.

In 2014 zijn ruim 1.500 kinderen uit de regio gemeld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Dit aantal is lager dan in het jaar ervoor.

Voor 70 gezinnen is de Wet Tijdelijk huisverbod toegepast. Het aantal gezinnen met zorgcoördinatie door Basiszorg Kwetsbare Kinderen is sinds 2009 steeds verder gedaald door aanscherping van de aanmeldcriteria en inkorten van de maximale looptijd. Na 2013 meldt het Meldpunt Zorg en overlast steeds minder gezinnen aan bij de drie Multi-Probleem-Gezinsoverleggen in de regio. In 2013 kreeg nog ongeveer een kwart van de aangemelde multiprobleemgezinnen een gezinscoach toegewezen, in 2015 is dit aantal fors verminderd.

Veiligheid

In 2015 werden 481 volwassen gedetineerden uit een penitentiare inrichting vrij gelaten in de regio. Vergeleken met Nederland stromen in Holland Rijnland in verhouding minder gedetineerden uit. Tussen 2014 en 2015 is de totale in- en uitstroom van nazorgkandidaten in Nederland met 11% afgenomen, in Holland Rijnland is dit maar liefst 26%.

Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 56 zaken gemeld betreffende overlast in de openbare ruimte en 25 zaken ten aanzien van 'zwervers'. Het aantal meldingen van overlast is vrij stabiel over de laatste vijf jaar. Het aantal meldingen over zwerven is tussen 2011 en 2015 gedaald.

In 2015 is voor 253 (ex-)gedetineerden de nazorg gecoördineerd door het Veiligheidshuis Hollands Midden. Driekwart van hen ervaart problemen op het gebied van zorg, meer dan 60% ervaart problemen op het gebied van inkomen, dagbesteding en werk en ruim de helft heeft hulp

nodig bij het houden van of zoeken naar huisvesting. In Katwijk hebben 28 (ex-) gedetineerden nazorg ontvangen. In Alphen aan den Rijn hebben 48 ex-gedetineerden intensieve nazorg ontvangen. Het Exodushuis in Leiden heeft 28 ex-gedetineerden begeleid, een stijging ten opzichte van 2013.

In 2014 zijn 431 volwassen veelplegers bij de politie geregistreerd, een van de zeven staat te boek als 'zeer actieve' veelpleger. Er zijn 10 veelplegers per 10.000 volwassenen. Dit is iets lager dan het Nederlandse gemiddelde.

In 2015 hebben 280 mensen een IBS opgelegd gekregen, dit is een toename van 9% ten opzichte van 2014.

Jeugd en jongeren

Per voorziening wordt het aantal cliënten jonger dan 23 jaar vermeld met daarachter tussen haakjes het percentage van het totaal aantal cliënten van die voorziening.

De Binnenvest	Crisisopvang	49 (47%)
	Briefadres	55 (12%)
	Outreachend team	26 (17%)
	Trajectplan	123 (13%)
	Ambulante woonbegeleiding	61 (9%)
	Beschermd wonen	2 (4%)
	Dagbesteding	8 (3%)
GGZ	Crisisdienst	90 (6%)
	Dagactiviteitencentra	22 (3%)
	Begeleid Zelfstandig Wonen	0 (0%)
	Beschermd Wonen	5 (2%)
	Cliënten FACT teams (waarvan 1 ^e psychose	51 (3%) 17 (10%)
Brijder	Verslavingszorg	204 (11%)
De Brug	Verslavingszorg	19 (8%)
Politie (KLPD)	Aantal minderjarige veelplegers (12 t/m 17 jr)	16 (4%)
DJI	Uitstroom gedetineerden 18 t/m 23 jaar	86 (18%)

1 Inleiding

1.1 Doel van de Monitor Maatschappelijke Zorg

Het doel van de monitor is het volgen van ontwikkelingen in aard en omvang van de doelgroepen die we rekenen tot de Maatschappelijke Zorg in de regio Holland Rijnland.

Traditioneel richt de monitor zich op de beleidsterreinen maatschappelijke opvang-, OGGZ- en verslavingsbeleid. Deze beleidsterreinen stammen uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, die echter in 2015 op belangrijke punten is gewijzigd. Daarom spreken wij vanaf dat moment eerder van Maatschappelijke Zorg. Onderstaande paragraaf 'Beleidscontext' licht deze veranderingen toe. De monitor volgt risicogroepen in de bevolking, de zorgconsumptie en het gebruik van voorzieningen in de tijd.

De Monitor Maatschappelijke Zorg beoogt het gemeentelijk beleid op het terrein van preventie, signalering en vroeg-interventie, zorg en hulpverlening en re-integratie op het terrein van de Maatschappelijke Zorg met cijfers te onderbouwen. Dit jaar worden gegevens uit de monitor o.a. gebruikt ten behoeve van het Beleidskader Maatschappelijke Zorg: Transformatie van (O)GGZ, Maatschappelijk Opvang en Beschermd Wonen, van de regio Holland Rijnland.

De cijfers helpen om discussies te voeren over de inzet van middelen, beleidsmaatregelen en het gebruik van voorzieningen. De cijfers brengen vaak de gevolgen van een complexe dynamiek aan de oppervlakte. De 'waarom'-vraag blijft daarbij meestal onbeantwoord. Verdiepende onderzoeken kunnen vervolgens gericht worden ingezet om zicht te krijgen op achterliggende mechanismen¹.

De regio Holland Rijnland wordt ook wel de regio Zuid-Holland Noord genoemd en bestaat uit de 14 gemeenten in Figuur 1.

Figuur 1 De 14 gemeenten in de regio Holland Rijnland

Elke twee jaar verzamelt de GGD Hollands Midden in opdracht van de centrumgemeente Leiden gegevens over sociaal kwetsbare groepen in de regio Holland Rijnland. Dit rapport beschrijft de resultaten van de gegevensverzameling in 2016. Gegevens zijn opgevraagd over de jaren 2014 en 2015. Eerdere gegevensverzamelingen vonden plaats in 2004², 2006³, 2008⁴, 2010⁵, 2012⁶ en 2014⁷. In voorgaande jaren heette de monitor: Monitor OGGZ [rapportage-jaren] Zuid-Holland Noord.

1.2 Beleidscontext

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De taken van de gemeente ten aanzien van kwetsbare burgers liggen voor het belangrijkste deel vast in de Wet Maatschappelijke ondersteuning. Deze wet is per januari 2015 ingrijpend gewijzigd. Dit betekent dat deze editie van de Monitor een bijzondere is omdat de cijfers een weergave zijn van een periode waarin de gemeente met twee verschillende Wmo opdrachten te maken had. In beleidstermen betekent dit dat er een verandering is van een specifieke OGGZ opdracht voor gemeenten, naar het bredere begrip van *Maatschappelijke Ondersteuning*. De wetgever heeft expliciet gemaakt dat de oude OGGZ taken onder de verantwoordelijkheid van de gemeente blijven vallen.⁸

OGGZ onder de oude Wmo

De oude Wmo (2007) beschrijft de gemeentelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg als volgt:

- *'Het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg*
- *het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen,*
- *het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen*
- *en het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg'*⁹

De monitor verzamelt gegevens over dit prestatieveld en de prestatievelden die daar mee samenhangen: 7. maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, advies- en steunpunten huiselijk geweld, 8. OGGZ, de openbare geestelijke gezondheidszorg en 9. ambulante verslavingszorg. De laatste drie prestatievelden worden meegenomen omdat er sterke samenhang is tussen deze prestatievelden.

Het doel van de Wmo is dat iedereen moet kunnen meedoen in de maatschappij, maar wel zoveel mogelijk op eigen kracht en met eigen verantwoordelijkheid. Het doel van de OGGZ is het vroegtijdig signaleren en beïnvloeden van risicofactoren en beschermende factoren met het oog op het voorkomen en verminderen van uitsluiting en het realiseren van een aanvaardbare kwaliteit van leven voor kwetsbare mensen. Dit vraagt een inspanning van gemeenten ten aanzien van kwetsbare burgers, die graag willen meedoen, maar weinig zelfredzaam zijn.

Uitleg van samenhang tussen beleidsterreinen in Maatschappelijke Zorg t/m 2014

Maatschappelijke opvang is een verzamelnaam voor diverse vormen van opvang voor kwetsbare groepen in de samenleving, bijvoorbeeld dak- en thuislozen of ex-psychiatrische patiënten. De voorzieningen variëren van het bieden van simpel onderdak tot meer intensieve vormen van begeleiding en rehabilitatie.

De **OGGZ** is een containerbegrip voor alle activiteiten op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg die niet op geleide van een vrijwillige, individuele hulpvraag worden uitgevoerd. Het belangrijkste element hieruit is dat er geen vraag om zorg is van de personen op wie de hulp zich richt. Niet de persoon zelf, maar derden brengen de hulp op gang. Preventie van psychische problemen is inbegrepen, onder andere gericht op externe omstandigheden die de problematiek mede veroorzaken of in stand houden.

De **ambulante verslavingszorg** helpt verslaafden omgaan met hun verslaving, waarbij zij zoveel mogelijk re-integreren in de samenleving.

De drie beleidsterreinen hebben gemeen dat zij zijn gericht op personen die op één of meer maatschappelijke terreinen **zijn uitgesloten of waarvoor uitsluiting dreigt**. Het gaat om sociale participatie, sociale integratie, eerste levensbehoeften, toegang tot huisvesting, werk, opleiding, gezondheidszorg, hulverlening en diensten.

Wmo 2015

Sinds 1 januari 2015 is de gemeentelijke verantwoordelijkheid uitgebreid door decentralisatie van een deel van de AWBZ-taken naar de Wmo 2015. Alle gemeenten kregen een grotere taak binnen de Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en meer eigen verantwoordelijkheid voor een groep inwoners met complexe problematiek. Vanaf 2015 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de hele keten van ondersteuning voor inwoners met complexe problematiek¹⁰.

De Wmo kent drie hoofddoelen:

1. Bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.
2. Ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving.
3. Bieden van Beschermd wonen en opvang als maatwerkvoorzieningen.

In de memorie van toelichting schetst de wetgever dat de klassieke OGGZ-activiteiten “ter preventie van (ernstige) psychosociale problemen en het begeleiden van de betrokken personen. [...] vallen onder de nieuwe omschrijving [...]”.

Regionaal Kompas Zuid-Holland Noord

Het Rijk heeft Leiden, net als alle centrumgemeenten voor de maatschappelijke opvang en verslavingszorg, gevraagd om voor de periode 2008-2013 door middel van een Stedelijk Kompas dakloosheid en daarmee samenhangende problemen aan te pakken. In de regio Holland Rijnland

kozen de gemeenten voor een gezamenlijk Regionaal Kompas. De aanvankelijke looptijd tot en met 2013 is door VWS met een jaar verlengd tot eind 2014.¹¹

Het Regionaal Kompas Zuid-Holland Noord 2008-2013¹² is een plan van aanpak dat in samenspraak met betrokken ketenpartners tot stand is gekomen en waar alle gemeenten mee hebben ingestemd. Het betreft een uitvoeringsagenda bij de beleidsvisie 'Iedereen telt'¹³ uit 2006, gericht op de OGGZ, verslavingszorg en maatschappelijke opvang en beoogt al ingezette activiteiten te versterken en de afstemming met en samenwerking tussen alle betrokken partijen te intensiveren. Het ingezette beleid is in de Wmo-beleidsplannen 2008-2012 herbevestigd.

Voor de periode 2017-2025 is een nieuw regionaal beleidskader in de maak: *Beleidskader Maatschappelijke Zorg: Transformatie van (O)GGZ, Maatschappelijk Opvang en Beschermd Wonen*. De inspraakversie ging in juli 2016 naar de gemeenteraden voor de inspraakronde. Na vaststelling van het beleidskader komt er een nieuw uitvoeringsprogramma voor dit beleidsveld.

1.3 Overige relevante wetgeving

De Wmo vormt de basis van het stelsel van Zorg en Welzijn. Dit stelsel bestaat naast de Wmo 2015 ook uit de Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw). Sommige hulpverlening in het kader van deze wetgeving is dan ook opgenomen in de monitor. Vaak gaat het vooral om de grensgebieden, waar cliënten zorg ontvangen die onder deze verschillende wetten vallen. Of doordat er iets in hun levenssituatie veranderd: ze glijden verder af of zetten juist een stap naar meer zelfstandigheid.

Daarnaast zijn er nog een aantal andere wetten die van grote invloed zijn op het beleid en de uitvoering in het Sociaal Domein als geheel én op het domein Maatschappelijke zorg. De belangrijkste daarvan staan hieronder kort genoemd.

Participatiewet

Vanaf 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. De gemeente is vanaf die datum verantwoordelijk voor mensen met een beperkt arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben in de vorm van dagbesteding of (toeleiding naar) (vrijwilligers-)werk. Deze mensen zaten tot 1 januari 2015 in de Wwb, Wsw en de Wajong.

Wet BOPZ

De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) geeft zorgverleners de mogelijkheid om patiënten die door een stoornis van hun geestvermogens een gevaar vormen voor zichzelf of anderen, onder dwang op te nemen in een psychiatrisch ziekenhuis, psychogeriatrisch verpleeghuis of instelling voor verstandelijk gehandicapten. Ook biedt de wet mogelijkheden om deze mensen, als zij eenmaal onder dwang zijn opgenomen, in de instelling aan dwangbehandeling en andere vormen van dwang te onderwerpen. Deze wet wordt op termijn vervangen door de Wet Verplichte GGZ. De nieuwe wet wil gedwongen behandeling van mensen met psychische problemen minder ingrijpend maken. Een belangrijk verschil is dat verplichte zorg straks ook buiten een instelling opgelegd kan worden.

Wet forensische zorg (WfZ)

Mensen met een psychische of psychiatrische stoornis die een strafbaar feit hebben gepleegd,

kunnen vanuit de Wet op forensische zorg verplicht worden om gebruik te maken van zorg in verschillende typen instellingen, waaronder instellingen Beschermd wonen of Maatschappelijke opvang. Deze ondersteuning aan cliënten met een 'forensische titel' valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Als de forensische titel vervalt terwijl de voorziening nodig blijft, wordt de cliënt overgeheveld naar de centrumgemeente.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

Ook de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is belangrijk bij de hulp aan kwetsbare personen. Als gevolg van schuldenproblematiek worden zij vaak uitgesloten van basisvoorzieningen als wonen, zorgverzekering en water.

Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap

De wet verbetert in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek de regels voor curatele en onderbewindstelling ter bescherming van en mentorschap ten behoeve van kwetsbare volwassenen. Hiermee wil het kabinet mensen die niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, zoals psychiatrisch patiënten of verslaafden, beschermen. De kantonrechter kan, op verzoek, iemand aanstellen die de belangen van de betrokkene behartigt.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het model Sociale Uitsluiting op basis waarvan de indicatoren van kwetsbaarheid en risicofactoren zijn gekozen. Vervolgens laat de OGGZ-ladder zien hoe mensen af kunnen glijden van risicogroep in de samenleving naar meer afhankelijkheid van professionele hulp en zorg. De OGGZ-ladder wordt uitgebreid tot een matrix met de vijf domeinen bestaansvoorwaarden, gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid, waarbinnen problemen kunnen ontstaan. Tenslotte worden alle indicatoren met de bronnen vermeld.

In hoofdstuk 4 tot en met 10 worden de betreffende aantallen per domein beschreven: huisvesting, financiën, dagbesteding, gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid. In elk hoofdstuk staan de cijfers in volgorde van de OGGZ-ladder. Te beginnen met risicofactoren in de bevolking (trede 1), vervolgens de gesignaleerde problemen bij meldpunten, crisisdiensten en politie (trede 2), dan de zorg/hulpverlening (trede 3) en tenslotte de maatschappelijke opvang (trede 4).

In de tabellen met cijfers per gemeente staan de gemeenten in aflopende volgorde van totaal aantal inwoners: Leiden bovenaan, Zoeterwoude onderaan. Tenzij anders aangegeven, zijn voor Alphen aan den Rijn, ook voor de jaren vóór de fusie met Boskoop en Rijnwoude per 1 januari 2014, de aantallen inclusief Rijnwoude en Boskoop weergegeven.

Boven elke tabel wordt een vraag gesteld die vervolgens met behulp van de cijfers in de bijbehorende tabel wordt beantwoord. De code die voor elke vraag staat, correspondeert met de bijbehorende indicator in de OGGZ-matrix op pagina 26.

Voor zover beschikbaar zijn in de tabellen tussen haakjes het aantal jongeren tot en met 22 jaar opgenomen. In de samenvattingen per hoofdstuk wordt een aparte paragraaf aan deze groep gewijd.

2 Opzet en inhoud monitor

Eerst beschrijven we de kenmerken van sociale uitsluiting en welke risicofactoren hierbij een rol spelen met behulp van het model Sociale Uitsluiting van het Sociaal Cultureel Planbureau¹⁴. Vervolgens gebruiken we de OGGZ-ladder¹⁵ om de doelgroepen te rangschikken naar de mate van zelfredzaamheid. Naarmate ze afdalen op de ladder worden ze meer afhankelijk van professionele zorg, hulp of begeleiding. Onderaan de ladder staan de daklozen. De OGGZ-ladder vormt vervolgens de basis voor een matrix waarin de verschillende domeinen van problematiek worden geplaatst: bestaansvoorwaarden (huisvesting, financiën en dagactiviteiten), gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid. In de cellen van de matrix worden tenslotte de indicatoren geplaatst op de bijbehorende trede van de OGGZ-ladder en kolom van het betreffende domein.

2.1 Sociale Uitsluiting

Het centrale thema van de Wmo is dat iedereen – jong en oud, gehandicapt en niet-gehandicapt, autochtoon en allochtoon, met en zonder problemen – volwaardig aan de samenleving kan deelnemen¹⁶. De mensen die tot de doelgroepen van de Maatschappelijke Zorg behoren, doen juist niet (voldoende) mee, zijn uitgesloten of dreigen te worden uitgesloten van de maatschappij. De risicogroepen voor sociale uitsluiting zijn zeer heterogeen en de problemen heel divers. De kenmerken die zij met elkaar delen worden hieronder beschreven aan de hand van het model sociale uitsluiting.

De twee centrale kenmerken van sociale uitsluiting zijn:

- 1) er is sprake van *een tekort of achterstand* op zowel het culturele als economische vlak met
- 2) het *ontbreken van toekomstperspectief*.

Culturele uitsluiting

- achterstand sociale participatie: onvoldoende deelname aan formele en informele sociale netwerken, inclusief vrijetijdsbesteding; onvoldoende sociale ondersteuning; sociaal isolement; onvoldoende sociale betrokkenheid; voor allochtonen: ontbreken van contact met autochtonen.
- achterstand culturele integratie: onvoldoende naleving van centrale waarden en normen behorend bij actief sociaal burgerschap; gering arbeidsethos; geringe opleidingsbereidheid; niet stemmen; misbruik sociale zekerheid; delinquent gedrag; afwijkende pedagogische opvattingen; afwijkende opvattingen over rechten en plichten van vrouwen/mannen.

Economische uitsluiting

- materiële achterstand (armoede): tekort aan middelen voor elementaire levensbehoeften en materiële goederen; 'life style' deprivatie; problematische schulden; betalingsachterstanden (m.n. woonlasten); geen mogelijkheid om geld te lenen.
- geen toegang tot sociale grondrechten ((semi-)overheidsinstellingen): wachtlijsten en/of (financiële) drempels voor gezondheidszorg, onderwijs (m.n. ten behoeve van kinderen), huisvesting, rechtsbijstand, maatschappelijke dienstverlening, schuldhulpverlening, arbeidsbemiddeling, sociale zekerheid, maar ook zakelijke dienstverlening zoals banken en verzekeringsinstellingen; onvoldoende veiligheid en leefbaarheid woonomgeving.

Risicofactoren sociale uitsluiting

Een groot aantal factoren verhoogt het risico op sociale uitsluiting. De belangrijkste risicofactoren staan in onderstaande tabel. De risicofactor met de sterkste samenhang met sociale uitsluiting staat bovenaan en de factor met de zwakste samenhang onderaan.

Tabel 1 *Belangrijkste risicofactoren sociale uitsluiting*

Risicofactoren	Samenhang met sociale uitsluiting
Alleenstaande ouder	Sterker Zwakker
Gering psychisch welbevinden	
Slechte gezondheid	
Laag inkomen/ werkloos/ uitkeringsgerechtigd	
Niet-westerse herkomst	
Slechte beheersing Nederlandse taal	
Lage opleiding	
Lage opleiding van de vader	
Alleenstaand	

Twee factoren ontbreken in bovenstaand rijtje, namelijk leeftijd en geslacht. Hogere leeftijd is eerder een beschermende dan een risicofactor. Met het ouder worden neemt het risico op uitsluiting af. Vrouwen wijken nauwelijks af van mannen, waarschijnlijk omdat veel uitsluitingskenmerken op huishoudniveau spelen. Alleenstaande ouders vormen een uitzondering. Zij zijn meestal vrouwen en het verhoogde risico treft dan ook vooral vrouwen.

Cumulatie van risicofactoren

Eén risicofactor alleen leidt meestal niet tot sociale uitsluiting. Naarmate er meer risicofactoren worden gecombineerd wordt de kans op sociale uitsluiting groter. De combinatie van risicofactoren die een groot effect hebben op de mate van sociale uitsluiting zijn: gering psychisch welbevinden, slechte gezondheid, laag inkomen en uitkeringsgerechtigd/werkloos/geen zinvolle dagbesteding.

Bovenstaande combinatie van belangrijkste risicofactoren voor sociale uitsluiting is voor volwassenen en ouderen gelijk. Wanneer deze combinatie optreedt, voegen andere risicofactoren nog maar weinig toe. Alle vier de risicofactoren hebben een direct effect op sociale uitsluiting. Sociaal uitgesloten raken is een proces dat zich in de tijd afspeelt. Oorzaken en gevolgen kunnen elkaar in de loop der tijd afwisselen. Vooral een gering psychisch welbevinden lijkt eerder een gevolg dan oorzaak te zijn van uitgesloten zijn.

Kanttekening

Bovenbeschreven risicofactoren zijn niet specifiek voor sociale uitsluiting. Nagenoeg dezelfde zijn ook vastgesteld in relatie tot het ontstaan van psychische stoornissen, probleemgedrag en verslaving¹⁵.

2.2 OGGZ-ladder

De OGGZ-ladder¹⁵ beschrijft groepen kwetsbare mensen in uiteenlopende contexten en toestanden van sociale uitsluiting. Afhankelijk van waar op de OGGZ-ladder de peilstok wordt geplaatst – op welke trede van de ladder – is er sprake van andere risico- en zorgprofielen. De treden representeren ook potentiële interventieniveaus waarop in het proces van uitsluiting in de uiteenlopende contexten kan worden ingegrepen. Onvoldoende inspanningen op de treden kunnen leiden tot niet-herkenning en niet-interventie met als risico verdere uitval of terugval.

Op *trede nul* staat de algemene bevolking. Men heeft een redelijke tot goede gezondheid, doet actief mee in de maatschappij en kan tegenslagen opvangen dankzij voldoende sociale steun.

Bij de *eerste trede* gaat het om uiteenlopende risicogroepen waarbij sprake is van verminderd welzijn en minder goed in staat eigen problemen op te lossen. Dank zij voldoende steun van familie en vrienden, blijven de problemen beheersbaar.

Op de *tweede trede* nemen de problemen in ernst toe. Er is sprake van opeenstapeling van problemen en ze houden langer aan. Steun uit de omgeving is gebrekkig of valt weg. De situatie is kwetsbaar en kan na een ingrijpende gebeurtenis snel verslechteren.

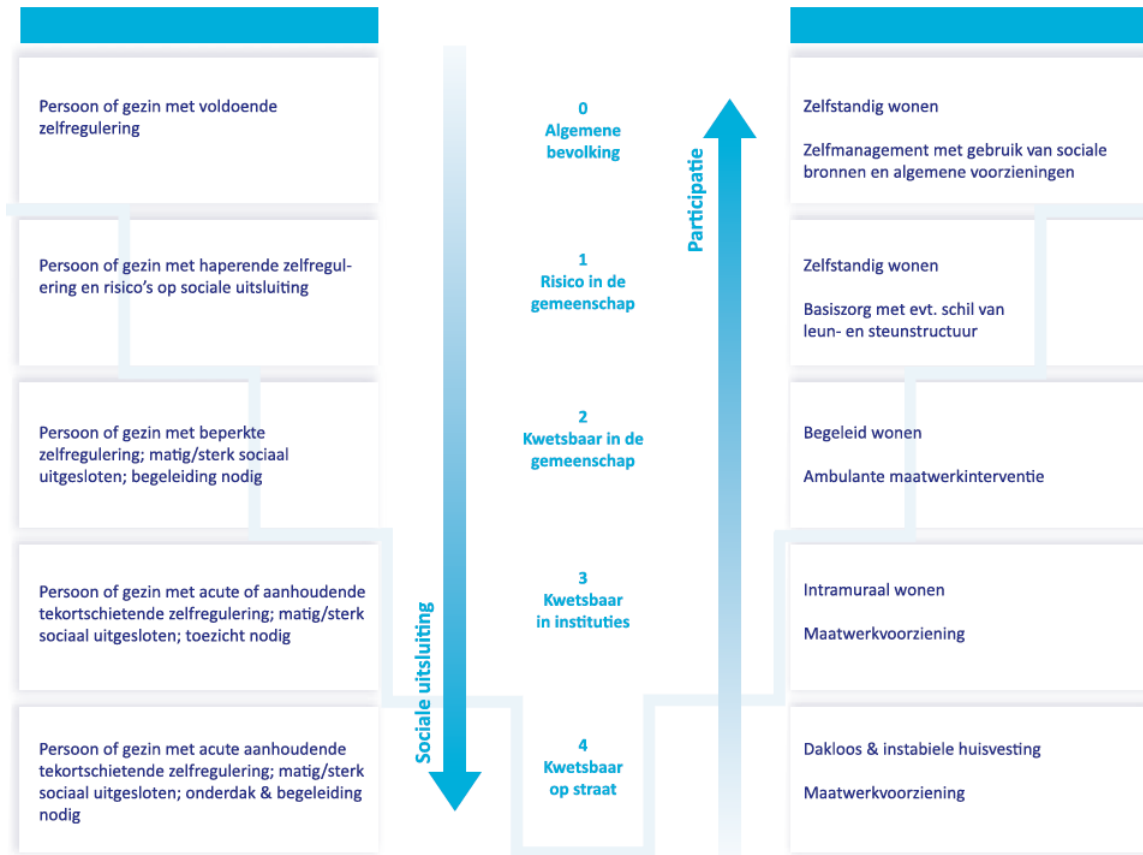
Op de *derde trede* worden mensen afhankelijk van voorzieningen voor psychiatrische en/of verslavingszorg of maatschappelijke opvang. Zij hebben uiteenlopende, vaak meervoudige problemen. De afhankelijkheid van opvang en zorg kan tijdelijk of langdurig zijn.

Op de *vierde trede* is de bodem van het bestaan bereikt. Deze feitelijk daklozen hebben geen huisvesting. Zij maken beperkt gebruik van de opvang- en zorgvoorzieningen. Zij overnachten op straat, vinden tijdelijk onderdak bij vrienden of familie, of komen bij de nachtopvang.

De treden op deze trap zijn geen gescheiden, afgebakende treden die opeenvolgend na elkaar doorlopen worden. Op iedere trede van de ladder is instroom en uitstroom mogelijk. Ingezet moet worden om zo snel mogelijk een 'u-bocht' te maken, zodat voorkomen wordt dat iemand steeds verder in de problemen komt.

De OGGZ-ladder is door Judith Wolf uitgewerkt in een zorgmodel (Figuur 2).

Figuur 2 OGGZ-ladder uitgewerkt in zorgmodel bij Sociale uitsluiting en Participatie¹⁷

2.3 OGGZ-Matrix

Bij sociaal kwetsbare groepen komen vaak meerdere problemen tegelijkertijd voor. De problematiek is ingedeeld in zeven domeinen: huisvesting, financiën, dagactiviteiten, gezondheid, middelengebruik, relaties en veiligheid¹⁸. Samen met de OGGZ-ladder vormen zij de OGGZ-Matrix op de volgende pagina. Sociale uitsluiting is het overkoepelende risico en kenmerk van de doelgroepen. Sociale uitsluiting is geen onderdeel van de matrix maar vormt de basis voor de keuze van indicatoren in de matrix.

OGGZ-MATRIX Indeling Indicatoren Monitor Maatschappelijke Zorg Holland Rijnland in Domeinen en ernst van de situatie

	Domeinen (Overkoepelend: sociale uitsluiting)						
	A Huisvesting	B Financiën	C Dagactiviteiten	D Gezondheid	E Middelengebruik	F Relaties	G Veiligheid
Trede 0/1 Risicogroepen	A1.1 Sociale huur	B1.1 Sociaal Minimum B1.2 Uitkering B1.3 Betaalrisico	C1.1 Werkzoekend C1.2 Activiteiten voor kwetsbare burgers	D1.1 Gezondheid D1.2 Angst/depressie	E1.1 Alcoholgebruik	F1.1 Eenoudergezinnen F1.2 Ernstig eenzaam	G1.1 Ex-gedetineerden
Trede 2 Problemen	A2.1 Meldingen Z&O dreigende huisuitzettingen, vervuiling/verloedering, geluids- en stankoverlast, energie of waterafsluiting A2.2 Dreigende energieafsluiting A2.3 Deurwaarder. Kantonrechter A2.4 Huisuitzettingen	B2.1 Meldingen Z&O financiële problemen B2.2 Huur-schulden		D2.1 Meldingen Z&O vreemd gedrag, Lichamelijke en verstandelijke beperking D2.2 Crisisdienst AMW D2.3 Crisisdienst GGZ	E2.1 Meldingen Z&O verslaving	F2.1 Meldingen Z&O sociaal isolement, kinderverwaarlozing, geweld, opvoeding F2.2 Meldingen kindermishandeling	G2.1 Meldingen zwerven, overlast openbare ruimte
Trede 3 Zorg en hulp	A3.1 Crisisopvang MO A3.2 Begeleid wonen MO A3.3 Sociaal Pension	B3.1 Schuldhulp gemeente B3.2 Voortijdig beëindigde schuldhulp B3.3 Budget-begeleiding B3.4 Wsnp in- en uitstroom	C3.1 Trajecten MO C3.2 Dagactiviteiten MO C3.3 Dagactiviteiten GGZ (DAC's)	D3.1 Wmo arrangementen D3.2 Begeleid zelfstandig wonen D3.3 Beschermd wonen D3.4 Wijkteams GGZ (FACT)	E3.1 Verslavingszorg E3.2 Middelen E3.3 Methadon-programma	F3.1 Wet tijdelijk huisverbod F3.2 BKK F3.3 Multiprobleem-gezinnen	G3.1 Nazorg (ex-) gedetineerden G3.2 Jeugdige veelplegers G3.3 Volwassen (zeer actieve) veelplegers
Trede 4 Opvang/ Opname	A4.1 Briefadressen A4.2 Outreachend A4.3 Dagopvang A4.4 Nachtopvang A4.5 Dakloosheid				E4.1 Mobiel team verslavingszorg		G4.1 IBS

Leesvoorbeeld: Indicator E3.1 = kolom E (Domein Middelengebruik), Trede 3 (zorg en hulpverlening), 1^e indicator: verslavingszorg

2.4 Wijzigingen ten opzichte van 2014

Vergeleken met 2014 is een aantal indicatoren komen te vervallen en is een aantal toegevoegd. De indicator 'Trend incidenten huiselijk geweld' kon niet op tijd worden geleverd aangezien het convenant over levering van gegevens van de politie aan de werkgroep Regionale Gezondheidsinformatie (RGI) van GGD GHOR NL is vertraagd.

Indicatoren vervallen:

Wsnp-verklaringen

Trend AWBZ-geïndiceerde cliënten 'ambulante individuele hulpverlening'

Trend incidenten huiselijk geweld Politie

Indicatoren toegevoegd (uitgesplitst per gemeente):

Betaalrisico huishoudens corporatiewoningen

Wsnp-uitstroom

Aanbod activiteiten voor kwetsbare burgers

Wmo arrangementen

Aantal cliënten FACT teams

Instroom ex-gedetineerden

Aantal Inbewaringstellingen (IBS)

2.5 Gegevens en bronnen

De gegevensbronnen worden bepaald door de aanbieders op de treden nul tot en met vier van de OGGZ-ladder. De monitor richt zich op instellingen die een financiële relatie hebben met de (lokale) overheid. Elke twee jaar wordt opnieuw bekeken of het soort gegevens moet worden aangepast of uitgebreid. Hieronder staan de indicatoren met de bronnen die in deze editie van de Monitor OGGZ zijn opgenomen. De codes voor de indicatoren corresponderen met de codes in de Matrix op pagina 26.

Sociale uitsluiting

In de gezondheidsenquête in 2012 van de GGD Hollands Midden onder volwassenen en ouderen zijn vragen opgenomen om de mate van sociale uitsluiting te meten. Deze vragen zijn ontwikkeld door de Academische Werkplaats OGGZ G4-USER in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau¹⁹. Bij de beschrijving van de resultaten wordt gesproken over 'matig tot sterk' sociaal uitgesloten. Het afkappunt voor deze maat is gebaseerd op landelijke cijfers. Het afkappunt voor 'matig tot sterk' sociaal uitgesloten ligt op het punt waarbij 5% van de Nederlanders slechter scoort.

Huisvesting (kolom A)

Code	Naam	Indicatoren	Bronnen
Trede 0/1: Preventie			
A1.1	Sociale huur	Aantal en percentage sociale huurwoningen	Waarstaatjegemeente/ABF
Trede 2: Signalering			
A2.1	Zorg&Overlast	Meldingen dreigende huisuitzetting, vervuiling/verloedering, geluids- en stankoverlast, water- en energieafsluiting	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN, GGD HM
A2.2	Energie	Meldingen dreigende energieafsluiting	Gemeenten
A2.3	Deurwaarder	Deurwaarder of kantonrechter ingeschakeld	Woningcorporaties
A2.4	Huisuitzetting	Aantal huisuitzettingen door woningcorporaties	Woningcorporaties
Trede 3: Hulpverlening			
A3.1	Crisisopvang	Aantal cliënten crisisopvang MO ^A	De Binnenvest
A3.2	Beg. Wonen	Aantal cliënten ambulante woonbegeleiding MO ^A	De Binnenvest
A3.3	Soc. Pension	Aantal bewoners Sociaal Pension	De Binnenvest
Trede 4: Opvang			
A4.1	Briefadres	Aantal cliënten met briefadres	De Binnenvest, Open Venster, Gemeenten
A4.2	Outreachend	Aantal cliënten outreachend werk MO ^A	De Binnenvest
A4.3	Dagopvang	Aantal bezoekers dagopvang	De Binnenvest en Open Venster
A4.4	Nachtopvang	Aantal bezoekers nachtopvang	De Binnenvest
A4.5	Dakloosheid	Aantal feitelijk daklozen	GGD Hollands Midden

Financiën (kolom B)

Code	Naam	Indicatoren	Bronnen
Trede 0/1: Preventie			
B1.1	Sociaal min.	Aantal huishoudens op of onder sociaal minimum	Centraal Bureau Statistiek
B1.2	Uitkering	Aantal inwoners met uitkering	Centraal Bureau Statistiek
B1.3	Betaalrisico	Aantal huishoudens corp. woning met betaalrisico	Lokale Monitor wonen, KING
Trede 2: Signalering			
B2.1	Zorg & Overlast	Meldingen financiële problemen	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN
B2.2	Huurschulden	% huurschuld van totale huur	Woningcorporaties
Trede 3: Hulpverlening			
B3.1	Schuldhelp	Aantal gemeentelijke schuldregelingen	Gemeenten en ISD's
B3.2	Beëind. sch.h.	Aantal voortijdig beëindigde schuldregelingen	Gemeenten en ISD's
B3.3	Budgetbeg.	Aantal cliënten budgetbegeleiding	Gemeenten en ISD's
B3.4	Wsnp	Aantal cliënten instroom Wsnp	RGI/Bureau Wsnp

^A Maatschappelijke Opvang

Dagactiviteiten en werk (kolom C)

Code	Naam	Indicatoren	Bronnen
Trede 0/1: Preventie			
C1.1	Werkzoekend	Aantal werkloze werkzoekenden	Centraal Bureau Statistiek
C1.2	Activiteiten	Aantal activiteiten voor kwetsbare burgers	Jekuntmeer.nl
Trede 3: Hulpverlening			
C3.1	Trajecten MO ^A	Aantal cliënten met trajectbegeleiding	De Binnenvest
C3.2	Dagact. MO	Aantal cliënten met dagactiviteiten	De Binnenvest
C3.3	DAC's	Aantal cliënten Dagactiviteitencentra GGZ	GGZ Rivierduinen

Gezondheid Lichamelijke en Psychisch (kolom D)

Code	Naam	Indicatoren	Bron
Trede 0/1: Preventie			
D1.1	Gezondheid	% slechte ervaren gezondheid	GGD Hollands Midden
D1.2	Angst/depressie	% hoog risico angst/depressie	GGD Hollands Midden
Trede 2: Signalering			
D2.1	Zorg & Overlast	Meldingen vreemd gedrag, lichamelijke beperking en verstandelijke beperking	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN, GGD HM
D2.2	Crisisdienst	Aantal cliënten crisisdienst AMW ^B	Kwadraad
D2.3	Crisisinterventie	Aantal cliënten crisisinterventie GGZ	GGZ Rivierduinen
Trede 3: Zorg			
D3.1	Begeleiding	Aantal cliënten Awbz-begeleiding	Centrum Indicatiestelling Zorg
D3.2	Beg. Wonen	Aantal cliënten begeleid zelfstandig wonen	GGZ Rivierduinen
D3.3	Besch. wonen	Aantal cliënten beschermd wonen	GGZ Rivierduinen
D3.4	FACT	Aantal cliënten wijkteams GGZ (FACT)	GGZ Rivierduinen

Middelengebruik (kolom E)

Code	Naam	Indicatoren	Bron
Trede 0/1: Preventie			
E1.1	Alcohol	% overmatig alcoholgebruik	GGD Hollands Midden
Trede 2: Signalering			
E2.1	Zorg & Overlast	Meldingen verslaving	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN
Trede 3: Zorg			
E3.1	Verslavingszorg	Aantal cliënten verslavingszorg	Brijder Verslavingszorg en De Brug
E3.2	Middelen	Primair middel verslaving	Brijder Verslavingszorg en De Brug
E3.3	Methadon	Aantal cliënten in methadonprogramma	Brijder Verslavingszorg
Trede 4: Opvang			
E4.1	Mobiel Team	Aantal cliënten Mobiel Team VZ	Brijder Verslavingszorg

^B Algemeen Maatschappelijk Werk

Relaties (kolom F)

Code	Naam	Indicatoren	Bronnen
Trede 0/1: Preventie			
F1.1	Eenoudergezin	Aantal eenoudergezinnen	Centraal Bureau Statistiek
F1.2	Eenzaamheid	Aantal en percentage ernstig eenzaam	GGD Hollands Midden
Trede 2: Signalering			
F2.1	Zorg & Overlast	Meldingen sociaal isolement, geweld, kinderverwaarlozing, opvoedproblemen	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN
F2.2	Huis. Geweld	Aantal incidenten huiselijk geweld	Veilig Thuis Hollands Midden
F2.3	Kindermish.	Aantal meldingen kindermishandeling	Advies- en Meldpunt Kindermish.
Trede 3: Hulpverlening			
F3.1	WTH	Aantal keer Wet tijdelijk huisverbod opgelegd	GGD Hollands Midden
F3.2	BKK	Aantal gezinnen in zorg	Basiszorg Kwetsbare Kinderen
F3.3	MPG	Aantal multiprobleemgezinnen	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN

Veiligheid (kolom G)

Code	Naam	Indicatoren	Bron
Trede 0/1: Preventie			
G1.1	Ex-gedetineerden	Uitstroom ex-gedetineerden	DJI via Veiligheidshuis HM
Trede 2: Signalering			
G2.1	Zorg & Overlast	Meldingen zwerven, overlast openbare ruimte	Meldpunt Zorg en Overlast ZHN, GGD HM
Trede 3: Hulpverlening			
G3.1	Nazorg gedetineerd	Aantal begeleide ex-gedetineerden	Veiligheidshuis HM, gemeente Alphen a/d Rijn, Exodushuis en Platform Kocon Katwijk
G3.2	Veelplegers	Aantal jeugdige en volwassen veelplegers	Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) via RGI van GGD GHOR NL
G3.3			
Trede 4: Opvang			
G4.1	IBS	Aantal cliënten gedwongen opgenomen in psychiatrische instelling (IBS)	Veilig Thuis GGD HM

Kwaliteitskenmerken

Voor de Monitor OGGZ worden gegevens uit verschillende bronsystemen verzameld. Elk van de bronsystemen vertegenwoordigt een dataverzameling voor een deelgebied in één van de beschreven domeinen. De kwaliteit van de monitor wordt bepaald door de kwaliteit van de dataverzamelingen. In de tekst wordt toelichting gegeven op de beperkingen van de gegevens als dat relevant is. Bijvoorbeeld als gegevens niet volledig zijn.

3

Sociale uitsluiting

3 Sociale uitsluiting (overkoepelend)

3.1 Sociale uitsluiting

Mensen kunnen op verschillende terreinen sociaal uitgesloten zijn: economisch (onvoldoende financiële middelen en onvoldoende toegang tot sociale grondrechten) en/of cultureel (onvoldoende sociale participatie en onvoldoende integratie). De mate van uitsluiting op deze dimensies samen bepaalt de staat van sociale uitsluiting²⁰.

In Hollands Midden is ongeveer 3% van de volwassenen en ouderen matig tot sterk sociaal uitgesloten (Tabel 2). Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen. Het percentage is het hoogst onder volwassenen van 35 tot en met 49 jaar en het laagst onder ouderen tussen de 65 en 75 jaar. De vier verschillende dimensies van sociale uitsluiting komen allemaal in vergelijkbare mate voor. Ook op deze dimensies zijn geen verschillen te zien tussen mannen en vrouwen.

Tabel 2 Dimensies sociale uitsluiting naar leeftijd en geslacht Hollands Midden 2012

	totaal	man vrouw		19-34	35-49	50-64	65-74 jr	75-84 jr	85+
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
onvoldoende sociale participatie	3,9	3,4	4,3	3,6	4,4	4,1	2,8	3,7	5,1
materiële deprivatie	2,9	3,0	2,9	1,8	3,8	3,7	2,0	1,9	3,2
onvoldoende toegang sociale grondrechten	3,8	3,8	3,8	3,7	4,9	3,6	2,5	3,1	2,0
onvoldoende normatieve integratie	3,7	4,0	3,4	7,5	2,9	1,9	2,0	2,9	3,8
matig tot sterk sociaal uitgesloten	3,1	3,0	3,2	2,8	4,0	3,3	1,8	2,4	2,0

rood = significant ongunstiger dan de andere leeftijdsgroep(en)

groen = significant gunstiger dan de andere leeftijdsgroep(en)

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

Op basis van het percentage is het geschatte aantal inwoners dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is ongeveer 12.000 volwassenen en een kleine 1.600 ouderen (Tabel 3). In Holland Rijnland is het percentage volwassenen en ouderen dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is, lager dan in Nederland. Tussen gemeenten zijn wel enkele verschillen te zien. Zo is het percentage volwassenen dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is, hoger in de gemeenten Leiden en Alphen aan den Rijn.

Een belangrijke kanttekening is dat de echt sterk sociaal uitgesloten groep hier niet bij zit. Dit zijn bijvoorbeeld de daklozen, verslaafden en bewoners van instellingen die een hoge kans hebben op sociale uitsluiting. Zij hebben (waarschijnlijk) niet meegedaan aan de gezondheidspeiling van de GGD omdat zij niet zijn bereikt of niet hebben gerespondeerd. Deze groep zou 'zeer sterk' sociaal uitgesloten kunnen worden genoemd. Het CBS schat de omvang van deze groep op 2% van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Tabel 3 Sociale uitsluiting 2012

Gemeenten	19 t/m 64 jaar		65-plus	
	geschat aantal*	%	geschat aantal*	%
Leiden	4.900	6,2	460	3,0
Alphen aan den Rijn	2.470	5,5	315	3,1
Katwijk	660	1,8	100	1,1
Teylingen	475	2,3	45	0,8
Nieuwkoop	225	1,4	25	0,6
Leiderdorp	585	3,8	75	1,5
Kaag en Braassem	230	1,5	25	0,6
Noordwijk	840	5,4	80	1,7
Voorschoten	340	2,5	115	2,4
Oegstgeest	155	1,2	75**	--
Lisse	210	1,6	75**	--
Hillegom	435	3,5	100	2,7
Rijnwoude	75	0,7	60**	--
Noordwijkerhout	250	2,7	35	1,2
Zoeterwoude	180**	--	10	0,8
Holland Rijnland	12.030	3,7	1.595	1,8
Nederland	-	5,5	-	2,9

*geschat aantal afgerond op 5-tallen

-- geen enkele respondent

**bij gebrek aan percentages gebaseerd op regiogemiddelde

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

Globale schatting omvang doelgroep maatschappelijke zorg in Holland Rijnland

Er zijn geen exacte cijfers bekend over de omvang van de doelgroep maatschappelijke zorg. Dit heeft te maken met het complexe karakter van de doelgroep. Op grond van landelijke berekeningen wordt de doelgroep van maatschappelijke zorg geschat op een kleine 1% en de risicogroep op 4 à 5% van het aantal volwassen inwoners (18+)¹⁷. Voor de regio Holland Rijnland, met 437.875 volwassen inwoners, komt dit neer op circa 4.380 personen voor de doelgroep maatschappelijke zorg en circa 21.895 personen voor de bredere risicogroep maatschappelijke zorg (Tabel 4).

Tabel 4 Globale schatting omvang doelgroep en risicogroep maatschappelijke zorg per gemeente

Gemeenten	aantal inwoners 18+	doelgroep*	risicogroep**
Leiden	101.271	1.015	5.065
Alphen aan den Rijn	84.189	840	4.210
Katwijk	48.798	490	2.440
Teylingen	27.695	275	1.385
Nieuwkoop	21.543	215	1.075
Leiderdorp	21.298	215	1.065
Kaag en Braassem	20.489	205	1.025
Noordwijk	20.888	210	1.045
Voorschoten	19.614	195	980
Oegstgeest	17.874	180	895
Lisse	17.982	180	900
Hillegom	16.902	170	845
Noordwijkerhout	12.797	130	640
Zoeterwoude	6.535	65	325
Holland Rijnland	437.875	4.380	21.895

* 1% van de volwassen bevolking, afgerond op 5-tallen: doelgroep volgens Judith Wolf (2015)¹⁷

** 5% van de volwassen bevolking, afgerond op 5-tallen: risicogroep volgens Judith Wolf (2015)¹⁷

Het aantal zaken dat per jaar wordt gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast

In 2015 zijn ruim 1.100 zaken gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast (Tabel 5). Bij dit meldpunt kunnen burgers en hulpverleners melden dat ze zich ernstig zorgen maken om iemand van wie ze vinden dat ze zorg nodig hebben maar die hier niet zelf om kunnen vragen. Ook bij regelmatige en langdurige overlast kan om hulp van het meldpunt worden gevraagd. Het aantal meldingen zegt iets over de bekendheid van het meldpunt in combinatie met de mate waarin mensen zich zorgen maken om of overlast ervaren van mensen in hun omgeving. Twee op de vijf meldingen worden gedaan door woningcorporaties.

Per hoofd van de bevolking worden de meeste zaken gemeld uit Leiden en Katwijk en de minste uit Zoeterwoude en Hillegom. Het aantal gemelde zaken is in 2014 en 2015 licht afgenomen ten opzichte van 2013.

Tabel 5 Trend aantal gemelde zaken Meldpunt Zorg en Overlast

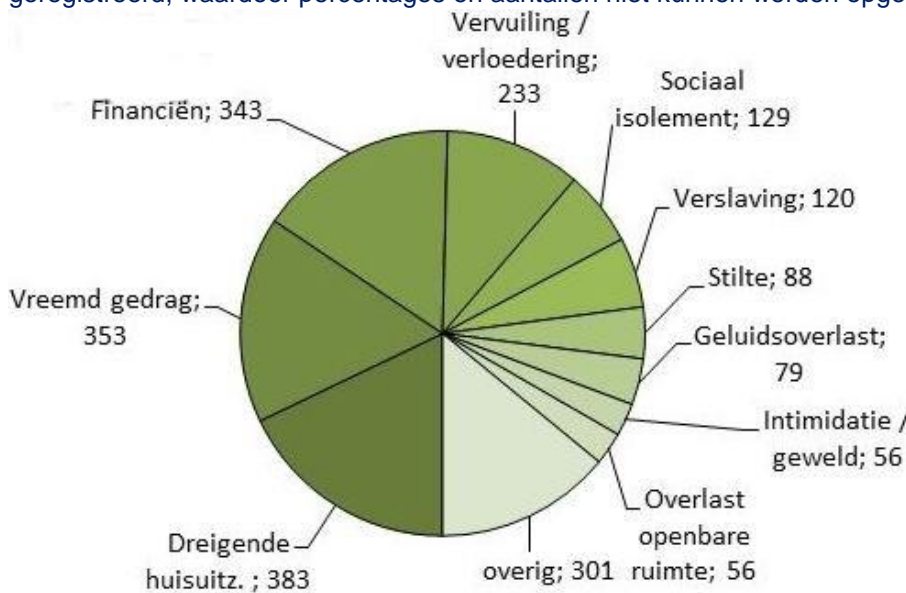
Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	Aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.
Leiden	333	27	395	33	436	36	461	39	416	35	379	32
Alphen aan den Rijn*	220	20	219	21	280	32	236	28	194	22	236	26
Katwijk	151	24	175	28	169	27	189	30	111	18	110**	18
Teylingen	72	20	59	17	54	15	50	14	47	13	53	15
Nieuwkoop	53	20	34	13	33	12	24	9	23	9	32	12
Leiderdorp	38	14	58	22	43	16	58	22	43	16	32	12
Kaag en Braassem	47	18	40	16	34	13	26	10	16	6	19	7
Noordwijk	47	18	50	19	33	13	33	13	16	6	31	12
Voorschoten	43	17	33	13	46	19	34	14	39	16	33	14
Oegstgeest	36	16	41	18	43	19	36	16	33	15	29	13
Lisse	34	15	54	24	33	15	57	25	35	15	40	18
Hillegom	26	12	36	17	59	28	43	21	35	17	28	14
Noordwijkerhout	21	13	30	19	31	20	16	10	30	19	22	14
Zoeterwoude	6	7	8	10	11	14	8	10	6	7	4	5
Holland Rijnland	1.127	21	1.232	23	1.278	24	1.253	24	1.020	19	1.014	19

Bron: Meldpunt Zorg en Overlast, GGD Hollands Midden

* Gemeente Alphen aan den Rijn per 1-1-2014 gefuseerd met gemeente Rijnwoude en gemeente Boskoop.

**inclusief zaken die in 2010 nog bij Zorgnetwerk Katwijk zijn gemeld; in latere jaren worden zaken uit Katwijk bij het Meldpunt Zorg en Overlast gemeld

De vijf belangrijkste redenen om te melden zijn omdat er een huisuitzetting dreigt (34%), omdat degene waarover zorgen zijn, of waarvan overlast wordt ervaren, vreemd gedrag vertoont (31%), geldproblemen (30%), omdat er sprake is van vervuiling en/of verloedering (21%), bij sociaal isolement (11%) en als er sprake is van een verslaving (11%) (Figuur 3). Er kunnen vier redenen van aanmelding worden geregistreerd, waardoor percentages en aantallen niet kunnen worden opgeteld.

Figuur 3 Top 10 redenen aanmelding bij Meldpunt Zorg en Overlast in Holland Rijnland in 2015

Samenvatting sociale uitsluiting (overkoepelend)

De samenvatting wordt beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

Sociale uitsluiting

Van de volwassen inwoners is ongeveer 3% matig tot ernstig sociaal uitgesloten, dat zijn circa 12.000 volwassenen en 1.600 ouderen. Dit betekent dat zij slecht scoren op de vier dimensies van sociale uitsluiting: sociale participatie, materiële deprivatie, toegang tot sociale grondrechten en normatieve integratie. In Leiden en Alphen aan den Rijn wonen in verhouding meer mensen die sociaal uitgesloten zijn dan gemiddeld in Holland Rijnland. In

Holland Rijnland is het percentage mensen dat sociaal is uitgesloten lager dan in Nederland.

Globale schatting doelgroep en risicogroep Maatschappelijke Zorg Holland Rijnland

Volgens landelijke schattingen behoort ongeveer 1% van de volwassen bevolking tot de doelgroep van Maatschappelijke Zorg. Dit zijn ruim 4.000 mensen in Holland Rijnland. Zo'n 5% van de bevolking behoort tot de risicogroep; in Holland Rijnland zijn dit bijna 22.000 mensen.

Aantal meldingen bij Meldpunt Zorg en Overlast

In 2015 zijn in totaal ruim 1.100 zaken gemeld bij het Meldpunt Zorg en Overlast. Dit aantal zegt iets over de bekendheid van het meldpunt in combinatie met de mate waarin mensen zich zorgen maken om of overlast ervaren van mensen in hun omgeving. De belangrijkste redenen om te melden zijn dreigende huisuitzetting, vreemd gedrag, geldproblemen en/of vervuiling/verloedering.

4

Huisvesting

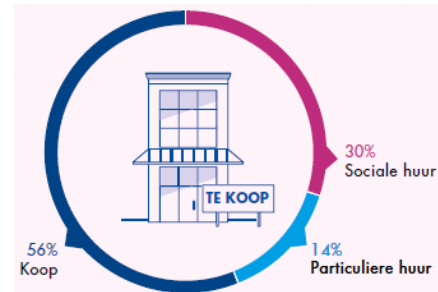

4 Huisvesting (kolom A)

Huisvesting trede 1: Sociale huurders

A1.1 Hoeveel huishoudens wonen in een sociale huurwoning?

In 2014 bestaat 28% van de woningen in Holland Rijnland uit sociale huurwoningen (Tabel 6 en Figuur 5). Dit is iets lager dan gemiddeld in Nederland (30%, zie ook Figuur 4). In Leiden is dit percentage sinds 2012 het hoogst (36%), in Oegstgeest is dit al sinds 2010 het laagst (16%-19%). Tussen 2009 en 2012 was het percentage huishoudens dat een corporatiewoning huurt in de gemeenten van Holland Rijnland min of meer constant.

Figuur 4 Verhouding tussen woonsectoren in Nederland, NVM 2015

Tabel 6 Aantal sociale huurwoningen en percentage van het totaal aantal woningen

Gemeenten	2014		2013		2012		2010	
	sociale huurwoning		sociale huurwoning		sociale huurwoning		sociale huurwoning	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Leiden	19.621	36	19.053	35	18.411	34	18.911	31
Alphen aan den Rijn	12.259	27	12.452	28	12.261	28	12.419	28
Katwijk	7.385	30	7.578	31	7.409	30	7.486	31
Teylingen	3.534	24	3.538	25	3.577	25	3.553	25
Nieuwkoop	2.343	22	2.312	22	2.310	22	2.282	19
Leiderdorp	2.861	24	3.185	27	3.145	27	2.963	26
Kaag en Braassem	3.071	29	3.047	29	3.054	29	2.998	22
Noordwijk	2.269	19	2.259	19	2.272	19	2.187	22
Voorschoten	2.451	22	2.401	22	2.318	21	2.112	29
Oegstgeest	1.760	17	1.854	19	1.725	18	1.598	16
Lisse	2.850	29	2.836	29	2.852	30	2.829	30
Hillegom	2.283	25	2.480	27	2.401	27	2.391	27
Noordwijkerhout	1.984	29	1.903	29	1.794	28	1.790	28
Zoeterwoude	615	18	627	19	627	20	667	21
Holland Rijnland	65.286	28	65.525	28	64.156	28	64.186	29
Nederland	-	30	-	31	-	31	-	32

Bron: Waarstaatjegemeente.nl/ABF Research

Er zijn een paar opvallende verschillen in het percentage sociale huurwoningen tussen gemeenten in Holland Rijnland (Tabel 6, Figuur 5). Tussen 2010 en 2014 zijn bovendien een paar opvallende verschuivingen te zien in deze percentages (Tabel 6).

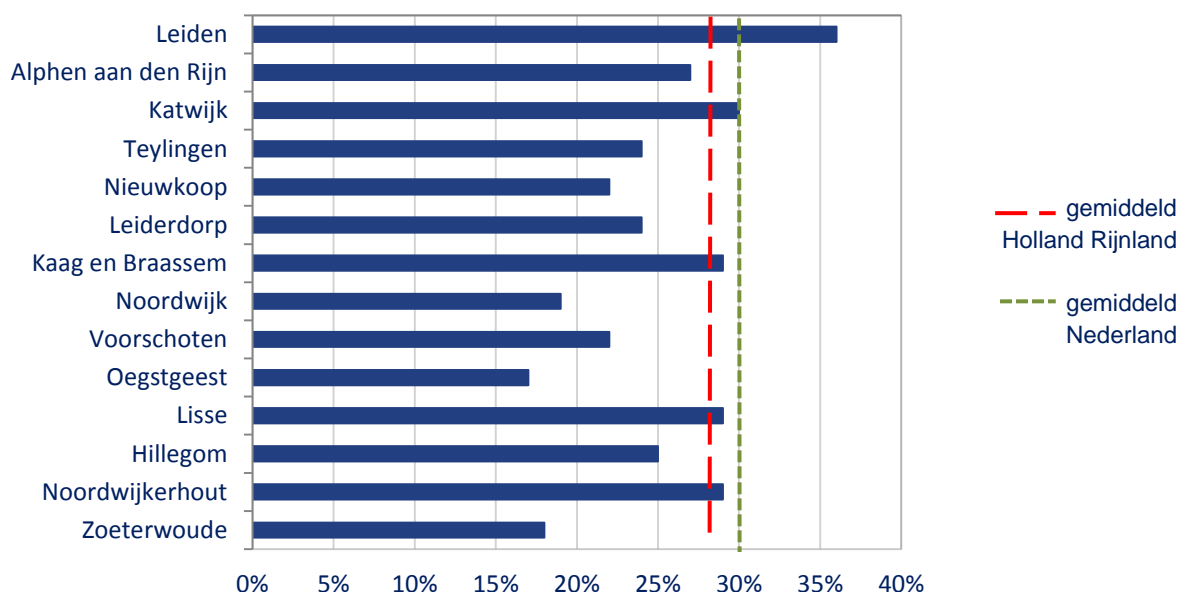
Gemeenten met de hoogste percentages sociale huurwoningen:

- In Leiden is een toename van het aantal woningen van woningcorporaties te zien tussen 2010 en 2014. Hierdoor stijgt het percentage sociale huurwoningen van 31% naar 36%.
- Katwijk heeft is al sinds 2010 een percentage huishoudens in corporatiewoningen van 30% of 31% en is daarmee, samen met Leiden, de enige gemeente die op of boven het landelijke gemiddelde (30%) scoort.

- In Kaag en Braassem is het aantal huishoudens in een corporatiewoning flink toegenomen tussen 2010 en 2012 en klimt daarmee maar liefst 7% op.
- De top drie van gemeenten met het hoogste percentage huishoudens in corporatiewoningen is:
  1. Leiden: 36%
  2. Katwijk: 30%
  3. Gedeelde derde plaats voor Kaag en Braassem, Lisse en Noordwijkerhout: 29%

Gemeenten met de laagste percentages sociale huurwoningen:

- Er zijn drie gemeenten in Holland Rijnland met minder dan 20% van de huishoudens in een corporatiewoning: Noordwijk (19%), Zoeterwoude (18%) en Oegstgeest (17%).
- In vier gemeenten is het aantal huishoudens dat een corporatiewoning huurt gedaald: Voorschoten, Lisse, Noordwijk en Teylingen. Vooral in Voorschoten is de daling groot, terwijl er niet minder sociale huurwoningen zijn in 2014 vergeleken met 2010. Er zijn dus in verhouding veel meer woningen in de andere woonsectoren (particuliere huur of koop) bijgekomen, waardoor het percentage daalt van 29% naar 22%.
- De top drie van gemeenten met het laagste percentage huishoudens in corporatiewoningen is:
  1. Oegstgeest: 17%
  2. Zoeterwoude: 18%
  3. Noordwijk: 19%

Figuur 5 Percentage sociale huurwoningen ten opzichte van het totaal aantal woningen per gemeente in 2014 en met Holland Rijnland en Nederland als referentie

Huisvesting trede 2: Problemen met wonen, schulden en huisuitzettingen

A2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen problemen met wonen?

De belangrijkste redenen om zorg of overlast te melden, gerelateerd aan problemen met huisvesting, zijn 'dreigende huisuitzetting' (383 zaken in 2015) en 'vervuiling/verloedering' (233 zaken in 2015) (Tabel 7). Het aantal meldingen van dreigende huisuitzettingen neemt bijna elk jaar toe, behalve van 2007 op 2008 en van 2014 op 2015. In 2015 zijn 367 zaken afgerond die als reden hadden 'dreigende huisuitzetting'. Bij 307 van deze 367 zaken (83%) is ontruiming voorkómen, 30 huishoudens zijn alsnog uit huis gezet (8%) en 30 huishoudens zijn zelf vertrokken voordat huisuitzetting kon plaatsvinden.

Tabel 7 Trend aantal zaken reden melding gerelateerd aan Huisvesting Meldpunt Zorg en Overlast Holland Rijnland

Reden aanmelding	2015*	2014*	2013*	2012*	2011*	2010*	2009	2008	2007
Dreigende huisuitzetting	383	418	408	307	282	230	228	159	167
Vervuiling/ verloedering	233	219	222	269	200	192	93	107	118
Geluidsoverlast	79	76	84	95	83	83	37	33	32
Dreigende energieafsluiting	55	100	82	43	19	33	42	21	8
Stankoverlast	38	39	42	53	35	34	18	16	-
Waterafsluiting	0	5	16	21	27	8	-	-	-

Bron: Meldpunt Zorg en Overlast, GGD Hollands Midden

Categorieën gesorteerd op volgende van hoog naar laag voor cijfers 2015

*er kunnen maximaal vier redenen worden geregistreerd voor een melding. De getallen in één kolom kunnen niet worden opgeteld; tot en met 2009 werd maar één reden geregistreerd.

Het aantal dreigende huisuitzettingen en het aantal meldingen van vervuiling/verloedering is in Tabel 8 en Tabel 9 uitgesplitst naar gemeente. Opvallend in Tabel 8 zijn het hoge aantal gemelde dreigende huisuitzettingen in Katwijk in 2014 en 2015 en de relatief hoge aantallen gemelde dreigende huisuitzettingen in Lisse in 2015 en in Hillegom in 2014. In Tabel 9 valt vooral het hoge aantal gemelde vervuilde woningen in Alphen aan de Rijn in 2015 op.

Tabel 8 Aantal zaken met reden melding dreigende huisuitzetting bij Meldpunt Zorg en Overlast per gemeente voor 2014 en 2015

Gemeenten	2015	2014
Leiden	92	106
Alphen aan den Rijn	58	62
Katwijk	78	110
Teylingen	25	18
Nieuwkoop	5	7
Leiderdorp	15	20
Kaag en Braassem	18	12
Noordwijk	23	12
Voorschoten	15	4
Lisse	27	10
Oegstgeest	9	12
Hillegom	11	28
Noordwijkerhout	5	12
Zoeterwoude	0	5
gemeente onbekend	2	0
Holland Rijnland	383	418

Tabel 9 Aantal zaken met reden melding vervuiling/verloedering bij Meldpunt Zorg en Overlast per gemeente voor 2014 en 2015

Gemeenten	2015	2014
Leiden	63	89
Alphen aan den Rijn	65	43
Katwijk	17	21
Teylingen	19	8
Nieuwkoop	6	5
Leiderdorp	8	10
Kaag en Braassem	9	5
Noordwijk	8	11
Voorschoten	9	5
Lisse	5	8
Oegstgeest	7	3
Hillegom	8	6
Noordwijkerhout	4	2
Zoeterwoude	3	0
gemeente onbekend	2	3
Holland Rijnland	233	219

A2.2 Hoe vaak wordt een ‘dreigende energieafsluiting’ gemeld bij de gemeentelijke schuldhulpverlening?

Energiebedrijven zijn verplicht dreigende energieafsluitingen, waarbij geen contact met de klant tot stand komt, te melden bij de gemeentelijke schuldhulpverlening^C. Deze plicht geldt in de winterperiode (1 oktober – 1 april).

In Tabel 10 staat het aantal meldingen betreffende dreigende energieafsluitingen gedurende de zes wintermaanden oktober tot en met april voor vijf opeenvolgende jaren. Het aantal dreigende energieafsluitingen per volledig kalenderjaar jaar is hoger. In de winter van 2015-2016 kwamen 561 meldingen binnen. Sommige huishoudens worden meer dan één keer gemeld. Het aantal gemelde huishoudens is dus lager dan het aantal meldingen. De huishoudens waarmee het energiebedrijf wel contact krijgt, worden niet gemeld. Opvallend is het hoge aantal meldingen in 2013-2014. Waardoor dit komt is niet bekend. Het aantal meldingen in 2015-2016 is vergelijkbaar (wel wat hoger) met het jaar ervoor en met 2012-2013.

Enkele gemeenten in de regio^D werken in op deze problematiek samen met het Meldpunt Zorg & Overlast. De gemeente doet nog een laatste poging contact te krijgen met het huishouden middels een (aangetekende) brief. Komt er geen reactie, dan doet de gemeente een melding bij het Meldpunt Zorg & Overlast. Dit geldt voor gezinnen met minderjarige kinderen en ouderen (75+). Ook bij het meldpunt is het aantal meldingen van dreigende energieafsluitingen in 2014 hoger dan in andere jaren (Tabel 7). In de zaken over de periode 2015/2016 bleek dat bij ongeveer de helft van deze meldingen de huishoudens voldoende in staat waren zichzelf te redden of zelf hulp te organiseren. Deze passen eigenlijk niet bij de relatief zware inzet van het Meldpunt. Energiemeldingen lijken daarmee wel een signaalfunctie te hebben van zware problematiek, maar er is tegelijkertijd veel bijvangst.

^C Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas, Stcrt. 2011, artikel 9 en toelichting paragraaf 4.1

^D Alphen aan den Rijn, Kaag & Braassem, Katwijk, Nieuwkoop.

Tabel 10 Aantal meldingen dreigende energieafsluiting periode 1 oktober – 1 april

	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Leiden, Leiderdorp	176	188	430	184	95
Nieuwkoop	36	25	63		-
Kaag en Braassem	21	9	64		-
Alphen aan den Rijn [#]	138	125	406	181	57
Katwijk	138	110	142	42	28
Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Teylingen *	*	*	166	69	-
Oegstgeest	6	1	-	-	-
Voorschoten**	46	38	130**	-	-
Zoeterwoude***	-	-	-	1	-
Holland Rijnland	561	496	1.401**	477	180

Bron: afdelingen Schuldienstverlening van gemeenten

[#]Inclusief Rijnwoude en per 1-1-2014 Boskoop

*ISD Bollenstreek krijgt wel meldingen binnen van dreigende energie-afsluitingen, maar doet hier niets mee en registreert ze ook niet.

** Voorschoten samen met Wassenaar en Leidschendam-Voorburg 650 meldingen; naar rato van het aantal inwoners komen naar schatting 130 meldingen uit Voorschoten.

***Gemeente Zoeterwoude, afdeling schulddienstverlening, heeft afgelopen jaren weinig geregistreerd. Vanaf de 2e helft van 2016 gebeurt dit wel.

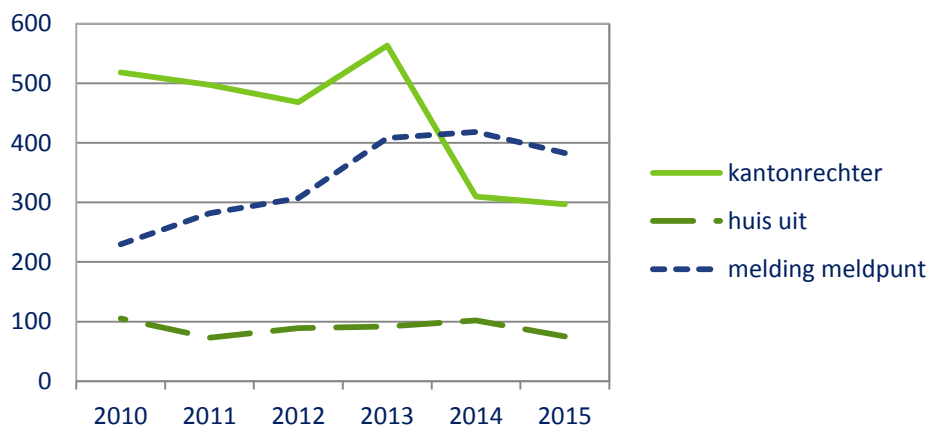
- = geen gegevens ontvangen

A2.3 Voor hoeveel huishoudens wordt de deurwaarder en/of kantonrechter ingeschakeld?

De deurwaarder is in 2015 voor ruim 1.600 huishoudens ingeschakeld. Dit is 2,4% van alle huishoudens die bij de woningcorporaties een woning huren (Tabel 14). Voor 297 huishoudens (0,4%) is bij de kantonrechter ontbinding van de huurovereenkomst gevraagd. Ook als er een vonnis van de kantonrechter ligt, blijven corporaties en, indien ingeschakeld hulpverleners, zich inzetten om huisuitzetting te voorkomen. Uiteindelijk zijn 75 huishoudens (0,11%) uit huis gezet.

Het aantal huishoudens waarvoor de deurwaarder wordt ingezet schommelt de laatste jaren tussen ongeveer 1.600 en 1.900. In verhouding komt ongeveer een zesde deel van de deurwaarderszaken bij de kantonrechter terecht. In 2013 was dit nog een derde deel; ten opzicht van 2013 is het aantal zaken dat naar de kantonrechter ging bijna gehalveerd. Het aantal kantonrechterzaken ligt in 2014 en 2015 rond de 300; dit is een stuk lager dan in de periode tussen 2010 en 2013, toen dit aantal rond de 500 schommelde. Van de zaken bij de kantonrechter wordt ongeveer 25% daadwerkelijk uit huis gezet (Figuur 6). Welk deel zelf vertrekt voordat huisuitzetting kan plaatsvinden, is niet bekend.

Landelijk hebben corporaties in 2015 voor 0,9% van de woningen vonnissen ontvangen van de kantonrechter²¹. Dit is in verhouding bijna twee keer zo hoog als in Holland Rijnland. Van het totaal aantal vonnissen leidde 25% tot een huisuitzetting. Dit percentage is gelijk aan dat in Holland Rijnland.

Figuur 6 Aantal huishoudens waarvoor de kantonrechter is ingeschakeld, waarvan melding is gedaan van een dreigende huisuitzetting met het Meldpunt Zorg en Overlast en het aantal huisuitzettingen tussen 2010 en 2015

Tabel 11 Inzet deurwaarder, kantonrechter en huisuitzettingen 2015: aantal en percentage van aantal huishoudens dat een woning huurt bij een corporatie

	deurwaarder		kantonrechter		huisuitzettingen	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Leiden en omstreken	1.059	3,5	182	0,6	27	0,09
Leiden*	908	3,9	151	0,6	19	0,08
Leiderdorp/Zoeterwoude	60	1,8	8	0,2	4	0,12
Oegstgeest*	42	2,7	8	0,8	1	0,06
Voorschoten	49	2,6	15	0,8	3	0,16
Duin- en Bollenstreek	451	2,2	82	0,4	20	0,10
Katwijk	248	3,4	40	0,5	11	0,15
Noordwijk	24	1,1	20	0,9	1	0,04
Noordwijkerhout	7	1,5	1	0,1	1	0,05
Hillegom/Lisse/Teylingen	172	2,0	21	0,2	7	0,08
Rijnstreek	140**	0,8	33**	0,2	28	0,16
Alphen aan den Rijn*	57**	0,5	13**	0,1	21	0,17
Nieuwkoop/Kaag en Braassem	83	1,6	20	0,4	7	0,13
Holland Rijnland	1.650**	2,4	297	0,4	75	0,11
Nederland					5.550	0,23

Bron: 22 woningcorporaties Holland Rijnland; Corporatiemonitor Aedes 2016

*Gegevens van Portaal zijn niet uitgesplitst naar gemeente (Leiden-Oegstgeest-Alphen aan den Rijn). De opgegeven aantallen zijn bij Leiden gezet, waar ook het grootste deel van de woningen van Portaal staat.

**Gegevens van WonenCentraal ontbreken

Gegevens van woningcorporaties

Cijfers over huurschulden en huisuitzettingen in Tabel 12, Tabel 13 en Tabel 24 zijn zo goed mogelijk per gemeente ingevuld. Soms hebben woningcorporaties huurwoningen in meerdere gemeenten. Bijvoorbeeld: woningcorporatie Portaal heeft huurwoningen in Leiden, Alphen aan den Rijn en Oegstgeest. De precieze verdeling van de totale huur over deze gemeenten is niet bekend en zijn geschat op basis van de verhouding tussen de aantallen huishoudens die een woning huren bij Portaal in deze gemeentes. Woningbouwvereniging de Sleutels heeft woningen in Leiden en Voorschoten, maar kan geen cijfers per gemeente aanleveren. De cijfers van de Sleutels staan in onderstaande tabellen bij Leiden en niet bij Voorschoten ingedeeld.

A2.4 Hoeveel huisuitzettingen zijn er per jaar?

In 2015 waren er 75 huisuitzettingen in Holland Rijnland, in 2014 meer dan 102 (van twee woningcorporaties ontbreken de cijfers voor 2014, waardoor het aantal huisuitzettingen in 2014 in werkelijkheid waarschijnlijk hoger ligt). Het aantal huisuitzettingen in de regio fluctueert ongeveer tussen de 70 (2011 en 2015) en de 100 (2010 en 2014) (Tabel 12, Figuur 7). Tussen 2014 en 2015 is het aantal huisuitzettingen in Holland Rijnland met meer dan een kwart gedaald.

In absolute aantallen vinden tussen 2010 en 2014 de meeste huisuitzettingen plaats in Leiden, maar in 2015 ligt dit aantal voor het eerst iets hoger in Alphen aan den Rijn. Als percentage van het totaal aantal huishoudens vinden al sinds 2012 de meeste huisuitzettingen plaats in Alphen aan den Rijn. Dit percentage is sinds 2012 wel elk jaar gedaald. In Holland Rijnland is 84% van de huisuitzettingen vanwege huurschuld, 13% vanwege overlast en 1% vanwege zowel huurschuld als overlast. Ook landelijk is bij 84% van de huisuitzettingen een huurachterstand de oorzaak²¹.

In verhouding vinden landelijk twee keer zoveel huisuitzettingen plaats. In 2015 meldt Aedes (Vereniging van Woningcorporaties) 5.550 huisuitzettingen, 0,23% van alle corporatiewoningen, een afname van 6% ten opzichte van 2014²¹. Dit is het resultaat van 182 woningcorporaties in Nederland, geëxtrapoleerd naar alle corporatiewoningen.

Tabel 12 Trend Huisuitzettingen: aantal en percentage van het aantal huishoudens dat een woning huurt bij een corporatie

	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Leiden en omstreken	27	0,09	37*	0,15*	40	0,13	31	0,10	38	0,13	53	0,18
Leiden*	19	0,08	29*	0,14	36	0,15	22	0,09	31	0,14	40	0,18
Leiderdorp/ Zoeterwoude	4	0,12	0	0	0	0	6	0,17	4	0,12	6	0,18
Oegstgeest	1	0,06	5	0,15	2	0,14	2	0,14	2	0,14	2	0,14
Voorschoten*	3	0,16	1*	-	2	0,12	1	0,06	1	0,07	5	0,37
Duin- en Bollenstreek	20	0,10	30	0,15	24	0,12	29	0,14	21	0,10	36	0,18
Katwijk	11	0,15	11	0,15	11	0,15	16	0,22	13	0,18	19	0,26
Noordwijk	1	0,04	3	0,13	3	0,13	7	0,31	1	0,04	2	0,09
Noordwijkerhout	1	0,05	4	0,21	1	0,05	0	0	0	0	0	0
Hillegom/ Lisse/Teylingen	7	0,08	12	0,19	6	0,10	5	0,09	5	0,09	14	0,25
Rijnstreek	28	0,16	35	0,20	28	0,18	29	0,19	14	0,09	16	0,11
Alphen aan den Rijn**	21	0,17	27	0,22	22	0,27	27	0,33	12	0,15	11	0,13
Nieuwkoop/Kaag en Braassem***	7	0,13	8	0,15	4	0,08	1	0,02	2	0,04	2	0,04
Holland Rijnland	75	0,11	102**	0,16	92	0,14	89	0,14	73	0,11	105	0,16
Nederland	5.550	0,23	5.900	0,25	6.980	0,31	6.480	0,29	6.000	0,27	5.900	0,26

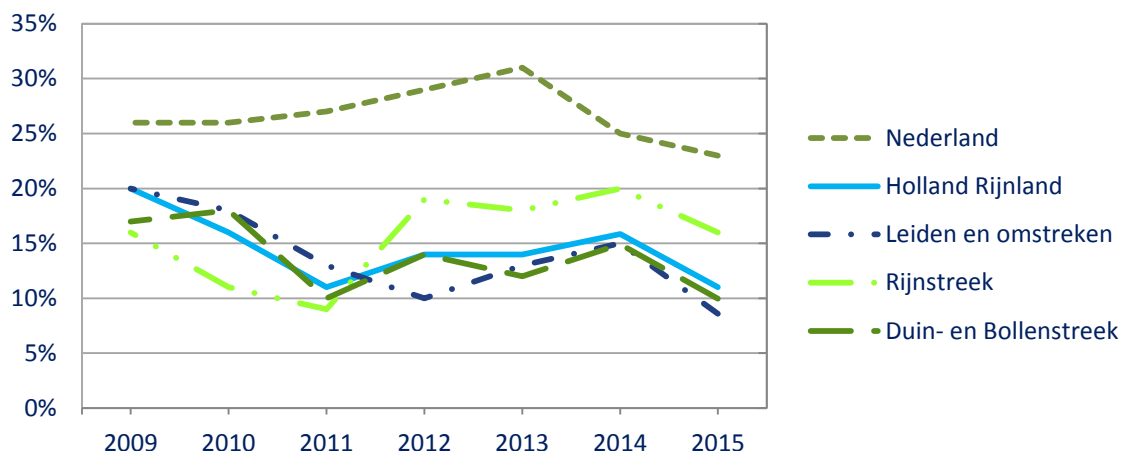
De gegevens zijn gebaseerd op cijfers die door de 22 woningcorporaties in de regio zijn aangeleverd aan de GGD Hollands

Midden speciaal voor deze Monitor. Cijfers over Nederland zijn afkomstig van koepelorganisatie Aedes.

* 2014: gegevens van Ons Doel (1 van 5 woningcorporaties in Leiden) en Woonzorg Nederland (de grootste woningcorporatie in Voorschoten) ontbreken i.v.m. problemen met hun registratie in dit jaar.

** In 2014 en 2015 incl. Boskoop en Rijnwoude; in 2013 en eerdere jaren incl. Rijnwoude, maar excl. Boskoop.

***Gegevens van woningcorporatie Vestia Midden Nederland (Nieuwkoop) ontbreken voor 2010.

Figuur 7 Trend van het aantal huishoudens dat een woning huurt bij een woningcorporatie per subregio voor Holland Rijnland en voor Nederland

Huisvesting trede 3: Hulp bij wonen en schulden

A3.1 Hoeveel mensen worden opgevangen in de crisisopvang van De Binnenvest?

De reguliere crisisopvang van De Binnenvest is bedoeld voor mensen die acuut dakloos worden, onder andere door huurschulden, relatieproblemen, verslavingen of psychiatrische problemen. Deze opvang is langzamerhand steeds meer gezinsopvang aan het worden. In 2015 is door de Binnenvest aparte opvang voor zwerfjongeren (18 t/m 26 jaar) gerealiseerd met een capaciteit van zes bedden.

De Binnenvest heeft in 2015 in totaal 104 mensen crisisopvang geboden. Het gaat om 92 personen die een periode in de reguliere crisisopvang hebben gewoond (Tabel 13). Bijna de helft (48%) hiervan is jonger dan 23 jaar. Onder deze 44 jongeren zijn 30 kinderen van 12 jaar of jonger. Zij behoren tot gezinnen die in de crisisopvang terecht komen. Daarnaast zijn 12 zwerfjongeren opgevangen in de opvang voor zwerfjongeren, waarvan er vijf 18 t/m 22 jaar waren.

In 2014 zijn 35 van de 81 bewoners (43%) in de reguliere crisisopvang jonger dan 23 jaar. Hiervan zijn 22 kinderen 12 jaar of jonger. In dit jaar is een zwerfjongere met een leeftijd van 19 jaar opgevangen.

Tabel 13 Trend aantal cliënten crisisopvang De Binnenvest

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Crisisopvang regulier	92	81	112	105	99	80	104	132
jonger dan 23 jaar	44	35	52	50	44	27	44	-
12 jaar of jonger	30	22	26	17	20	12	-	-
Crisisopvang zwerfjongeren	12	1	-	-	-	-	-	-
jonger dan 23 jaar	5	1	-	-	-	-	-	-
Totaal crisisopvang	104	82	112	105	99	80	104	132
jonger dan 23 jaar	49	36	52	50	44	27	44	-

Bron: De Binnenvest Leiden
- niet bekend

A3.2 en A3.3 Hoeveel mensen krijgen woonbegeleiding door de Binnenvest of maken gebruik van beschermd wonen via de Binnenvest?

De Binnenvest biedt ambulante woonbegeleiding aan mensen die zelfstandig wonen maar nog niet goed in staat zijn hun zaken zelfstandig te regelen. Daarnaast is biedt de Binnenvest verschillende vormen

van beschermd wonen, zoals het Sociaal Pension en RIBW-huisvesting (Regionale Instelling Beschermd Wonen).

Het aantal personen dat woonbegeleiding ontvangt van De Binnenvest neemt sinds 2007 bijna elk jaar toe. Met name van 2013 op 2014 is sprake van een flinke toename en ook van 2014 op 2015 is er een toename (Tabel 14). Dit past bij de ontwikkeling van extramuralisatie en ambulantisering die vanuit de overheid wordt bepleit. Van de 703 mensen die gebruik maken van ambulante woonbegeleiding van De Binnenvest in 2015, zijn 61 personen jonger dan 23 jaar.

Het aantal bewoners van het Sociaal Pension schommelt de laatste jaren rond de 30 (Tabel 14). De jongste bewoner in 2015 is 30 jaar. Het aantal personen dat gebruik maakt van RIBW-huisvesting schommelt de afgelopen jaren tussen de 40 en 45. Twee van hen zijn jonger dan 23 jaar in 2015.

Tabel 14 Trend aantal cliënten woonbegeleiding De Binnenvest

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Ambulante woonbegeleiding	703	599	361	303	346	314	312	266	127
jonger dan 23 jaar	61	29	23	25	35	38	25	-	-
Sociaal Pension/ RIBW	30	34	30	36	37	37	39	46	42
RIBW overig	45	40	43	42	55	46	44	30	15
jonger dan 23 jaar	2	3	3	3	3	3	4	-	-

Bron: De Binnenvest Leiden

Huisvesting trede 4: Briefadres en Maatschappelijke Opvang

A4.1 Hoeveel mensen hebben een briefadres bij de gemeente of een maatschappelijke instelling?

Mensen die geen woonadres hebben kunnen zich onder strikte voorwaarden inschrijven op een gemeentelijk briefadres of een adres van een maatschappelijke instelling, waar ze post kunnen ontvangen. Bijvoorbeeld als ze in een zorginstelling, blijf-van-mijn-lijfhuis of in een gevangenis zitten of dakloos zijn. In zo'n geval geeft het briefadres de mogelijkheid om zonder woonadres toch post van de overheid te ontvangen. Alle gemeenten moeten de mogelijkheid bieden van een briefadres. Het aantal gemeentelijke briefadressen is voor het eerst in 2016 opgevraagd over de jaren 2014 en 2015.

In Leiden kunnen Stichting de Binnenvest of de gemeente briefadressen verstrekken, in Alphen aan den Rijn verlopen aanvragen via het Open Venster. Ook de gemeente Katwijk biedt de mogelijkheid van een briefadres voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats. Het aantal personen met een briefadres van de Binnenvest is, na een forse afname tussen 2011 en 2012, de laatste jaren vrij stabiel. In 2015 maken 444 personen gebruik van een briefadres van de Binnenvest, waaronder 55 jongeren tot 23 jaar (Tabel 15). De jongste is 18 jaar en de oudste 74. Eind 2011 is de Binnenvest gestart met het screenen van de briefadressen op eigenlijk/oneigenlijk gebruik. Er worden alleen nog daklozen ingeschreven die zijn aangewezen op opvang door de Binnenvest. Dit verklaart de afname van het aantal briefadressen bij De Binnenvest.

Het aantal mensen ingeschreven op het adres van Het Open Venster in Alphen aan den Rijn is vanaf 2012 elk jaar weer toegenomen, tot 41 in 2015. Met ingang van 2011 heeft Het Open Venster een extra voorwaarde gesteld aan het verkrijgen van een briefadres. Aan een briefadres is onder andere de voorwaarde verbonden dat zij zich laten helpen door een maatschappelijk werker, hetzij van Kwadraad, hetzij van De Binnenvest. Naast deze verplichte hulpverlening is ook inschrijven als woningzoekende

verplicht. Sinds 2012 is het voor mensen die niet bij De Binnenvest terecht kunnen, mogelijk een briefadres bij de gemeente Leiden aan te vragen op Langegracht 72A. Ook hieraan is een intensief traject naar herhuisvesting verbonden, uitgevoerd door maatschappelijk werk (Kwadraad). In 2015 hebben 24 personen een briefadres Langegracht 72A en in 2014 gaat het om 13 personen. Alle gemeenten in Holland Rijnland bieden de mogelijkheid van een briefadres. Alleen in Leiden, Alphen aan den Rijn en Katwijk, wordt dit briefadres ingezet voor dak- en thuislozen die in die betreffende gemeente verblijven. In Tabel 15 zijn de aantallen te zien in 2014 en 2015. Het aantal briefadressen in Katwijk, Leiderdorp, Noordwijk, Lisse en Zoeterwoude is opvallend laag.

Tabel 15 Trend aantal personen met een briefadres

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Binnenvest Leiden	444	433	422	485	819	604	741	755
jonger dan 23 jaar	55	45	64	60	80	75	63	-
Gemeente Leiden	24	13	-	8	13	26	21	-
Open Venster Alphen aan den Rijn	41	25	13	10	-	-	-	-
Gemeente Katwijk	0	2	0	-	-	-	-	-
Gemeente Teylingen	17*	13*	-	-	-	-	-	-
Gemeente Nieuwkoop	45	49	-	-	-	-	-	-
Gemeente Leiderdorp	4	6	-	-	-	-	-	-
Gemeente Kaag en Braassem	58**	85**	-	-	-	-	-	-
Gemeente Noordwijk	4	2	-	-	-	-	-	-
Gemeente Voorschoten	22	14	-	-	-	-	-	-
Gemeente Oegstgeest	27	10	-	-	-	-	-	-
Gemeente Lisse	8	20	-	-	-	-	-	-
Gemeente Hillegom	41	27	-	-	-	-	-	-
Gemeente Noordwijkerhout	64	56	-	-	-	-	-	-
Gemeente Zoeterwoude	0	1	-	-	-	-	-	-
Holland Rijnland	781	732	435	503	832	630	762	755

Bronnen: De Binnenvest Leiden, Het Open Venster Alphen aan den Rijn en de afdelingen burgerzaken van de overige gemeenten

* dit zijn alleen de briefadressen die in oktober 2016 nog actief zijn

** In de gemeente Kaag en Braassem wonen in 2015 18 van de 58 personen met een briefadres in een instelling en in 2014 24 van de 85.

A4.2 Hoeveel mensen worden bereikt door het outreachend werk van De Binnenvest?

Het outreachend team van De Binnenvest gaat de straat op om contact te leggen met daklozen die de weg naar de hulpverlening niet willen of kunnen vinden. Zij gaan met hen in gesprek en zij bemiddelen direct voor hulp. Het aantal personen dat door het outreachend team wordt bereikt neemt tot en met 2011 elk jaar toe (Tabel 16). Van 2011 op 2012 neemt het aantal bereikte personen af, om vervolgens weer toe te nemen. In 2015 is contact geweest met 157 personen, onder wie 26 personen (17%) jonger dan 23 jaar. Alle bereikte personen in 2015 zijn in een trajectplan geplaatst.

Tabel 16 Trend aantal cliënten outreachend werk De Binnenvest

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Cliënten outreachend werk	157	156	125	117	213	170	149	101
jonger dan 23 jaar	26	26	28	29	54	39	51	-

Bron: De Binnenvest Leiden

A4.3 Hoeveel mensen maken gebruik van de dagopvang?

De Dagopvang Leiden telt in 2015 327 bezoekers waarvan 9 bezoekers (3%) jonger dan 23 jaar (Tabel 17). De jongste is 19 jaar. Dit aantal is van 2011 op 2012 sterk gedaald en daarna licht verder gedaald.

In Alphen aan den Rijn verzorgt het Open Venster dagopvang. In 2011 is de registratie van de namen van de bezoekers verbeterd. In 2010 en eerdere jaren zijn waarschijnlijk nog een aantal bezoekers abusievelijk dubbel geteld. In 2015 hebben 164 personen Het Open Venster bezocht, dit is minder dan in voorgaande jaren.

Tabel 17 Trend aantal cliënten dag- en nachtopvang Leiden

		2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Dagopvang									
Dagopvang Leiden	aantal cliënten	327	-*	362	396	780	833	786	1.034
	<i>jonger dan 23 jaar</i>	9	-*	11	16	36	44	49	-
Open Venster Alphen a/d Rijn		164	314	-	223	209	310	434	215
Nachtopvang									
Nachtopvang Leiden	aantal cliënten	253	206	234	214	215	238	228	178
	<i>jonger dan 23 jaar</i>	-	-	9	9	10	15	12	-

Bronnen: De Binnenvest Leiden en Het Open Venster Alphen aan den Rijn

* in 2014 is het in verband met registratie problemen niet mogelijk om het aantal cliënten van de dagopvang van het hele jaar te tellen.

- onbekend

A4.4 Hoeveel mensen maken gebruik van de nachtopvang?

In december 2015 heeft De Binnenvest een uitbreiding geopend voor de nachtopvang (gebouw C). Het aantal bezoekers schommelt rond de 225 en vertoont van 2014 op 2015 toename (Tabel 17). In 2015 hebben 253 bezoekers tenminste één nacht in de Nachtopvang geslapen. Hoeveel bezoekers hiervan jonger zijn dan 23 jaar is over 2014 en 2015 niet uit de registratie van de Binnenvest te halen.

A4.5 Hoeveel feitelijk daklozen^E zijn er?

In het najaar van 2015 heeft de GGD Hollands Midden voor de zesde keer een omvangsschatting gemaakt van het aantal feitelijk daklozen in Leiden²². In de Nachtopvang Leiden en bij uitdeellocaties van maaltijden zijn gedurende twee weken alle bezoekers geteld. Daarnaast is ditmaal voor het eerst gebruik gemaakt van de briefadressenlijst van de daklozenopvang in Leiden. Met behulp van de bezoekfrequentie en overlap tussen deze drie vindplaatsen is het totaal aantal volwassen feitelijk daklozen geschat. De vijf eerdere schattingen stammen uit 2013²³, 2011²⁴, 2009²⁵, 2006²⁶ en 2005²⁷.

Het aantal feitelijk daklozen is in 2015 geschat op 304 met een marge van 276 en 333 (Tabel 18).

Tabel 18 Trend omvangsschatting aantal feitelijk daklozen

	Nov/Dec 2015	Nov. 2013	Nov. 2011	Okt. 2009	Feb. 2006	Sep. 2005
Geteld aantal	251	117	198	180	276	268
Geschat aantal	304	212	294	313	454	493
ondergrens	276	132	236	210	377	466
bovengrens	333	291	352	416	588	525

Bron: GGD Hollands Midden

^E Feitelijk daklozen zijn voor hun overnachting aangewezen op straat of op een kortdurend verblijf in laagdrempelige opvangvoorzieningen of bij familie of kennissen, zonder uitzicht op permanent onderdak, ook niet in een sociaal pension of iets dergelijks.

Samenvatting huisvesting (kolom A)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

Huisvesting

A1.1 Ruim een kwart (28%) van huishoudens in Holland Rijnland woont in 2014 in een corporatiewoning. Dit is lager dan in Nederland (30%). In Leiden is dit percentage het hoogst van de regio (36%), in Oegstgeest het laagst (17%).

A2.1 Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 383 zaken gemeld met als reden 'dreigende huisuitzetting'. Dit type melding is al jaren relatief hoog. Dit komt door de convenanten van het Meldpunt met steeds meer woningcorporaties. In 2015 zijn 367 zaken afgerond die als reden hadden 'dreigende huisuitzetting'. Bij 307 van deze 367 zaken (83%) is ontruiming voorkómen, 30 huishoudens zijn alsnog uit huis gezet (8%) en 30 huishoudens zijn zelf vertrokken voordat huisuitzetting kon plaatsvinden.

A2.2 In de winter van 2015-2016 kwamen 561 meldingen binnen bij afdelingen Schulddienstverlening van gemeenten in Holland Rijnland betreffende dreigende energieafsluitingen. Opvallend is het hoge aantal meldingen in 2013-2014. Waardoor dit komt is niet bekend. Het aantal meldingen in 2015-2016 is vergelijkbaar (wel wat hoger) met het jaar ervoor en met 2012-2013.

A2.3 De 22 woningcorporaties in Holland Rijnland hebben voor ruim 1.600 huishoudens de deurwaarder ingezet, voor ongeveer 300 huishoudens ontbinding van de huurovereenkomst bij de kantonrechter aangevraagd en 75 huishoudens zijn uit huis gezet. Tussen 2014 en 2015 is het aantal huisuitzettingen in Holland Rijnland met meer dan een kwart gedaald. Ten opzichte van 2013 is het aantal zaken dat naar de kantonrechter ging bijna gehalveerd. Uiteindelijk wordt ongeveer 25% van de kantonrechterzaken uitgezet. Welk deel zelf vertrekt is niet bekend. Vergeleken met de landelijke cijfers is het aantal kantonrechterzaken en het aantal huisuitzettingen in Holland Rijnland lager.

A3.1 en A3.2 De Binnenvest heeft in 2015 104 personen die acuut dakloos werden, opgevangen in de crisisopvang (92 in de reguliere crisisopvang plus 12 in de crisisopvang voor zwerfjongeren). Dit aantal is vergelijkbaar met de aantallen in 2012 en 2013, maar hoger dan in 2014. Daarnaast biedt De Binnenvest begeleid wonen aan 703 personen en 75 personen verblijven in een vorm van beschermd wonen/RIBW. Het aantal personen met begeleid wonen is flink gestegen sinds 2013, het beschermd wonen is stabiel.

A4.1 Het aantal personen met een briefadres bij De Binnenvest in Leiden is in de afgelopen jaren constant gebleven. Bij Het Open Venster in Alphen aan den Rijn is dit juist toegenomen. Beide instellingen hebben de toelatingscriteria verscherpt (Binnenvest vanaf 2012, het Open venster vanaf 2011). Bij de Binnenvest hebben 444 personen een briefadres en 24 personen op Langegracht 72A. Bij Het Open Venster hebben in 2015 41 personen een briefadres. Alle gemeenten in Holland Rijnland bieden in 2014 en 2015 de mogelijkheid van een briefadres. Het aantal personen, dat hier gebruik van maakt, loopt sterk uiteen.

A4.2 Via outreachend werk heeft De Binnenvest contact gehad met 157 personen, deze zijn allemaal in een trajectplan geplaatst. Het aantal bereikte personen is gestegen ten opzichte van 2012/2013.

A4.3 Tot 2011 was het aantal bezoekers van de Dagopvang Leiden rond de 800 personen. Door striktere toegangseisen is het aantal bezoekers sindsdien gedaald tot 327. Sinds 2011 ligt dit aantal tussen de 300 en 400 personen.

A4.4 Van de Nachtopvang in Leiden maken 253 mensen gebruik. Dit aantal neemt niet af. In 2015 heeft Het Open Venster in Alphen aan den Rijn 164 bezoekers gehad voor dagopvang. Het gaat hier niet zozeer om daklozen, maar vereenzaamde mensen op of onder het sociaal minimum.

A4.5 Het aantal feitelijk daklozen is in 2015 geschat op 304 met een marge tussen 276 en 333. De dalende trend van de jaren daarvoor zet daarmee niet door.

Jeugd en jongvolwassenen

A3.1 De reguliere crisisopvang van De Binnenvest heeft 44 personen opgevangen die jonger zijn dan 23 jaar. Tweederde van deze groep is jonger dan 12 jaar. Het gaat om kinderen die tot gezinnen behoren die acuut dakloos zijn geraakt. Daarnaast zijn 12 zwerfjongeren opgevangen in de nieuwe opvang voor zwerfjongeren, waarvan vijf in de leeftijd van 18 t/m 22 jaar. In totaal heeft de Binnenvest dus 49 personen onder de 23 jaar crisisopvang verleend.

A3.2 De Binnenvest heeft aan 61 personen jonger dan 23 jaar ambulante woonbegeleiding geboden.

A4.1 Van de cliënten met een briefadres via de Binnenvest, zijn 55 personen jonger dan 23 jaar.

A4.2 Van personen die zijn bereikt door het outreachend team zijn er 26 jonger dan 23 jaar.

A4.3 In de Dagopvang gaat het om ongeveer 9 personen die jonger zijn dan 23 jaar.

5

Financiën

5 Financiën (kolom B)

Financiën trede 1: Minimum inkomen en uitkeringen

B1.1 Hoeveel huishoudens leven op of onder het sociaal minimum?

Het sociaal minimum is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. Om te kunnen beoordelen hoe het inkomen van een huishouden zich verhoudt tot het minimum, moet aan de hand van de regelgeving worden vastgesteld welke norm voor het desbetreffende huishouden van toepassing is. De norm voor een (echt)paar met uitsluitend minderjarige kinderen is bijvoorbeeld gelijkgesteld aan de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) kinderbijslag. Bij 65-plussers is het bedrag aan AOW-pensioen als norm gekozen. Hier is gekozen voor maximaal 105% van het sociaal minimum.

De doelpopulatie bestaat uit particuliere huishoudens waarvan de hoofdkostwinner (of eventuele partner) een volledig jaarinkomen (inkomen gedurende heel jaar) heeft en niet afhankelijk is van studiefinanciering. Van de bevolking in particuliere huishoudens is een aantal groepen niet naar hoogte van inkomen ingedeeld. Dit betreft studentenhuishoudens en huishoudens met een onvolledig jaarinkomen (inkomen gedurende deel van het jaar).

In 2013 leeft in Holland Rijnland ongeveer zeven procent van de doelhuishoudens op of onder het sociaal minimum (Tabel 19), dit is lager dan het Nederlandse cijfer (10%). Leiden heeft de grootste groep die op of onder het sociaal minimum leeft (11%). Het percentage huishoudens op of onder het sociaal minimum stijgt ieder jaar licht (Figuur 8).

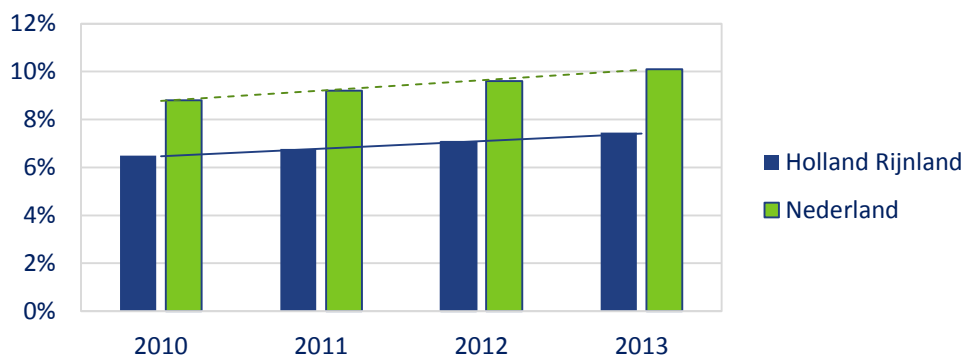
Grofweg bestaat de groep minima voor een derde deel uit werklozen/uitkeringsgerechtigden (vooral bijstand), een derde deel werkt (van wie de helft zelfstandig) en een derde deel is 65 jaar of ouder²⁸.

Tabel 19 Huishoudens die op of onder het sociaal minimum leven

Gemeenten	2013		2012		2011		2010	
	aantal	%*	aantal	%*	aantal	%*	aantal	%*
Leiden	5.700	11,3	5.400	10,8	5.200	10,5	5.000	10,1
Alphen aan den Rijn	2.900	6,6	2.600	5,9	2.600	5,9	2.400	5,6
Katwijk	1.600	6,7	1.500	6,3	1.400	6,1	1.300	5,7
Teylingen	800	5,6	700	4,9	700	5,1	700	4,8
Nieuwkoop	600	5,7	600	5,5	500	4,8	500	4,8
Leiderdorp	700	6,1	700	6,1	600	5,6	600	5,3
Kaag en Braassem	600	5,8	500	4,8	500	5,1	500	5,0
Noordwijk	800	7,3	800	7,3	800	7,4	700	7,0
Voorschoten	700	6,7	600	5,8	600	5,9	600	5,9
Oegstgeest	500	5,3	600	6,4	500	5,4	400	4,8
Lisse	600	6,3	600	6,3	600	5,8	500	5,6
Hillegom	600	6,7	600	6,7	500	5,9	500	5,5
Noordwijkerhout	500	7,6	500	7,7	400	7,0	400	6,7
Zoeterwoude	100	3,2	100	3,2	100	4,3	100	4,0
Holland Rijnland	16.700	7,4	15.800	7,1	15.000	6,8	14.200	6,5
Nederland		10,1		9,6	-	9,2	-	8,8

Bron: CBS

*percentage van aantal doelhuishoudens

Figuur 8 Trend van percentage huishoudens op of onder het sociaal minimuminkomen in Holland Rijnland en Nederland tussen 2010 en 2013

B1.2 Hoeveel inwoners ontvangen een uitkering?

Bij uitkeringen gaat het hier om de Wet Werk en Bijstand (Wwb), de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (Wao), de Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (Waz), de Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) en de Werkloosheids-wet (Ww).

In 2015 ontvangt 11% van de inwoners van Holland Rijnland tussen 15-64 jaar een uitkering krachtens één van bovenstaande wetten (Tabel 20). Dit is lager dan het Nederlandse cijfer (15%). Van de 65-plussers ontvangt 0,9% een uitkering, voornamelijk bijstand, iets minder dan in Nederland (1,6%). Het gaat om ouderen zonder recht op AOW of met een beperkt recht.

Procentueel is in de beroepsbevolking de groep met een uitkering in vier jaar tijd weinig gestegen. Absoluut gaat het echter om een toename van ruim 6.000 personen.

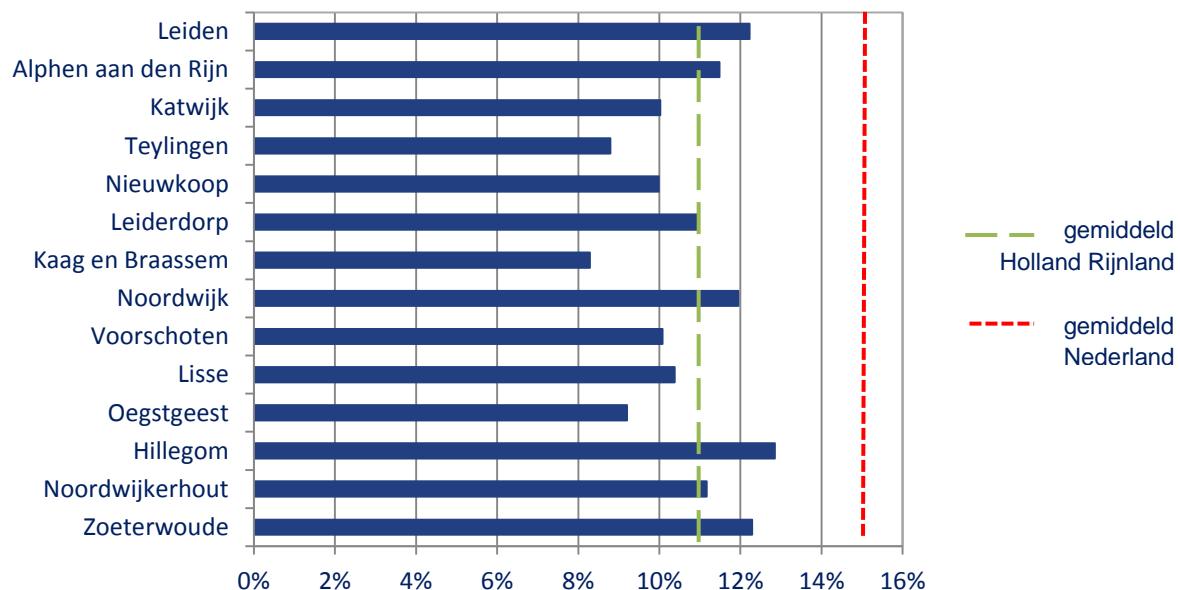
Tabel 20 Uitkeringsgerechtigden van 15 t/m 64 jaar per juni 2015, 2013 en 2011

Gemeenten	2015			2013			2011		
	inwoners 15-64 jaar		uitkering	inwoners 15-64 jaar		uitkering	inwoners 15-64 jaar		uitkering
	aantal	aantal ¹	% ²	aantal	aantal ¹	% ²	aantal	aantal ¹	% ²
Leiden	87.712	10.720	12	86.554	10.500	12	86.044	9.510	11
Alphen aan den Rijn	70.002	8.040	11	70.472	7.500	11	71.472	6.410	9
Katwijk	40.918	4.100	10	40.666	3.760	9	41.116	3.110	8
Teylingen	22.966	2.020	9	23.089	1.930	8	23.293	1.680	7
Nieuwkoop	17.622	1.760	10	17.804	1.730	10	18.120	1.510	8
Leiderdorp	16.790	1.840	11	16.929	1.770	10	17.291	1.590	9
Kaag en Braassem	16.657	1.380	8	16.776	1.270	8	17.133	1.080	6
Noordwijk	16.574	1.980	12	16.931	1.890	11	17.158	1.820	11
Voorschoten	15.183	1.530	10	15.130	1.430	9	14.877	1.220	8
Oegstgeest	14.233	1.310	9	14.626	1.240	8	14.570	1.090	7
Lisse	14.259	1.480	10	14.364	1.380	10	14.895	1.240	8
Hillegom	13.463	1.730	13	13.456	1.610	12	13.625	1.450	11
Noordwijkerhout	10.299	1150	11	10.174	1120	11	10.279	1030	10
Zoeterwoude	5.289	650	12	5.364	610	11	5.467	590	11
Holland Rijnland	361.967	39.690	11	362.335	37.740	10	365.340	33.330	9
Nederland			15	-	-	14	-	-	13

Bron: CBS

¹aantal afgerond op 10-tallen

²percentage van aantal inwoners 15 tot en met 64 jaar

Figuur 9 Percentage beroepsbevolking met een uitkering (Wwb, Wao, Waz, Wajong, Ww) per gemeente

In Figuur 9 zijn de percentages inwoners die een uitkering ontvangen per gemeente weergegeven. In Hillegom is dit percentage het hoogst en in Kaag en Braassem het laagst.

Tabel 21 Uitkeringsgerechtigden van 65 jaar of ouder per juni 2015, 2013 en 2011

Gemeenten	2015			2013			2011		
	inwoners 65+		uitkering (niet AOW)	inwoners 65+		uitkering (niet AOW)	inwoners 65+		uitkering (niet AOW)
	aantal	aantal ¹	% ²	aantal	aantal ¹	% ²	aantal	aantal ¹	% ²
Leiden	16.893	380	2,2	15.985	390	2,4	14.543	430	3,0
Alphen aan den Rijn	18.327	190	1,0	16.724	190	1,1	14.944	200	1,3
Katwijk	10.323	50	0,5	9.644	50	0,5	8.775	50	0,6
Teylingen	6.308	30	0,5	5.975	30	0,5	5.529	20	0,4
Nieuwkoop	5.001	20	0,4	4.592	20	0,4	4.023	20	0,5
Leiderdorp	5.563	50	0,9	5.174	50	1,0	4.576	50	1,1
Kaag en Braassem	4.817	10	0,2	4.430	10	0,2	3.983	10	0,3
Noordwijk	5.187	30	0,6	4.792	30	0,6	4.320	30	0,7
Voorschoten	5.406	40	0,7	5.049	40	0,8	4.546	30	0,7
Oegstgeest	4.553	20	0,4	4.353	20	0,5	4.001	20	0,5
Lisse	4.534	20	0,4	4.240	20	0,5	3.876	20	0,5
Hillegom	4.137	20	0,5	3.883	20	0,5	3.514	20	0,6
Noordwijkerhout	3.159	20	0,6	2.916	10	0,3	2.640	10	0,4
Zoeterwoude	1.572	0	0,0	1.468	0	-	1.321	0	-
Holland Rijnland	95.780	880	0,9	89.225	880	1,0	80.591	910	1,1
Nederland			1,6	-	-	1,6	-	-	1,8

Bron: CBS

¹aantal afgerond op 5-tallen

²percentage van aantal inwoners 65-plus

Het aantal en percentage uitkeringsgerechtigden (niet AOW) van 65 jaar of ouder is weergegeven in Tabel 21. Deze aantallen zijn gedaald van 2011 op 2013 en gelijk gebleven van 2013 op 2015. Leiden heeft in 2015 het hoogste aantal en percentage ouderen met een uitkering, op afstand gevolgd door Alphen aan den Rijn en Leiderdorp. Zoeterwoude heeft geen enkele uitkeringsgerechtigde van 65 jaar of ouder.

Inkomens huurders en eigenaren-bewoners in Nederland gedaald

Landelijk daalde het gemiddeld netto besteedbaar huishoudinkomen in de afgelopen zes jaar (2009-2016) zowel bij huurders als eigenaren-bewoners. Eigenaren-bewoners zagen hun inkomen dalen van € 48.200 naar € 45.400 (-6 procent). Het inkomen van huurders liep terug van € 25.800 naar € 23.400 (-9 procent). Mede hierdoor groeide het aantal huurders in de aandachtsgroep van de huurtoeslag. De totale groep huurders met een laag inkomen volgens het inkomensafhankelijk huurbeleid groeide ook²⁹.

B1.3 Hoeveel huishoudens in corporatiewoningen hebben een betaalrisico?

Een huishouden heeft een betaalrisico indien het netto besteedbaar huishoudinkomen niet voldoende is om de basisuitgaven te kunnen betalen. De hoogte van de basisbedragen hangt af van de huishoudensamenstelling.³⁰

In Holland Rijnland zijn in 2014 bijna 7.000 huishoudens in een corporatiewoning met een betaalrisico. Het betreft 11% van de huishoudens in een corporatiewoning (Tabel 22). Dit is lager dan het percentage in Nederland (15%). In Tabel 22 zijn het percentage en aantal huishoudens in corporatiewoningen met een betaalrisico weergegeven per gemeente. Het percentage huishoudens in een corporatiewoning met een betaalrisico is het hoogst in Voorschoten en Leiden, gevolgd door Hillegom. Dit percentage is het laagst in Lisse, Teylingen, Kaag en Braassem en Noordwijk.

Tabel 22 Percentage en aantal huishoudens in corporatiewoningen met betaalrisico per gemeente in 2014

Gemeenten	huishoudens met betaalrisico	
	%	aantal
Leiden	16%	2.380
Alphen aan den Rijn	12%	1.265
Katwijk	10%	675
Teylingen	9%	285
Nieuwkoop	10%	210
Leiderdorp	11%	270
Kaag en Braassem	9%	260
Noordwijk	9%	180
Voorschoten	17%	345
Oegstgeest	12%	180
Lisse	8%	205
Hillegom	14%	280
Noordwijkerhout	11%	185
Zoeterwoude	12%	65
Holland Rijnland	11%	6.785
Nederland	15%	-

Financiën trede 2: Huurschuld bij woningcorporaties

B2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen financiële problemen?

Tabel 23 Trend aantal zaken* met reden melding financiën Meldpunt Zorg en Overlast

Reden aanmelding	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Financiën	343	381	464	493	467	319

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen worden geregistreerd voor een melding.

B2.2 Hoe groot is de huurschuld bij woningcorporaties?

Op 31 december 2015 is de totale huurschuld bij woningcorporaties in Holland Rijnland ruim 4,8 miljoen euro (Tabel 24). Dit is 1,09% van de totale huur. Dit percentage schommelt rond de 1% in de afgelopen jaren. Tussen 2012 en 2015 is het percentage huurschuld elk jaar toegenomen.

De gemiddelde huur per maand per huishouden in corporatiewoningen is weergegeven voor 2010 en 2015 (Tabel 24). Gemiddeld is de maandhuur in Holland Rijnland bij woningcorporaties in vijf jaar met maar liefst 25% toegenomen. Landelijk is dit 11%. Corporatiewoningen worden op basis van de hoogte van de huur ingedeeld in drie klassen: goedkoop met een maandhuur tot 403,06, betaalbaar met een maandhuur tussen 403,06 tot 618,24 en duur van 618,24 tot 710,68³¹.

Tabel 24 Trend huurschuld als percentage van de totale huur en gemiddelde huur per maand per huishouden voor corporatiewoningen

	totale huur- schuld in euro's	aantal huishou- dens als huurder van corporatie woning	huurschuld als % van totale huur							gemiddelde netto huur per maand per huishouden in euro's		toename gemiddelde huur per maand per huishouden
			2015	2014	2013	2012	2011	2010	2015	2010	2010-2015	
Leiden en omstreken*	2.167.751	30.275	1,15	1,14*	0,9	0,78	1,24	1,08	518	424	22%	
Leiden*	1.708.819	23.521	1,19	1,09*	0,82	0,68	0,99	1,07	507	444	14%	
Leiderdorp, Zoeterwoude	179.450	3.350	0,70	1,30	1,12	1,15	1,71	1,08	638	466	37%	
Oegstgeest	86.562	1.550	0,85	1,14	0,93	1,25	1,44	1,20	547	457	20%	
Voorschoten	192.920	1.854	2,10	*	1,46	1,03	-	-	413	-	-	
Duin- en Bollenstreek	1.804.144	20.081	1,33	1,14	0,98	0,82	0,90	0,94	561	441	27%	
Katwijk	775.261	7.344	1,63	1,30	0,74	0,67	0,80	0,79	541	418	29%	
Noordwijk	132.233	2.231	0,88	0,96	0,89	0,71	0,78	0,75	562	437	29%	
Noordwijkerhout	86.961	1.894	0,58	0,58	0,68	0,54	0,50	0,52	662	453	46%	
Hillegom, Lisse, Teylingen	809.689	8.612	1,41	1,20	1,29	1,04	1,09	1,19	555	451	23%	
Rijnstreek	844.997	17.550	0,69	0,78	0,92	0,95	0,94	0,87	579	455	27%	
Alphen aan den Rijn**	590.438	12.209	0,70	0,81	1,00	1,01	1,04	1	577	457	26%	
Nieuwkoop, Kaag en Braassem***	254.559	5.341	0,68	0,74	0,75	0,75	0,69	0,58***	548	451	22%	
Holland Rijnland	4.816.892	67.906	1,09	1,04*	0,94	0,84	1,06	0,98***	546	437	25%	
Nederland		2.400.000							507	457	11%	

De gegevens zijn gebaseerd op cijfers die door de 22 woningcorporaties in de regio zijn aangeleverd aan de GGD Hollands Midden speciaal voor deze Monitor. Cijfers over Nederland zijn afkomstig van koepelorganisatie Aedes.

* 2014: gegevens van Ons Doel (1 van 5 woningcorporaties in Leiden) en Woonzorg Nederland (de grootste woningcorporatie in Voorschoten) ontbreken i.v.m. problemen met hun registratie in dit jaar.

** In 2014 en 2015 incl. Boskoop en Rijnwoude; in 2013 en eerdere jaren incl. Rijnwoude, maar excl. Boskoop.

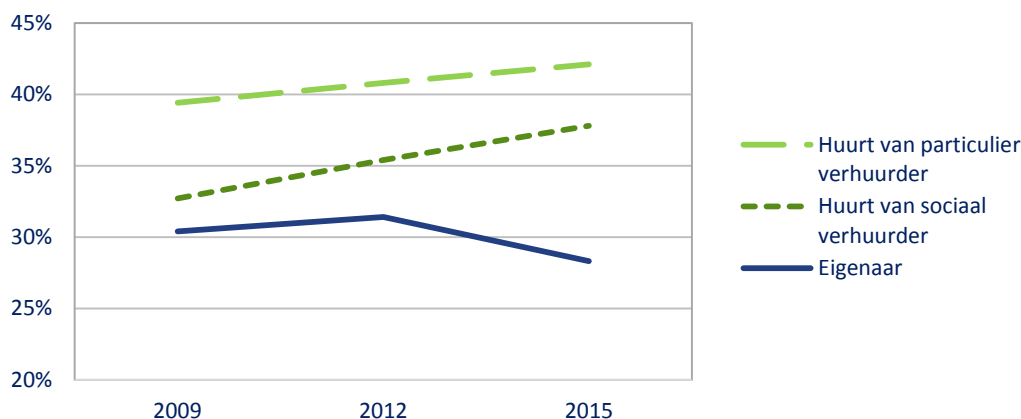
***Gegevens van woningcorporatie Vestia Midden Nederland (Nieuwkoop) ontbreken voor 2010.

Het aandeel goedkope huurwoningen is in Nederland in de periode 2010-2014 flink gedaald van 23% tot 15% van de sectorale woningvoorraad. De betaalbare woningvoorraad blijft met een aandeel van 65% redelijk stabiel. De woningvoorraad in de huurprijsklasse duur tot en boven de liberalisatiegrens neemt in dezelfde periode toe van 10% tot ruim 20%.³²

Woonlasten per woonsector in Nederland

Het gemiddelde percentage van het besteedbaar huishoudinkomen dat besteed wordt aan woonlasten (de woonquote) in Nederland is het hoogste bij huishoudens die hun woning huren van een particulier verhuurder (Figuur 10). Deze woonquote is tussen 2009 en 2015 toegenomen van 39,4% naar 42,1%. De woonquote van huishoudens die een woning huren van een sociaal verhuurder is ook toegenomen: van 32,7% in 2009 naar 37,8%. De woonquote van woningeigenaren is daarentegen afgenomen: van 30,4% in 2009 naar 28,3% in 2015 en is het laagste van de drie woonsectoren.

Figuur 10 Woonquote per woonsector in Nederland tussen 2009 en 2015

Financiën trede 3: Schulden en schuldhulp

B3.1 Hoeveel mensen vragen bij de gemeente een schuldregeling aan en hoeveel mensen komen in een schuldregeling terecht?

De gemeentelijke schuldhulpverlening voorziet in een schuldregeling met als doel een onderhands akkoord te sluiten met de schuldeisers over (gedeeltelijke) aflossing van de schulden. Omdat de schulden in der minne worden geschikt, wordt dit het minnelijke traject genoemd. Een geslaagde schuldregeling duurt drie jaar.

De trend in Holland Rijnland is helaas lastig vast te stellen. Omdat de ISD Bollenstreek voor 2015 geen gegevens heeft kunnen aanleveren, door problemen met de overgang naar een nieuw registratiesysteem. Hierdoor ontbreken belangrijke gegevens in Tabel 25. Wanneer voor ISD Bollenstreek voor 2015 wordt uitgegaan van het aantal aanvragen in 2014 (202 aanvragen), is het totaal aantal aanvragen in Holland Rijnland sinds 2013 afgenomen en is het aantal in 2015 (1.255) vergelijkbaar met het aantal aanvragen in 2014 (1.159). De grootste verschuiving is te zien bij de gemeente Leiden, waar van 2013 op 2014 een forse afname van het aantal aanvragen van gemeentelijke schuldhulpverlening te zien is. Wanneer wordt uitgegaan van eenzelfde aantal gestarte schuldregelingen door ISD Bollenstreek in 2015 als in 2014, is het totaal aantal gestarte schuldregelingen in Holland Rijnland sinds 2013 afgenomen tot 614 gestarte schuldregelingen in Holland Rijnland in 2015. In verhouding tot het aantal aanvragen lijkt het aantal gestarte schuldregelingen wel gestegen: van 38% in 2013 naar 59% in 2014 en 45% in 2015 (of 49%, uitgaande voor ISD Bollenstreek van dezelfde aantallen aanvragen en gestarte

schuldsregelingen in 2015 als in 2014). Opvallend zijn de dalingen in aantallen gestarte schuldsregelingen als percentage van het aantal aanvragen van 2014 op 2015 in met name Katwijk (een daling van 41%), Nieuwkoop (-51%) en Voorschoten (-59%).

Tabel 25 Trend Gemeentelijke schuldhulpverlening, minnelijke traject

Gemeenten	aantal aanvragen					aantal gestarte schuldsregelingen					gestarte schuldsregelingen als % van aantal aanmeldingen				
	2015	2014	2013	2012	2011	2015	2014	2013	2012	2011	2015	2014	2013	2012	2011
Leiden	336	287	908	642	809	192	188	256	144	207	57	66	28	22	26
Alphen aan den Rijn	331	299	246	249	195	119	111	132	93	152	36	37	54	37	78
Katwijk	155	169	224	217	227	75	138	102	45	53	48	82	46	21	23
Nieuwkoop	40	29	40	32	-	14	21	13	3	-	35	72	33	9	-
Leiderdorp	43	38	59	64	91	21	25	20	15	29	49	66	34	23	32
Kaag en Braassem	40	39	29	16	-	18	14	8	12	-	45	36	28	75	-
Voorschoten	44	44	36	37	48	13	32	22	27	58	30	73	61	73	121
Oegstgeest	64	52	65	50	40	20	16	21	12	10	31	31	32	24	25
Zoeterwoude	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ISD Bollenstreek*	*	202	184	206	188	*	142	113	108	111	*	70	61	52	59
Holland Rijnland	1.053*	1.159	1.814	1.519	1.598	472*	687	694	466	620	45*	59	38	31	39
Nederland											37%		41%		

Bron: afdelingen schuldhulpverlening gemeenten Holland Rijnland

ISD Bollenstreek = Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Teylingen

* ISD Bollenstreek kan over 2015 geen van de opgevraagde gegevens uit hun registratie halen

Ook landelijk neemt het aantal aanmeldingen bij de schuldhulpverlening voor het eerst in jaren licht af. De NVVK (Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) meldt een afname van 92.000 schuldsregelingen^{F,33} in 2014 naar 90.400 in 2015. Er is een daling van het percentage getroffen schuldsregelingen van 41% in 2013 tot 37% in 2015. De gemiddelde schuld is wel gestegen van 38.500 naar 42.900 euro. Schulden zijn in toenemende mate ingewikkeld en steeds moeilijker oplosbaar. Financiële problemen treffen een diversiteit aan mensen, zoals eigenwoningbezitters, werknemers, zzp'ers en uitkeringsgerechtigden. Zij vragen elk om een aparte aanpak. De helft van de NVVK-leden meldt dat er in 2015 een toename is van het aantal zzp'ers met schuldproblematiek, een trend die al enkele jaren zichtbaar is. Dit is mede te verklaren door de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Voor de zzp'ers in het bijzonder heeft het CBS vastgesteld dat het een groeiende groep is (12% van de beroepsbevolking) en dat hun inkomen vaak aanzienlijk lager ligt dan die van werknemers (gemiddeld 10% lager).³⁴

B3.2 Hoeveel schuldsregelingen worden voortijdig beëindigd?

Een geslaagde gemeentelijke schuldsregeling duurt drie jaar. Als de schuldsregeling voortijdig wordt beëindigd, staat alleen nog Wettelijke Schuldsanering open als oplossing (zie B3.4). Om de voortijdig beëindigde schuldsregelingen per gemeente te vergelijken, worden ze in Tabel 26 gepresenteerd als percentage van de caseload. Hieronder verstaan we alle lopende schuldsregelingen en/of personen met budgetbeheer in het betreffende jaar. Veel cliënten met budgetbegeleiding zitten ook in een schuldsregeling.

^F De NVVK spreekt van 'aanvragen schuldsregelingen' terwijl het hier volgens een onderzoek van de Onafhankelijk Schuldadviseur® in werkelijkheid gaat om het aantal gerealiseerde schuldsregelingen. Het aantal aanvragen is waarschijnlijk drie keer zo hoog.

Uit Tabel 26 blijkt dat in 2014 en 2015 gemiddeld 5% van de lopende schuldregelingen en/of budgetbeheer voortijdig wordt beëindigd. Dit percentage schommelt licht per gemeente en is lager geworden ten opzichte van 2012 en 2013. Hoewel in één jaar 'slechts' 5% van de caseload uitvalt, zit de grootste uitval bij het begin. Van alle aanvragen lukt het bij 45% een schuldregeling te treffen (Tabel 25), dit betekend een uitval van 55%.

Tabel 26 Voortijdige beëindigingen schuldregelingen, minnelijke traject

Gemeenten	2015			2014			2013			2012		
	aantal caseload	aantal voortijdig beëindigd	%	aantal caseload	aantal voortijdig beëindigd	%	aantal caseload	aantal voortijdig beëindigd	%	aantal caseload	aantal voortijdig beëindigd	%
Leiden	1.271	70	6	1.266	92	7	786	105	13	764	62	8
Alphen aan den Rijn	685	13	2	703	22	3	487	32	7	471	83	18
Katwijk	457	15	3	480	14	3	546	18	3	605	27	4
Nieuwkoop	110	5	5	72	4	6	52	4	8	49	6	12
Leiderdorp	148	8	5	123	9	7	61	9	15	74	16	22
Kaag en Braassem	72	5	7	74	2	3	50	6	12	63	12	19
Voorschoten	126	8	6	141	17	12	119	1	1	128	4	3
Oegstgeest	-	2	-	-	-	-	49	-	-	43	3	7
Zoeterwoude	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ISD Bollenstreek	-	-	-	-	-	-	448	20	4	444	24	5
Holland Rijnland	2.869	124	4	2.859	160	6	2.179	181	8	2.228	222	10

Bron: afdelingen schuldhulpverlening gemeenten Holland Rijnland

¹ISD Bollenstreek = Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Teylingen

²Caseload = ingeschreven cliënten met schuldregeling en/of budgetbeheer

B3.3 Hoeveel mensen krijgen budgetbeheer?

Elke gemeente biedt budgetbeheer aan. Het zijn vaak cliënten die in het driejarige wettelijke traject zitten. Maar sommige gemeenten bieden ook binnen het eveneens driejarige minnelijke traject budgetbeheer aan.

Wegens het ontbreken van de cijfers van ISD Bollenstreek in Tabel 27, is het lastig om een trend voor Holland Rijnland vast te stellen. Wanneer we voor het jaar 2015 uitgaan van eenzelfde aantal cliënten in budgetbeheer bij ISD Bollenstreek als in 2014, is er sinds 2010 elk jaar sprake van een toename van het aantal cliënten met budgetbeheer. Ruim een derde (38%) van alle ingeschreven cliënten krijgt budgetbeheer; in 2013 was dit nog 54%.

Tabel 27 Trend budgetbeheer aantal cliënten

Gemeenten	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Leiden	520	516	457	441	451	493
ISD Bollenstreek*	-	303	277	220	119	25
Alphen aan den Rijn**	195	167	152	158	176	159
Katwijk	200	185	158	71	103	-
Nieuwkoop	25	23	13	15		
Leiderdorp	57	48	33	31	48	52
Kaag en Braassem	25	21	21	33		
Voorschoten	49	66	54	44	59	43
Oegstgeest	10	8	9	10	35	20
Zoeterwoude	12	9	-	-	-	-
Holland Rijnland	1093	1346	1182	1032	991	792

Bron: afdelingen schuldhulpverlening gemeenten Holland Rijnland

* ISD Bollenstreek = Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Teylingen, kan over 2015 geen van de opgevraagde gegevens uit hun registratie halen

** Alphen aan den Rijn zonder Boskoop en cijfers Rijnwoude ontbreken in 2010 en 2011

B3.4 Hoe groot is de instroom in de wettelijke schuldsanering (Wsnp) en hoe groot is de uitstroom?

De Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) is een Nederlandse wet uit 1998, die burgers een extra mogelijkheid biedt op een schuldvrije toekomst. De Wsnp regelt de wettelijke schuldsanering. Dit is een schuldregeling die wordt uitgevoerd door een door de rechtbank aangestelde bewindvoerder en waar de schuldeisers, op basis van een vonnis, gedwongen aan moeten meewerken. Toegang tot de Wsnp is alleen mogelijk nadat het minnelijke traject is mislukt. Het wettelijke traject duurt drie tot maximaal vijf jaar. Wanneer de schuldenaar zijn verplichtingen nakomt, zal de rechter na afloop van de sanering een schone lei verstrekken. De schuldeisers worden betaald, voor zover er geld verzameld is, en het resterende bedrag van de vordering is niet meer opeisbaar.

De Wsnp heeft landelijk bij aanmelding, een afwijsperscentage van 35%³⁵. Van de 65% dat wordt toegelaten tot de Wsnp krijgt gemiddeld 73% een schuldoplossing. Dit betekent dat van alle aanmeldingen uiteindelijk 47% slaagt. Het slagingspercentage van het gemeentelijke traject in Holland Rijnland is de afgelopen twee jaar gestegen, terwijl de Wsnp landelijk gezien minder effectief is dan twee jaar geleden. Hiermee is de Wsnp in 2015 even effectief als de gemeentelijke schuldhulpverlening.

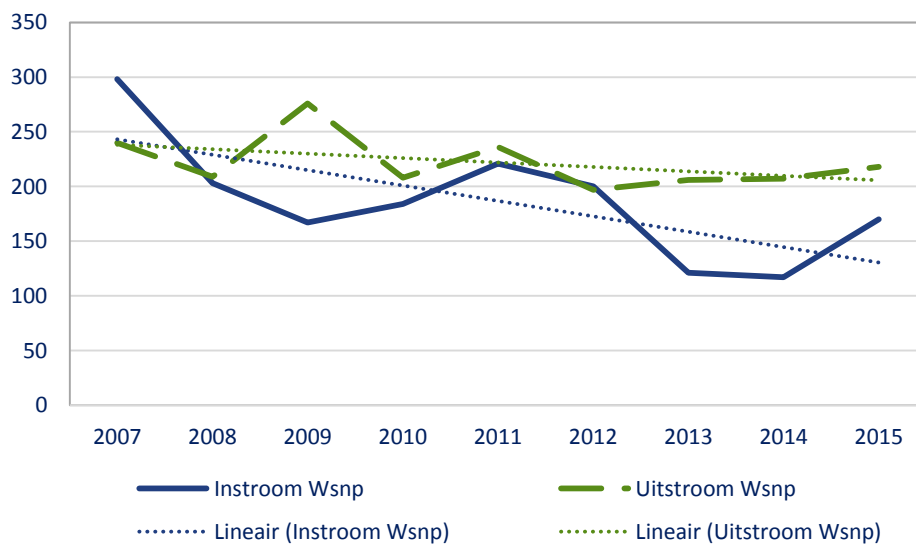
Uit de laatste metingen van de landelijke Monitor Wsnp blijkt dat de instroom van nieuwe zaken in de Wsnp al geruime tijd lichtelijk daalt. Dat is een opvallende tendens voor een tijd waarin het aantal huishoudens met schulden snel is toegenomen. Oorzakelijke factoren liggen onder meer in de aansluiting tussen het zogenaamde minnelijk en wettelijk traject die niet optimaal is en het toenemend gebruik van beschermingsbewind. Het totale toewijzingspercentage van verzoeken om toelating tot de Wsnp is in 2015 met 65% ongeveer gelijk gebleven aan het percentage in 2014. In 2015 zijn door de rechter minder schuldsaneringen uitgesproken dan in 2014. Dit is het vierde jaar op rij dat het aantal schuldsaneringen is afgenomen.

Het aantal huishoudens dat instroomt in de Wsnp-regeling is in Holland Rijnland vanaf 2011 elk jaar tot 2014 afgenomen, om in 2015 weer toe te nemen (Tabel 28 en Figuur 11). In 2015 zijn 170 huishoudens ingestroomd. De uitstroom uit de Wsnp is de afgelopen drie jaar fors hoger dan de instroom.

Tabel 28 Trend schulphulpverlening, wettelijke traject

Gemeenten	instroom Wsnp						uitstroom Wsnp					
	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Leiden	29	19	23	42	70	94	54	70	55	45	67	65
Alphen aan den Rijn	50	28	50	68	78	28	70	57	49	66	63	42
Katwijk	34	40	4	24	14	12	25	12	27	20	24	19
Teylingen	3	6	2	8	4	2	10	8	16	10	8	7
Nieuwkoop	8	2	4	1	6	11	4	10	3	7	5	17
Leiderdorp	1	3	6	13	8	0	11	9	13	3	8	12
Kaag en Braassem	9	2	3	11	4	5	5	6	8	1	5	3
Noordwijk	4	4	7	3	1	4	2	6	7	9	7	7
Voorschoten	10	2	10	14	12	4	11	6	8	11	7	4
Oegstgeest	6	0	1	3	2	5	4	3	2	6	6	3
Lisse	4	0	6	1	10	9	5	6	11	5	15	9
Hillegom	4	5	0	4	6	4	8	4	5	5	14	14
Noordwijkerhout	6	4	1	2	1	5	2	4	1	8	4	6
Zoeterwoude	2	2	4	6	5	1	7	6	1	1	3	0
Holland Rijnland	170	117	121	200	221	184	218	207	206	197	236	208

Bron: RGO GGD GHOR NL (Bureau Wsnp)

Figuur 11 Trend in instroom in en uitstroom uit de Wsnp tussen 2007 en 2015 in Holland Rijnland

Samenvatting financiën (kolom B)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

B1.1 In 2013 leeft in Holland Rijnland ruim 7% van de huishoudens op of onder het sociaal minimum; dit is lager dan het Nederlands gemiddelde. In Leiden woont in verhouding de grootste groep mensen op of onder het sociaal minimum.

B1.2 In 2015 ontvangt 11% van de inwoners in Holland Rijnland tussen 15 en 64 jaar een uitkering, bijna 40.000 personen. Dit is lager dan het Nederlandse percentage. Het aantal personen met een uitkering is de afgelopen 5 jaar steeds gestegen en is tussen 2011 en 2015 met ruim 6.000 toegenomen. Van de 65-plussers ontvangt 0,9% een uitkering, voornamelijk bijstand; dit is minder dan in Nederland. Het gaat om ouderen zonder of met een beperkt recht op AOW.

B1.3 In 2014 heeft in Holland Rijnland 11% van de huishoudens in corporatiewoningen een betaalrisico, dit zijn ongeveer 7.000 huishoudens. Het percentage is lager dan het landelijk gemiddelde.

B2.1 Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 343 zaken gemeld waarbij financiële problemen een belangrijke rol spelen. Financiële problemen als reden om te melden staan op de derde plaats.

B2.2 Eind 2015 bedraagt de totale huurschuld bij woningcorporaties in Holland Rijnland ruim 4,8 miljoen euro. Dat is 1,09% van de totale huur, dit percentage is vanaf 2012 ieder jaar gestegen. Sinds 2011 is de gemiddelde maandhuur gestegen met 25%, landelijk is dit 11%.

B3.1 en B3.2 Het aantal personen voor wie een schuldregeling wordt gestart is in 2014 iets kleiner dan in 2013. Voor 2015 is dit niet bekend doordat een belangrijk deel van de gegevens niet kon worden geleverd. Wel is bekend dat in 2015 voor bijna de helft van het aantal aanvragers een schuldregeling wordt gerealiseerd. Dit percentage is sinds 2013 gestegen. In 2014 zijn er 687 schuldregelingen gestart. In 2015 zijn er bijna 2.900 ingeschreven cliënten met een schuldregeling of budgetbeheer. Dit zijn er ongeveer 700 meer dan in 2013. Van deze groep zijn 124 regelingen voortijdig beëindigd, dat is zo'n 4%. Dit percentage daalt sinds 2012.

B3.3 Het aantal personen met budgetbeheer neemt elk jaar toe. In 2014 gaat het om 1346 personen. Voor een deel gaat het om cliënten die ook in een schuldregeling zitten. Voor 2015 is dit niet bekend doordat een belangrijk deel van de gegevens niet kon worden geleverd.

B3.4 In 2015 zijn 170 personen in Holland Rijnland ingestroomd in de Wsnp. Aan de andere kant zijn er 218 personen uitgestroomd. De instroom is hiermee weer hoger dan in de jaren daarvoor. De uitstroom stijgt sinds 2012 ieder jaar licht.

6

Dagactiviteiten

6 Dagactiviteiten (kolom C)

Dagactiviteiten trede 1: Werkloze werkzoekenden

C1.1 Hoeveel mensen die geen werk hebben, zoeken werk?

In januari 2015 zijn bijna 22.000 niet-werkende mensen op zoek naar werk (Tabel 29). Dit is 7,2% van de beroepsbevolking (bevolking van 15 tot en met 74 jaar). Dit percentage is lager dan in Nederland (10% werkzoekend). De hoogste percentages niet-werkende werkzoekenden hebben Leiden (9,5%), Hillegom (8,7%) en Noordwijk (7,6%).

Sinds januari 2012 tot en met januari 2016 is het aantal niet-werkende werkzoekenden in Holland Rijnland elk jaar toegenomen. Ook in Nederland is een toename van het percentage werkzoekenden te zien van 6,8% in 2013 tot 11,2% in 2016.

Het werkelijke aantal werkzoekenden is hoger. Werkzoekenden die niet werken maar niet als werkloze staan geregistreerd, zijn niet in deze cijfers verwerkt.

Tabel 29 Trend aantal en percentage niet-werkende werkzoekenden

Gemeenten	jan-16		jan-15		jan-14		jan-13		jan-12		jan-11		jan-10	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Leiden	6.876	10,0	6.669	9,5	6.107	8,7	4.068	5,9	3.340	4,9	3.714	5,5	4.005	6,0
Alphen aan den Rijn	4.770	8,1	4.252	7,2	4.096	7,0	2.699	4,8	2.156	3,8	2.208	4,0	2.403	4,1
Katwijk	2.109	6,4	1.670	4,9	1.590	4,7	1.033	3,1	833	2,5	818	2,4	914	2,7
Teylingen	1.235	6,5	1.187	6,1	1.150	5,9	630	3,2	481	2,5	474	2,4	561	2,9
Nieuwkoop	830	5,9	733	4,9	739	4,9	626	3,5	420	2,8	416	2,8	596	4,0
Leiderdorp	1.085	7,8	1.039	7,4	965	6,8	612	4,5	493	3,5	553	3,9	461	3,3
Kaag en Braassem	869	5,4	779	5,4	794	5,6	557	3,9	404	2,8	435	3,0	443	3,1
Noordwijk	1.109	8,5	1.066	7,6	983	6,9	523	3,9	415	2,9	417	3,0	420	3,0
Voorschoten	1.053	8,1	944	7,4	833	6,5	553	4,8	489	4,0	494	4,1	442	3,7
Oegstgeest	786	6,6	699	5,9	647	5,4	431	3,6	332	2,8	356	3,0	387	3,3
Lisse	929	7,7	892	7,2	861	7,2	504	4,2	377	3,1	394	3,2	414	3,4
Hillegom	1.030	9,4	995	8,7	974	8,6	564	5,0	384	3,4	434	3,9	456	4,1
Noordwijkerhout	663	7,4	603	6,8	561	6,5	285	3,3	206	2,4	215	2,6	251	3,0
Zoeterwoude	275	6,9	229	5,1	192	4,3	135	2,9	94	2,1	128	2,8	148	3,3
Holland Rijnland	23.619	7,9	21.757	7,2	20.492	6,8	13.220	4,5	10.424	3,5	11.056	3,8	11.901	4,0
Nederland	-	11,2	-	10,0	-	8,8	-	6,8						

Bron: UWV WERKbedrijf, CBS

C1.2 Hoeveel activiteiten voor kwetsbare burgers worden aangeboden via de website jekuntmeer.nl?

Het doel van de website www.regiozhn.jekuntmeer.nl is het aanbod aan activiteiten op de gebieden van ontmoeten, doen, leren, en werken presenteren door middel van het bieden van een online platform en een actuele sociale kaart. Het aanbieden van het aanbod staat in het kader van een hogere deelname (participatie) van alle mensen met een beperking aan het maatschappelijk verkeer in regio Holland Rijnland.

De doelgroep bestaat uit kwetsbare burgers waaronder: mensen met een psychische beperking of psychische problematiek, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een lichamelijke beperking, mensen met verslaving, mensen die beschermd wonen en daarin worden begeleid, mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt (in het kader van de plicht tot tegenprestatie naar vermogen).

Voor een aantal van deze mensen geldt dat zij een beperkt netwerk hebben of sociaal geïsoleerd zijn en minder financiële draagkracht hebben.

Professionals zoeken namens of samen met minder zelfredzame burgers naar geschikt aanbod. Onder professionals verstaan we professionals bij gemeenten en bij maatschappelijke organisaties, onder andere netwerkcoaches en participatiemakelaars (welzijn), trajectbegeleiders (GGZ) en re-integratie, werkcoaches, ervaringsdeskundigen, consultants MEE, medewerkers van gemeentelijke loketten, klantmanagers van Werk en Inkomen en sociale wijkteams. In Tabel 30 staan de aantallen activiteiten voor kwetsbare burgers die zijn ingevoerd op de website www.regiozhn.jekuntmeer.nl per gemeente. Het aantal activiteiten dat wordt aangeboden via deze website is tussen 2014 en 2016 flink gedaald.

Tabel 30 Aantal aangeboden activiteiten voor kwetsbare burgers via www.regiozhn.jekuntmeer.nl in januari 2016, 2015 en 2014 per Holland Rijnland gemeente

Gemeenten	2016	2015	2014
Leiden	302	193	138
Alphen aan den Rijn	29	27	3
Katwijk	18	17	8
Teylingen	0	0	0
Nieuwkoop	1	1	0
Leiderdorp	5	2	3
Kaag en Braassem	2	2	2
Noordwijk	0	0	0
Voorschoten	3	1	0
Lisse	0	0	0
Oegstgeest	10	8	0
Hillegom	1	0	0
Noordwijkerhout	1	0	0
Zoeterwoude	3	0	0
Holland Rijnland	158	292	420

Dagactiviteiten trede 3: Hulp bij dagbesteding

C3.1 Hoeveel mensen hebben een individueel trajectplan?

Het doel van individuele trajectplannen is dat daklozen passende huisvesting, zorg, dagbesteding en een legaal inkomen krijgen. Beleidsdoel van de gemeente Leiden is dat alle daklozen in beeld zijn en een individueel trajectplan hebben. In 2010 is De Binnenvest begonnen om trajectplannen te ontwikkelen en aan te bieden aan daklozen. In 2010 hebben 94 cliënten een trajectbegeleider gekregen en is een trajectplan gemaakt (Tabel 31). In 2011 hebben na onbekende in- en uitstroom nog 73 cliënten een trajectplan. Tussen 2012 en 2015 zijn bijna alle cliënten van De Binnenvest in een trajectplan geplaatst. In 2015 gaat het om 958 personen, van wie 123 jonger zijn dan 23 jaar. De effectiviteit van de trajectplannen is niet bekend.

C3.2 Hoeveel cliënten van de maatschappelijke opvang hebben dagbesteding?

In 2013 is het aantal mogelijkheden voor dagbesteding flink uitgebreid en sinds 2014 is het verplicht om hieraan deel te nemen. In 2015 namen 299 cliënten deel aan een vorm van dagbesteding, hiervan waren 8 cliënten jonger dan 23 jaar. Van 2003 tot 2013 was de veegploeg de enige vorm van dagbesteding die werd aangeboden. Het aanbod van activering en dagbesteding is sinds 2013 veel diverser en wordt uitgevoerd in samenwerking met diverse organisaties in de regio.³⁶

Tabel 31 Trend aantal cliënten Trajectplan, dagbesteding en veegploeg

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Aantal cliënten Trajectplan	958	799	577	470	73	94	-
jonger dan 23 jaar	123	82	74	66	-	-	
Aantal cliënten dagbesteding	299	284					
jonger dan 23 jaar	8	1					
Veegploeg			-*	65	108	104	111
jonger dan 23 jaar			-*	0	4	0	3

Bron: De Binnenvest Leiden

*in 2013 is het aantal mogelijkheden voor dagbesteding flink uitgebreid en sinds 2014 is het verplicht om hieraan deel te nemen; sinds 2013 worden cliënten niet meer apart bij de veegploeg geregistreerd

C3.3 Hoeveel mensen bezoeken de Dagactiviteitencentra van de GGZ?

De drie *dagactiviteitencentra* van GGZ Rivierduinen in Leiden, Alphen aan den Rijn en Noordwijkerhout zijn bedoeld voor (ex-)psychiatrische patiënten. Binnen deze centra kunnen zij deelnemen aan allerlei activiteiten zoals sport, muziek, handvaardigheid, tot het volgen van cursussen en het aanleren van vaardigheden voor het zoeken naar werk.

Van 2010 op 2011 is het aantal bezoekers van de Dagactiviteitencentra met 30% sterk gedaald van 1070 naar 740 bezoekers (Tabel 32). Deze sterke daling is terug te zien in alle gemeenten. In 2012-2014 is het aantal bezoekers gestegen naar 827 bezoekers in 2014, om in 2015 weer te dalen naar 731. De daling is vooral te zien in Alphen en Nieuwkoop, waar de gunning van de Wmo naar een andere zorgaanbieder dan GGZ Rivierduinen is gegaan. Bij het dagactiviteitencentrum in Noordwijkerhout is een gestage daling te zien van 2010 tot en met 2015 doordat er afdelingen gesloten zijn en sommige zijn verhuisd naar de regio buiten Holland Rijnland.

Naar inwoneraantal komen in 2015 de meeste bezoekers uit Noordwijkerhout, Oegstgeest en Leiden. De minste bezoekers komen uit Nieuwkoop en Hillegom.

Drie procent van de cliënten is jonger dan 23 jaar (22 cliënten in 2015).

Tabel 32 Trend aantal cliënten Dagactiviteitencentra

Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.
Leiden	246 (8)	20	248 (11)	20	222 (7)	19	227 (5)	19	209 (5)	18	301 (13)	26
Alphen aan den Rijn**	156 (4)	15	230 (15)	22	201 (14)	20	184 (9)	18	145 (4)	15	183 (9)	19
Katwijk	28 (2)	4	29 (4)	5	35 (6)	6	35 (3)	6	39 (5)	6	66 (6)	11
Teylingen	25	7	26	7	22 (1)	6	29 (1)	8	32 (1)	9	53 (4)	15
Nieuwkoop	11	4	20 (2)	7	12 (2)	4	12	4	10	4	13	5
Leiderdorp	35 (1)	13	32 (2)	12	34 (2)	13	25 (1)	9	27 (2)	10	31	12
Kaag en Braassem	19 (2)	7	24 (2)	9	17 (1)	7	13 (1)	5	12	5	26 (1)	10
Noordwijk	23 (1)	9	22	9	29	11	30 (1)	12	29 (1)	11	49	19
Voorschoten	18 (1)	7	17 (2)	7	14 (2)	6	17 (2)	7	14	6	17 (1)	7
Oegstgeest	63 (2)	27	61 (1)	27	50 (1)	22	59 (2)	26	60 (1)	26	102	45
Lisse	13 (1)	6	18 (2)	8	13 (2)	6	13	6	14 (1)	6	27 (1)	12
Hillegom	9	4	11	5	8	4	20 (1)	10	14 (2)	7	26 (1)	13
Noordwijkerhout	81	50	83	52	106	67	118	75	118 (2)	76	153 (2)	98
Zoeterwoude	4	5	6	7	5	6	3	4	6	7	9	11
Holland Rijnland	731 (22)	13	827 (41)	15	782 (39)	14	797 (27)	15	740 (25)	14	1.070 (38)	20

Bron: GGZ Rivierduinen

*aantal cliënten (tussen haakjes cliënten jonger dan 23 jaar)

** Alphen aan den Rijn tot 2014 zonder Boskoop

Samenvatting dagactiviteiten (kolom C)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

C1.1 In januari 2015 zijn er ongeveer 23.600 niet-werkende werkzoekenden, dat is 7,2% van de beroepsbevolking. Dit percentage is lager dan het landelijk gemiddeld. Wel stijgt het percentage sinds 2012 ieder jaar.

C1.2 Op de website regiozahn.jekuntmeer.nl worden activiteiten voor kwetsbare burgers aangeboden, gerangschikt per gemeente. Het aantal activiteiten dat in Holland Rijnland wordt aangeboden via deze website is tussen januari 2014 en januari 2016 gedaald van 420 tot 158.

C3.1, C3.2 en C3.3 Vanuit de regio Holland Rijnland hebben 958 personen een trajectplan bij de Binnenvest. Dit aantal is nagenoeg verdubbeld ten opzichte van 2012. Verder biedt de Binnenvest aan 299 cliënten een vorm van dagbesteding. Het aantal cliënten van de dagactiviteitencentra van de GGZ ligt in 2015 op 731. Dit is minder dan 2014 en ook iets minder dan in 2013.

Jeugd en jongvolwassenen

C3.1 De Binnenvest heeft in 2015 123 personen jonger dan 23 jaar in een trajectplan geplaatst.

C3.2 De dagbesteding wordt bezocht door 8 cliënten die jonger zijn dan 23 jaar.

C3.3 De dagactiviteiten van de GGZ zijn bezocht door 22 cliënten onder de 23 jaar (3% van alle cliënten).

7

Gezondheid

7 Gezondheid (kolom D)

Als maten voor een slechte gezondheid gebruiken we de 'ervaren gezondheid' en het risico op angst- en/of depressieklachten. Het gaat om zelfrapportage. Een slechte ervaren gezondheid hebben personen die de vraag 'Hoe beoordeelt u over het algemeen uw gezondheid?' met 'slecht' beantwoorden. Voor gering psychisch welzijn is als maat gebruikt: het percentage met een hoog risico op angst- en/of depressieve klachten. Hoog risico wil zeggen dat voor hun psychische klachten professionele hulp geëigend is³⁷.

Gezondheid trede 1: Gezondheid van inwoners

D1.1 Hoeveel mensen rapporteren een slechte ervaren gezondheid?

Twee procent van de 20 tot en met 64 jarigen en vijf procent van de 65-plussers rapporteren een slechte ervaren gezondheid. Het gaat om ruim 7.000 volwassenen tot 65 jaar en 4.000 ouderen (Tabel 33 en Tabel 34). In verhouding tot aantal inwoners rapporteren in Leiderdorp meer ouderen een slechte ervaren gezondheid dan gemiddeld in Holland Rijnland.

Tabel 33 Slechte ervaren gezondheid en hoog risico angst/depressie 20-64 jaar 2012

Gemeenten	aantal inwoners 20-64 jaar	ervaren gezondheid slecht		hoog risico op angst en/of depressie	
	aantal	geschat aantal¹	%	geschat aantal¹	%
Leiden	79.495	1.910	2,4	4.930	6,2
Alphen aan den Rijn	44.497	1.600	3,6	2.140	4,8
Katwijk	36.664	700	1,9	1.690	4,6
Teylingen	20.680	410	2,0	740	3,6
Nieuwkoop	16.043	190	1,2	500	3,1
Leiderdorp	15.215	300	2,0	560	3,7
Kaag en Braassem	15.197	470	3,1	440	2,9
Noordwijk	15.517	500	3,2	280	1,8
Voorschoten	13.598	10	<0,1	540	4,0
Oegstgeest	13.090	350	2,7	340	2,6
Lisse	13.009	180	1,4	360	2,8
Hillegom	12.345	320	2,6	930	7,5
Rijnwoude	10.689	200	1,9	235	2,2
Noordwijkerhout	9.213	310	3,4	810	8,8
Zoeterwoude	4.764	60	1,2	240	5,1
Holland Rijnland	320.016	7.510	2,3	14.735	4,6

Bron: GGD Hollands Midden

¹afgerond op 5-tallen

Tabel 34 Slechte ervaren gezondheid en hoog risico angst/depressie 65-plussers 2012

Gemeenten	aantal inwoners 65-plus	ervaren gezondheid slecht		hoog risico op angst en/of depressie	
	aantal	geschat aantal ¹	%	geschat aantal ¹	%
Leiden	15.985	1.070	6,7	300	1,9
Alphen aan den Rijn	10.708	630	5,9	225	2,1
Katwijk	9.644	480	5,0	200	2,1
Teylingen	5.975	170	2,9	70	1,1
Nieuwkoop	4.592	120	2,7	120	2,7
Leiderdorp	5.174	420	8,2	200	3,8
Kaag en Braassem	4.430	230	5,1	180	4,1
Noordwijk	4.792	200	4,1	220	4,6
Voorschoten	5.049	210	4,1	90	1,7
Oegstgeest	4.353	290	6,6	90	2,1
Lisse	4.240	290	6,9	80	1,9
Hillegom	3.883	190	4,9	30	0,7
Rijnwoude	3.395	110	3,2	105	3,1
Noordwijkerhout	2.916	125	4,3	40	1,4
Zoeterwoude	1.468	50	3,4	10	<0,1
Holland Rijnland	86.604	4.585	5,3	1.960	2,3

Bron: GGD Hollands Midden

¹afgerond op 5-tallen

D1.2 Hoeveel mensen hebben een hoog risico op angst- en/of depressieklachten?

Ruim vier procent van de volwassen bevolking tot 65 jaar rapporteert een hoog risico op angst- en/of depressieklachten. Het gaat om bijna 15.000 mensen. Van de 65-plussers rapporteert ongeveer 2 procent (circa 2.000 mensen) een hoog risico op angst en/of depressieve klachten (Tabel 33 en Tabel 34). De verschillen tussen de gemeenten zijn niet significant.

Gezondheid trede 2: Meldpunt en crisisdiensten

D2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen 'vreemd gedrag', verstandelijke beperkingen of lichamelijke beperkingen?

Er kunnen maximaal vier redenen voor melding worden opgegeven. In 2015 zijn 353 zaken gemeld met 'vreemd gedrag' als één van de redenen (Tabel 35). Bij 46 zaken speelde een verstandelijke beperking een rol en bij 37 zaken een lichamelijke beperking. Tot en met 2009 kon slechts één reden voor melding worden geregistreerd. Een verstandelijke of lichamelijke beperking speelde vaak mee op de achtergrond maar was meestal niet de primaire reden. Dit is de verklaring voor de sterke toename van verstandelijke en/of lichamelijke beperking als reden tussen 2010 en 2013. Na 2013 is weer sprake van een daling. Het aantal meldingen met als reden vreemd gedrag is de laatste jaren constant.

Tabel 35 Trend aantal zaken met reden melding Meldpunt Zorg en Overlast*

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Vreemd gedrag	353	353	355	425	368	345
Verstandelijke beperking	46	52	80	65	69	11
Lichamelijke beperking	37	62	75	73	43	9

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen worden geregistreerd voor een melding. De getallen in één kolom kunnen niet worden opgeteld.

Het aantal meldingen van vreemd gedrag is in Tabel 36 uitgesplitst naar gemeente. Opvallend zijn het in verhouding met Leiden lage aantal meldingen van vreemd gedrag in de overige Holland Rijnland gemeenten.

Tabel 36 Aantal zaken met reden melding vreemd gedrag bij Meldpunt Zorg en Overlast per gemeente voor 2014 en 2015

Gemeenten	2015	2014
Leiden	112	121
Alphen aan den Rijn	57	74
Katwijk	32	27
Teylingen	28	12
Nieuwkoop	8	8
Leiderdorp	18	17
Kaag en Braassem	11	10
Noordwijk	8	13
Voorschoten	13	13
Lisse	16	17
Oegstgeest	16	20
Hillegom	11	10
Noordwijkerhout	5	5
Zoeterwoude	4	2
gemeente onbekend	6	1
Holland Rijnland	353	353

D2.2 Hoeveel mensen bellen de crisisdienst Bureau Buiten Kantooruren (BBK)?

In 2015 is voor 114 zaken crisisdienst Bureau Buiten Kantooruren van het BBK van Kwadraad gebeld. Dit aantal schommelt tussen 2007 en 2015 tussen de 90 en 226. Gegevens per gemeente kunnen na 2013 niet meer geleverd worden door Kwadraad.

Tabel 37 Trend aantal telefoontjes crisisdienst Kwadraad, Bureau Buiten Kantooruren

	2015	2014	2013	2011	2010	2009	2007
Holland Rijnland	114	169	90	161	136	173	226

Bron: Kwadraad Leiden

D2.3 Hoeveel mensen komen in aanraking met de GGZ-crisisdienst

De 24-uurs *crisisdienst* van GGZ Rivierduinen is gericht op noodsituaties van zowel de eigen cliënten, ex-clieënten als anderen. Als de cliënt in een crisissituatie naar de instelling toe komt, vindt de crisisinterventie 'binnen' plaats. Als de hulpverlener naar de cliënt in een crisissituatie toe gaat, vindt de crisisinterventie 'buiten' plaats. 'Binnen' en 'buiten' slaan dus op de locatie van de interventie. Vanwege aanpassingen aan de registratie zijn de cijfers van voor 2013 niet te vergelijken met de cijfers over 2014 en 2015.

In 2015 hebben 1.421 personen een crisisinterventie gehad van GGZ-Rivierduinen (Tabel 38), gemiddeld ongeveer 4 crisisinterventies per dag en 27 per week. Het ging om 90 jeugdigen tot 18 jaar (6%), 1.030 volwassenen tot 65 jaar (73%) en 301 ouderen (21%). Eén van de drie interventies vindt binnen de instelling plaats.

Tabel 38 Trend aantal cliënten GGZ-crisisinterventie

	2015	2014
<i>binnen instelling</i>	481	466
<i>buiten instelling</i>	940	862
<i>Jeugd (tot 18 jaar)</i>	90	78
<i>volwassenen</i>	1030	961
<i>ouderen</i>	301	288
Holland Rijnland	1421	1327

Bron: GGZ Rivierduinen

De gemeente Alphen aan den Rijn heeft met 348 cliënten in 2015 de meeste inwoners die in contact komen met de GGZ-crisisinterventie, gevolgd door Leiden en Katwijk (Tabel 39). In verhouding tot het aantal inwoners staat Alphen aan den Rijn ook op de eerste plaats met 32/10.000 inwoners, gevolgd door Leiderdorp en Kaag en Braassem. Oegstgeest heeft in verhouding het minst aantal inwoners met een GGZ-crisisinterventie (17/10.000 inwoners). Ongeveer 11% (213 cliënten) is jonger dan 23 jaar.

Tabel 39 Trend aantal cliënten GGZ-crisisinterventie per gemeente

Gemeenten	2015		2014	
	<i>aantal*</i>	<i>per 10.000 inw.</i>	<i>aantal*</i>	<i>per 10.000 inw.</i>
Leiden	338 (43)	28	323 (45)	27
Alphen aan den Rijn	348 (47)	32	305 (46)	29
Katwijk	158 (21)	25	119 (17)	19
Teylingen	69 (12)	19	67 (6)	19
Nieuwkoop	59 (8)	22	71 (15)	26
Leiderdorp	77 (15)	29	73 (10)	27
Kaag en Braassem	74 (17)	29	69 (10)	27
Noordwijk	63 (10)	25	57 (9)	22
Voorschoten	63 (9)	25	51 (6)	20
Oegstgeest	38 (5)	17	63 (9)	27
Lisse	42 (7)	19	44 (7)	20
Hillegom	42 (14)	20	35 (7)	17
Noordwijkerhout	35 (4)	22	38 (2)	24
Zoeterwoude	15 (1)	18	13 (0)	16
Holland Rijnland	1421 (213)	26	1327 (189)	24

Bron: GGZ Rivierduinen

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

Gezondheid trede 3: Wmo arrangementen, begeleid en beschermd wonen, psychiatrische wijkteams

Per 1 januari 2015 is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Awbz) vervallen. De extramurale zorg moet sindsdien door de gemeenten worden geregeld.

D3.1 Hoeveel mensen maken gebruik van Wmo2015 arrangementen

De helft van de gemeenten in Holland Rijnland heeft gegevens over Wmo arrangementen in 2015 aangeleverd voor de gemeentelijke monitor sociaal domein aan het CBS. Deze gemeenten staan in Tabel 40. De gegevens over Wmo arrangement 'Verblijf en opvang' (Beschermd wonen, en

(spoed)opvang zijn niet gevuld en daarom uit de tabel gelaten. Gegevens over de regio Holland Rijnland en Nederland ontbreken omdat hiervoor te weinig gemeenten gegevens hebben aangeleverd.

In aantallen in Tabel 40 roepen nog veel vragen op en het is duidelijk dat de monitor sociaal domein beter gevuld moet worden voordat er uitspraken gedaan kunnen worden op basis van deze getallen. De gemeenten die de cijfers hebben aangeleverd laten een wisselend beeld zien. Met name Voorschoten valt op door lage aantallen cliënten in alle typen arrangementen.

Tabel 40 Aantal Wmo cliënten in 2015 per type maatwerkarrangement per gemeente

Gemeenten	totaal		ondersteuning thuis		hulp bij het huishouden		hulpmiddelen en diensten	
	aantal¹	per 10.000 inw.	aantal¹	per 10.000 inw.	aantal¹	per 10.000 inw.	aantal¹	per 10.000 inw.
Leiden	7.490	615	1.545	125	2.595	215	5.080	420
Teylingen	780	220	275	75	565	160	85	25
Nieuwkoop	1.430	525	160	60	400	150	1.210	445
Leiderdorp	1.735	645	275	105	650	245	1.355	505
Noordwijk	640	250	190	75	510	200	45	15
Voorschoten	150	60	90	35	35	15	30	10
Hillegom	525	250	190	90	395	185	40	20

Bron: CBS

¹aantallen afgerond op 5-tallen

D3.2 Hoeveel mensen krijgen begeleid zelfstandig wonen bij GGZ Rivierduinen?

In 2013 zijn 149 cliënten ingeschreven voor begeleid zelfstandig wonen (Tabel 41). Het aantal begeleide cliënten dat zelfstandig woont, loopt vanaf 2010 sterk terug. In 2009 waren er nog 559 cliënten ambulante woonbegeleiding (niet in tabel). De toename in 2009 weerspiegelde het streven om de opnameduur in een huis voor beschermd wonen te verkorten. De mensen die versneld uitstroomden kregen nog een periode begeleid zelfstandig wonen. In de jaren erna dooft dit effect uit en daalt het aantal cliënten.

In verhouding tot het aantal inwoners wonen in 2015 de meeste cliënten begeleid zelfstandig wonen in Leiden, Hillegom en Noordwijkerhout. Geen van de cliënten is jonger dan 23 jaar; 47 cliënten zijn 65 jaar of ouder, dit is 31% van alle cliënten (niet in tabel). Dit is een stijging ten opzichte van 2013, toen was 20% van de cliënten begeleid zelfstandig wonen 65 jaar of ouder.

Tabel 41 Trend aantal cliënten begeleid zelfstandig wonen GGZ Rivierduinen

Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.
Leiden	71	6	73	6	44 (1)	4	47	4	65	6	109 (4)	9
Alphen aan den Rijn**	1	0	1	0	8	1	25	3	7	1	37 (1)	5
Katwijk	12	2	15	2	18	3	25	4	34 (2)	6	43 (2)	7
Teylingen	13	4	14	4	18	5	16 (1)	4	21 (2)	6	22 (1)	6
Nieuwkoop	0	0	0	0	0	-	1	0,4	0	-	4	2
Leiderdorp	3	1	4	1	3	1	3	1	2	1	9	3
Kaag en Braassem	0	0	0	0	1	0	2	1	1	0,4	7	3
Noordwijk	4	2	5	2	9	4	15	6	15	6	22	9
Voorschoten	3	1	2	1	4	2	3	1	5	2	11 (1)	5
Oegstgeest	10	4	10	4	15	6	24	11	13	6	20	9
Lisse	9	4	10	4	17	8	19	8	23	10	24 (1)	11
Hillegom	13	6	12	6	17	8	22	11	25	12	26 (1)	13
Noordwijkerhout	9	6	11	7	17	11	26	17	24	15	68	44
Zoeterwoude	1	1	0	0	0	-	1	1	0	-	2 (1)	3
Holland Rijnland	149	3	157	3	171 (1)	3	229 (1)	4	235 (4)	5	404 (12)	8

Bron: GGZ Rivierduinen

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

** Alphen aan den Rijn tot 2014 zonder Boskoop

D3.3 Hoeveel mensen krijgen beschermd wonen bij GGZ Rivierduinen?

Beschermd wonen wordt door GGZ Rivierduinen aangeboden in Leiden en Oegstgeest. De grootte van de woningen loopt uiteen. Van kleinere woningen vanaf 2 personen tot grote woningen voor ongeveer 20 personen. Sommige woningen zijn bestemd voor een specifieke doelgroep, zoals mensen met zowel psychische- als verslavingsproblemen. In Alphen aan den Rijn biedt GGZ Rivierduinen verschillende woonvormen om cliënten met psychische beperkingen te begeleiden. Verspreid over Alphen aan den Rijn liggen zes verschillende woningen voor beschermd wonen. Er is een aantal woningen voor cliënten met autisme. De begeleiding heeft een speciale opleiding op het gebied van autisme. Zegerkwartier Wonen Alphen aan den Rijn biedt verschillende woonvormen, van zelfstandig wonen tot wonen met 24-uurs zorgverlening en begeleiding. Verspreid over de Duin- en Bollenstreek heeft GGZ Rivierduinen zestien huizen voor Beschermd Wonen.

In 2015 krijgen 244 cliënten beschermd wonen bij Rivierduinen (tabel 42). De sterke toename van het aantal cliënten beschermd wonen in 2011 is geheel voor rekening van Noordwijkerhout. In de jaren daarna schommelt het totaal aantal cliënten rond de 250.

In 2015 zijn 5 cliënten jonger dan 23 jaar; 45 cliënten (17%) zijn 65 jaar of ouder (niet in tabel).

Tabel 42 Trend aantal cliënten beschermd wonen GGZ Rivierduinen

Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.
Leiden	92 (2)	8	97 (2)	8	81 (4)	7	75 (1)	6	74 (4)	7	75 (5)	6
Alphen aan den Rijn**	40 (3)	4	35 (4)	3	38 (7)	5	38 (8)	5	36 (6)	6	33 (4)	5
Katwijk	11	2	14 (1)	2	16	3	18	3	17 (1)	3	14 (1)	2
Oegstgeest	14	6	15	7	20	9	17 (4)	7	19	9	19 (1)	9
Lisse	0	0	1 (1)	0	1 (1)	0,5	2 (1)	1	1	0,4	1	0,5
Hillegom	7	3	7	3	8 (1)	4	8 (1)	4	9 (1)	4	9 (1)	4
Noordwijkerhout	80	50	84	53	86	55	81	52	68	42	9	6
Zoeterwoude	0	0	0	0	0	-	0	-	0	-	0	-
Holland Rijnland	244 (5)	4	253 (8)	5	262 (13)	5	257 (15)	5	242 (12)	5	188 (14)	4

Bron: GGZ Rivierduinen

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

** Alphen aan den Rijn tot 2014 zonder Boskoop

D3.4 Hoeveel cliënten krijgen hulp van wijkteams psychiatrie (FACT teams)?

GGZ Rivierduinen heeft, in antwoord op de decentralisaties, haar manier van werken gereorganiseerd. Nieuw sinds de vorige Monitor OGGZ zijn de wijkteams psychiatrie, ook wel FACT teams genoemd naar de methodiek 'Flexible Assertive Community Treatment'. De Wijkteams psychiatrie bieden behandeling en begeleiding in de eigen woonomgeving voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Doel is om opname te voorkomen. Naast het behandelen van psychiatrische klachten is ook aandacht voor leefomstandigheden en familie of andere direct betrokkenen. Medewerkers bieden ook begeleiding op het gebied van werk, hobby's, geld en opleiding en bieden bemoeizorg aan mensen die (nog) geen hulpvraag hebben.

In 2015 zijn 1807 mensen in Holland Rijnland geholpen via wijkteams psychiatrie van Rivierduinen (Tabel 43). Een klein deel hiervan is tussen de 18 en 22 jaar oud (3%).

Tabel 43 Aantal cliënten wijkteams psychiatrie (FACT teams) Rivierduinen per gemeente

Gemeenten	2015		2014	
	aantal*	per 10.000 inw.	aantal*	per 10.000 inw.
Leiden	560 (11)	46	532 (13)	44
Alphen aan den Rijn	339 (11)	32	387 (13)	36
Katwijk	187 (5)	29	228 (13)	36
Teylingen	119 (2)	33	145 (4)	41
Nieuwkoop	37 (1)	14	41 (4)	15
Leiderdorp	46 (1)	17	51 (2)	19
Kaag en Braassem	33 (5)	13	36 (2)	14
Noordwijk	70 (1)	27	87 (3)	34
Voorschoten	46 (3)	18	47 (2)	19
Oegstgeest	76 (0)	33	86 (1)	38
Lisse	70 (4)	31	93 (6)	42
Hillegom	96 (5)	45	125 (7)	60
Noordwijkerhout	121 (2)	75	158 (2)	99
Zoeterwoude	7 (0)	9	8 (0)	10
Holland Rijnland	1807 (51)	33	2024 (72)	37

Bron: GGZ Rivierduinen

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

Binnen de wijkgerichte psychiatrie wordt specialistische zorg geboden aan cliënten met een eerste psychose, de KEP = Kritische Episode Psychose. Doel is vroegtijdig onderkennen en behandelen van een eerste psychose om zo verergering en recidive te voorkomen. De wijkteams psychiatrie hebben 126 personen (11% van de cliënten van FACT teams) voor een eerste psychose behandeld (Tabel 44). Een van de tien behandelde mensen met een eerste psychose in 2015 is 18 tot en met 23 jaar, een van de drie is 23 tot en met 26 jaar en 60% is 27 jaar of ouder. De oudste in de wijk behandelde cliënt voor een eerste psychose is 73 jaar.

Tabel 44 Aantal cliënten met zorg bij een eerste psychose van FACT teams per leeftijdsgroep

	2015	2014
Leeftijd		
27 jaar of ouder	98	125
23 tot en met 26 jaar	52	62
18 tot en met 22 jaar	17	28
Totaal	162	206

Samenvatting gezondheid (kolom D)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

D1.1 en D1.2 In 2012 ervaren 2% van de 20 t/m 64-jarigen en 5% van de 65-plussers hun eigen gezondheid als slecht (dit zijn respectievelijk zo'n 7.500 en 4.500 personen). Van een hoog risico op een angststoornis of een depressie is sprake bij bijna 5% van de 20 t/m 64-jarigen (14.700 personen) en 2% van de 65-plussers (bijna 2.000 personen).

D2.1, D 2.2 en D2.3 In 2015 zijn bij het Meldpunt Zorg en Overlast 353 meldingen binnengekomen met als reden 'vreemd gedrag'. Bij 46 meldingen is dit 'verstandelijke beperking' en bij 37 meldingen 'lichamelijke beperkingen'. Het BBK is 114 keer gebeld. De crisisdienst van GGD Rivierduinen heeft met 1.421 cliënten contact gehad.

D3.1 Slechts de helft van de Holland Rijnland gemeenten gegevens heeft aangeleverd over de Wmo-arrangementen in 2015 en de aangeleverde gegevens zijn wisselend.

D3.2 en D3.3 Bij GGD Rivierduinen staan 149 cliënten ingeschreven voor begeleid zelfstandig wonen en 244 cliënten voor beschermd wonen. Het aantal cliënten voor begeleid zelfstandig wonen daalt ieder jaar. Voor beschermd wonen is dit aantal sinds 2011 vrij constant.

D3.4 De wijkteams psychiatrie van Rivierduinen hebben in 2015 1.807 mensen geholpen. Het aantal dat voor een eerste psychose is behandeld, ligt op 206.

Jeugd en jongvolwassenen

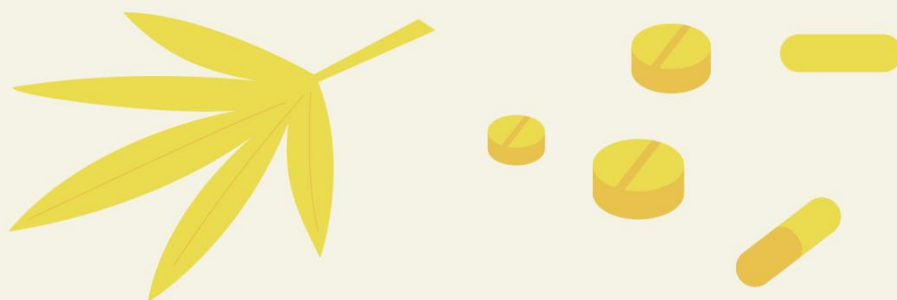
D2.3 Van de cliënten die contact hebben gehad met de crisisdienst van Rivierduinen, zijn er 90 onder de 18 jaar (6%).

D3.3 In 2015 zijn 5 cliënten beschermd wonen jonger dan 23 jaar.

D3.4 De wijkteams psychiatrie van de GGZ hebben 51 jongeren tussen de 18 en 23 jaar geholpen (3% van totaal). Van de groep die is behandeld voor een eerste psychose, is twee derde tussen de 18 en 30 jaar.

8

Middelengebruik

8 Middelengebruik (kolom E)

Middelengebruik trede 1: Alcoholgebruik

E1.1 Hoeveel mensen drinken overmatig alcohol?

Overmatig alcoholgebruik wordt gedefinieerd als het nuttigen van meer dan 21 glazen alcoholhoudende drank per week voor mannen en meer dan 14 glazen per week voor vrouwen³⁸. Dit komt neer op gemiddeld meer dan drie glazen per dag voor mannen en meer dan twee glazen per dag voor vrouwen.

Ongeveer 33.000 volwassenen tot 65 jaar en 9.000 ouderen drinken overmatig alcohol (Tabel 45). Dit is 10% van de volwassenen en 10% van de ouderen. In 2012 is het percentage dat overmatig alcohol drinkt onder volwassenen tot 65 jaar ten opzichte van 2009 afgenomen van 14% naar 10%. Onder 65-plussers is het percentage overmatige drinkers in 2012 gelijk aan 2009. Omdat het aantal 65-plussers in de bevolking in 2012 hoger is dan in 2009, is de schatting van het aantal overmatig drinkende ouderen in 2012 iets hoger dan in 2009.

Tabel 45 Overmatig alcoholgebruik 2012 en 2009

Gemeenten	Volwassenen 20 t/m 64 jaar				Ouderen 65-plus			
	2012		2009		2012		2009	
	geschat aantal	%	geschat aantal	%	geschat aantal	%	geschat aantal	%
Leiden	9.540	12	11.060	14	1.440	9	1.455	10
Alphen aan den Rijn	4.005	9	4.515	10	750	7	870	9
Katwijk	2.200	6	4.050	11	870	9	615	7
Teylingen	1.860	9	2.720	13	900	15	775	14
Nieuwkoop	2.090	13	2.600	16	320	7	445	11
Leiderdorp	1.670	11	2.490	16	440	10	595	13
Kaag en Braassem	2.480	16	2.470	16	620	13	440	11
Noordwijk	1.220	8	2.825	18	620	12	690	16
Voorschoten	1.310	10	2.145	16	480	11	590	13
Oegstgeest	1.040	8	2.075	16	300	7	520	13
Lisse	1.360	10	1.890	14	710	14	505	13
Hillegom	1.600	13	1.740	14	540	14	455	13
Rijnwoude	850	8	1.745	16	370	11	325	11
Noordwijkerhout	1.200	13	1.675	18	290	10	420	16
Zoeterwoude	290	6	775	16	180	12	145	11
Holland Rijnland	32.715	10	45.100	14	8.830	10	8.610	11
Nederland	-	8	-	-	-	8	-	-

Bron: GGD Hollands Midden, Monitor Volksgezondheid

In de leeftijdsgroep van 50-64 jaar komt overmatig drinken het meeste voor (Tabel 45). En het komt ongeveer 1,5 keer vaker voor bij mannen dan bij vrouwen.

Onder volwassenen was het overmatig drinken in 2005 toegenomen ten opzichte van 2000 en in 2009 weer afgenomen ten opzichte van 2005 (Tabel 46). In 2012 zet deze afname door. Onder ouderen is het overmatig drinken in 2009 toegenomen ten opzichte van 2005 en in 2012 gelijk aan 2009. De toename van het overmatig drinken onder ouderen komt vooral voor rekening van de vrouwen.

Zowel onder volwassenen als ouderen wordt het verschil in overmatig drinken tussen mannen en vrouwen kleiner.

Tabel 46 Trend percentage overmatig alcoholgebruik

	2012	2009	2005	2000
	%	%	%	%
Totaal 19 t/m 64 jaar	10	14	18	12
19 t/m 34 jaar	9	12	21	13
35 t/m 49 jaar	8	10	15	12
50 t/m 64 jaar	13	16	17	11
man	12	16	28	18
vrouw	8	9	7	5
Totaal 65 t/m 94 jaar	10	11	8	-
65 t/m 74 jaar	12	13	11	-
75 t/m 94 jaar	6	6	4	-
man	11	13	14	-
vrouw	10	8	3	-

Bron: GGD Hollands Midden, Monitor Volksgezondheid

Middelengebruik trede 2: Meldingen overlast verslaving

E2.1 Hoeveel gemelde zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen verslaving?

In 2015 was bij 120 zaken verslaving een reden om te melden bij het Meldpunt Zorg en Overlast (Tabel 47). Het aantal meldingen van verslaving nam tot 2013 toe en nam in 2014 en 2015 elk jaar wat af.

Tabel 47 Trend aantal zaken met reden* melding 'verslaving' Meldpunt Zorg en Overlast

	2015	2014	2013	2012	2011
Verslaving	120	137	164	146	127

Bron: GGD Hollands Midden

*er kunnen maximaal vier redenen worden geregistreerd voor een melding.

Middelengebruik trede 3: Ambulante verslavingszorg

E3.1 Hoeveel personen krijgen verslavingszorg?

In 2015 staan bij Brijder Verslavingszorg 1.882 personen ingeschreven en 227 personen bij De Brug in Katwijk (Tabel 48). Bij een onderzoek naar de overlap tussen Brijder en De Brug in 2009 bleek 17% van de cliënten van De Brug ook bij Brijder te zijn ingeschreven (dat zijn 38 personen). Bij Brijder is 11% van de cliënten en bij de Brug 8% jonger dan 23 jaar.

Tabel 48 Trend aantal cliënten Verslavingszorg

Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011	
	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.
Brijder										
Leiden	635 (52)	52	598 (55)	49	683 (72)	57	686 (69)	58	727 (56)	62
Alphen aan den Rijn	375 (45)	35	396 (46)	37	418 (54)	39	435 (61)	41	413 (51)	39
Katwijk	179 (20)	28	194 (19)	31	216 (18)	34	214 (15)	34	244 (20)	39
Teylingen	80 (19)	22	79 (10)	22	79 (10)	22	89 (15)	25	100 (14)	28
Nieuwkoop	54 (7)	20	49 (6)	18	50 (7)	18	65 (7)	24	58 (6)	21
Leiderdorp	67 (6)	25	68 (8)	25	81 (10)	30	79 (8)	30	71 (10)	28
Kaag en Braassem	70 (10)	27	57 (10)	22	53 (6)	21	50 (7)	19	59 (9)	23
Noordwijk	84 (4)	33	101 (9)	39	94 (10)	37	100 (9)	39	125 (10)	47
Voorschoten	72 (8)	29	62 (5)	25	68 (3)	28	72 (8)	30	73 (8)	32
Oegstgeest	55 (8)	24	51 (6)	22	44 (3)	19	55 (2)	24	57 (4)	25
Lisse	73 (11)	32	64 (6)	29	58 (7)	26	66 (9)	29	55 (3)	23
Hillegom	75 (4)	36	85 (6)	41	73 (9)	35	78 (7)	37	33 (4)	16
Noordwijkerhout	42 (6)	26	37 (2)	23	31 (3)	20	45 (6)	29	43 (4)	28
Zoeterwoude	21 (4)	26	20 (3)	25	22 (5)	27	27 (4)	33	31 (5)	38
Totaal Brijder	1.882 (204)	34	1.861 (191)	34	1.970 (217)	36	2.061 (227)	38	2.089 (204)	39
De Brug										
Leiden	10	1	11 (1)	1	12	1	18 (2)	2	21 (2)	2
Alphen aan den Rijn	28 (1)	3	28	3	22 (1)	2	28	3	20 (3)	2
Katwijk	148 (15)	23	150 (15)	24	154 (14)	25	154 (14)	25	140 (20)	23
Teylingen	4 (1)	1	6	2	10	3	9	3	6	2
Nieuwkoop	2 (1)	1	0	0	1	0	2	1	2	1
Leiderdorp	1	0	2	1	1	0	1	0	1	0
Kaag en Braassem	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0
Noordwijk	8	3	12 (1)	5	13 (1)	5	10 (1)	4	10	4
Voorschoten	2	1	2	1	0	0	1	0	2	1
Oegstgeest	2	1	1	0	2	1	4 (1)	2	2 (1)	1
Lisse	8 (1)	4	4	2	3	1	6 (4)	3	6 (4)	3
Hillegom	2	1	4 (1)	2	2	1	4	2	5	2
Noordwijkerhout	10	6	7	4	2	1	1	1	0	0
Zoeterwoude	2	2	2	2	1	1	0	0	0	0
Totaal De Brug	227 (19)	4	229 (18)	4	224 (16)	4	239 (22)	4	216 (30)	4
Nederland	-	-	65.883	39	67.221	40	67.039	40	70.755	42

Bronnen: Brijder Verslavingszorg en De Brug Katwijk; LADIS via RGI/GGDGHOR-Nederland
 *totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

Absoluut en in verhouding tot het aantal inwoners woont in Leiden de grootste groep cliënten van verslavingszorg (Tabel 48). Omdat Katwijk met De Brug een 'eigen' instelling voor verslavingszorg heeft, is het aantal cliënten in verhouding tot het aantal inwoners hoog. Naar schatting ongeveer 47/10.000 inwoners (De Brug en Brijder samen, gecorrigeerd voor geschatte overlap).

Het aantal cliënten in de verslavingszorg in Holland Rijnland is vergelijkbaar met Nederland, in 2014 respectievelijk 34 en 4 t.o.v. 39 per 10.000 inwoners (Tabel 48). Landelijk vertoont het aantal cliënten in de verslavingszorg een licht dalende trend. Deze daling is ook in Holland Rijnland te zien bij cliënten van Brijder tussen 2011 en 2014.

E3.2 Aan welke middelen zijn de cliënten van de verslavingszorg verslaafd?

De verslaving die bij aanmelding bij de verslavingszorg het eerst in het oog springt wordt de primaire verslaving genoemd. Ruim de helft van de cliënten van Brijder Verslavingszorg heeft primair een alcoholverslaving (Tabel 49). Dit percentage is vrij constant over de jaren. Cannabis is sinds 2014 van de derde naar de tweede plaats gegaan en veroorzaakt nu 16% van de primaire verslavingen (Tabel 49 en Figuur 12). Het percentage mensen met primair een opiaat-verslaving is al jaren stabiel met 14/15%. Cocaïne staat op de vierde plaats met 8%. Ook deze percentages zijn stabiel. Kanttekening bij deze cijfers is dat bij ongeveer een van de negen cliënten het primaire middel niet is geregistreerd. De werkelijke verdeling kan dus anders zijn.

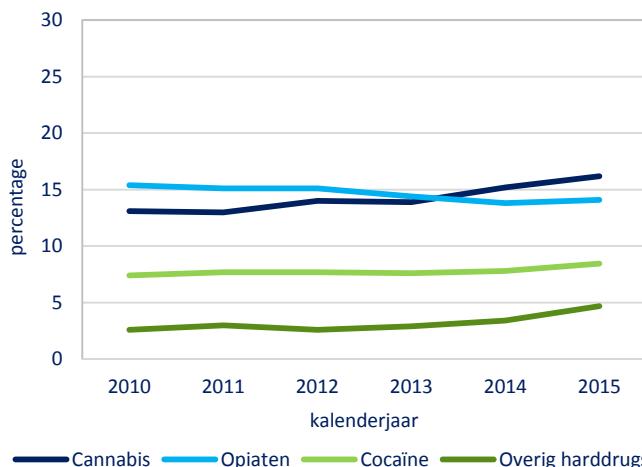
Bij de Brug is ruim een derde (37%) van de cliënten primair verslaafd aan alcohol (Tabel 49). De verhouding van de typen verslaving is over de jaren wat meer variabel dan bij Brijder (Tabel 49 en Figuur 13). Het percentage cliënten met een primaire verslaving aan 'overige' harddrugs neemt langzaam toe. Cocaïne als primair middel neemt daarentegen sterk af. Bij overige verslavingen gaat het vooral om internet- en seksverslaving. Bij De Brug is van 4% van de cliënten het primaire middel niet bekend.

Tabel 49 Trend percentage* met primaire verslaving

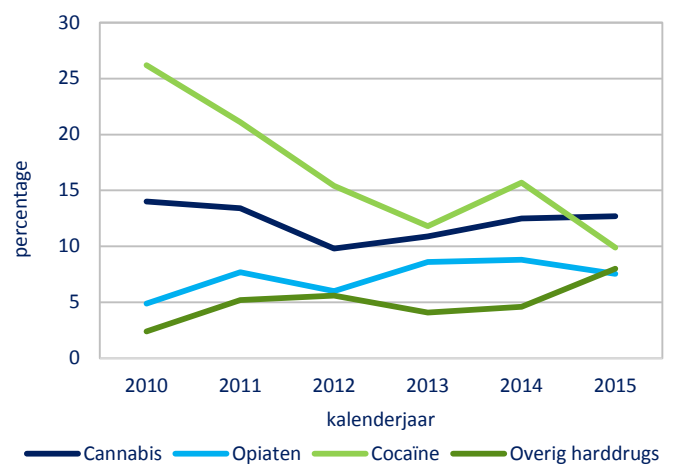
	Brijder Verslavingszorg						De Brug Katwijk					
	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Primair middel	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Alcohol	51	53	54	54	54	55	37	36	42	42	44	45
Cannabis	16	15	14	14	13	13	13	13	11	10	13	14
Opiaten	14	14	14	15	15	15	8	9	9	6	8	5
Cocaïne	8	8	8	8	8	7	10	16	12	15	21	26
Overig harddrugs	5	3	3	3	3	3	8	5	4	6	5	2
Gokken	3	3	4	4	3	3	3	5	8	9	9	8
Overig verslaving	3	4	4	3	4	3	6	6	2	3	11	11

Bronnen: Brijder Verslavingszorg en De Brug Katwijk

*percentages voor Holland Rijnland

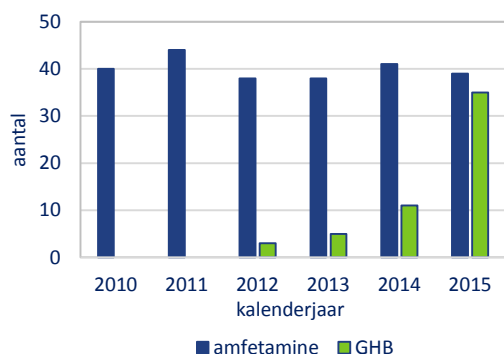
Figuur 12 Trend in soort drugs bij Brijder Verslavingszorg

Figuur 13 Trend in soort drugs bij De Brug Katwijk

Het aantal cliënten in Holland Rijnland dat primair behandeld wordt voor GHB is (nog) laag, maar er is een sterke stijging zichtbaar (Figuur 14): van niets in 2011 naar 35 in 2015. GHB is een relatief

goedkope drug. De terugval na behandeling groot: binnen drie maanden na detoxificatie is 70% weer in behandeling. Het aantal behandelingen van ernstige GHB intoxicaties door medische diensten in Nederland is hoog vergeleken met andere drugs.³⁹

Figuur 14 Trend aantal cliënten met amfetamine of GHB als primair middel bij Brijder Verslaving

E3.3 Hoeveel cliënten volgen het methadonprogramma van Brijder?

In 2015 volgen 204 cliënten het methadonprogramma van Brijder (Tabel 50). Dit aantal neemt al jaren licht af. De helft van de cliënten woont in Leiden. Op de tweede plaats staat Katwijk met 39 cliënten, gevolgd door Alphen aan den Rijn met 29 cliënten. Sinds 2012 zijn er geen cliënten die jonger zijn dan 23.

Tabel 50 Trend aantal* cliënten methadonprogramma Brijder Verslavingszorg

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Gemeenten	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal
Leiden	100	101	112	116	132	135 (1)	131 (1)	128
Alphen aan den Rijn	29	29	30	32	30	33	32	32 (1)
Katwijk	39	40	47	49	48 (1)	49 (1)	49 (2)	39
Teylingen	3	3	4	4	4	4	4	4
Nieuwkoop	1	1	0	0	1	2	2	2
Leiderdorp	2	3	7	8	4	2	3	2
Kaag en Braassem	7	7	2	3	2	2	3	3
Noordwijk	6	6	11	11	10	10	7	7
Voorschoten	6	6	5	5	4	4	5	5
Oegstgeest	4	4	4	6	6 (1)	6 (1)	6 (1)	5 (1)
Lisse	4	4	3	3	4	4	4	5
Hillegom	1	1	0	1	0	0	0	0
Noordwijkerhout	2	2	1	1	1 (1)	0	0	1
Zoeterwoude	0	0	0	0	0	2	3	3
Holland Rijnland	204	207	226	239	246 (3)	253 (3)	249 (4)	236 (2)

Bron: Brijder Verslavingszorg

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

Middelengebruik trede 4: Outreachend werk verslavingszorg

E4.1 Hoeveel mensen worden bereikt door het Mobiele Team van Brijder Verslavingszorg?

De medewerkers van het mobiele team bieden gevraagde en ongevraagde zorg aan zogenaamde *zorgwekkende zorgmijders*, waarbij verslavingsproblemen een belangrijke rol spelen. Zij komen in beeld naar aanleiding van overlast of omdat de omgeving zich zorgen maakt.

In 2015 zijn 183 mensen met verslavingsproblemen bereikt door het Mobiele Team van Brijder Verslavingszorg (Tabel 51). Op 2013 na is van 2010 tot 2014/15 het aantal bereikte personen toe genomen. De bereikte mensen komen uit alle gemeenten in Holland Rijnland, maar vooral uit Alphen aan den Rijn en Leiden. Onder de bereikte personen is niemand jonger dan 23 jaar.

Tabel 51 Trend aantal* cliënten Mobiele Team Brijder Verslavingszorg

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Gemeenten	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal
Leiden	46	50	39	62	58	39	42 (1)	45 (1)
Alphen aan den Rijn	68	75	36	43	16	10	10	15
Katwijk	10	10	8	7	13	5	8	11
Teylingen	4	6	7	7	9	6	5	7
Nieuwkoop	8	7	2	1	2	1	2	3
Leiderdorp	7	5	4	3	8	4	5	5
Kaag en Braassem	7	5	4	7	2	0	0	0
Noordwijk	9	7	6	9	12	9	6	9 (1)
Voorschoten	7	4	2	2	5	2	3	4
Oegstgeest	1	4	1	3	4	3	1	0
Lisse	7	5	5	5	7	3	3	3
Hillegom	7	5	3	6	9	3	2	2
Noordwijkerhout	1	1	1	7	9	8	7	6
Zoeterwoude	1	3	1	2	1	2	2	2
Holland Rijnland	183	187	119	164	155	95	96 (1)	112 (2)

Bron: Brijder Verslavingszorg

*totaal aantal cliënten (tussen haakjes aantal cliënten jonger dan 23 jaar)

Samenvatting middelengebruik (kolom E)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

E1.1 In 2012 drinkt 10% van de volwassenen tussen 20 en 64 jaar overmatig alcohol, onder ouderen is dit 11%. Dit betreft bij elkaar ongeveer 41.500 personen. Voor de volwassenen t/m 64 jaar is dit percentage sinds 2009 gedaald. Overmatig drinken komt het meest voor onder 50 t/m 64-jarigen.

E2.1 Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn in 2015 120 meldingen binnengekomen met als reden 'verslaving'. Dit aantal daalt sinds 2013 ieder jaar.

E3.1 en E3.2 Bij Brijder Verslavingszorg staan 1.882 personen ingeschreven en bij De Brug 227 personen. Als primaire verslaving komt alcohol verreweg het meest voor, gevolgd door cannabis, cocaïne en opiaten. Er is een grote stijging gesignaleerd in het aantal GHB-verslavingen.

E3.3 Bij Brijder volgen 204 cliënten het methadonprogramma, dit aantal daalt sinds 2010.

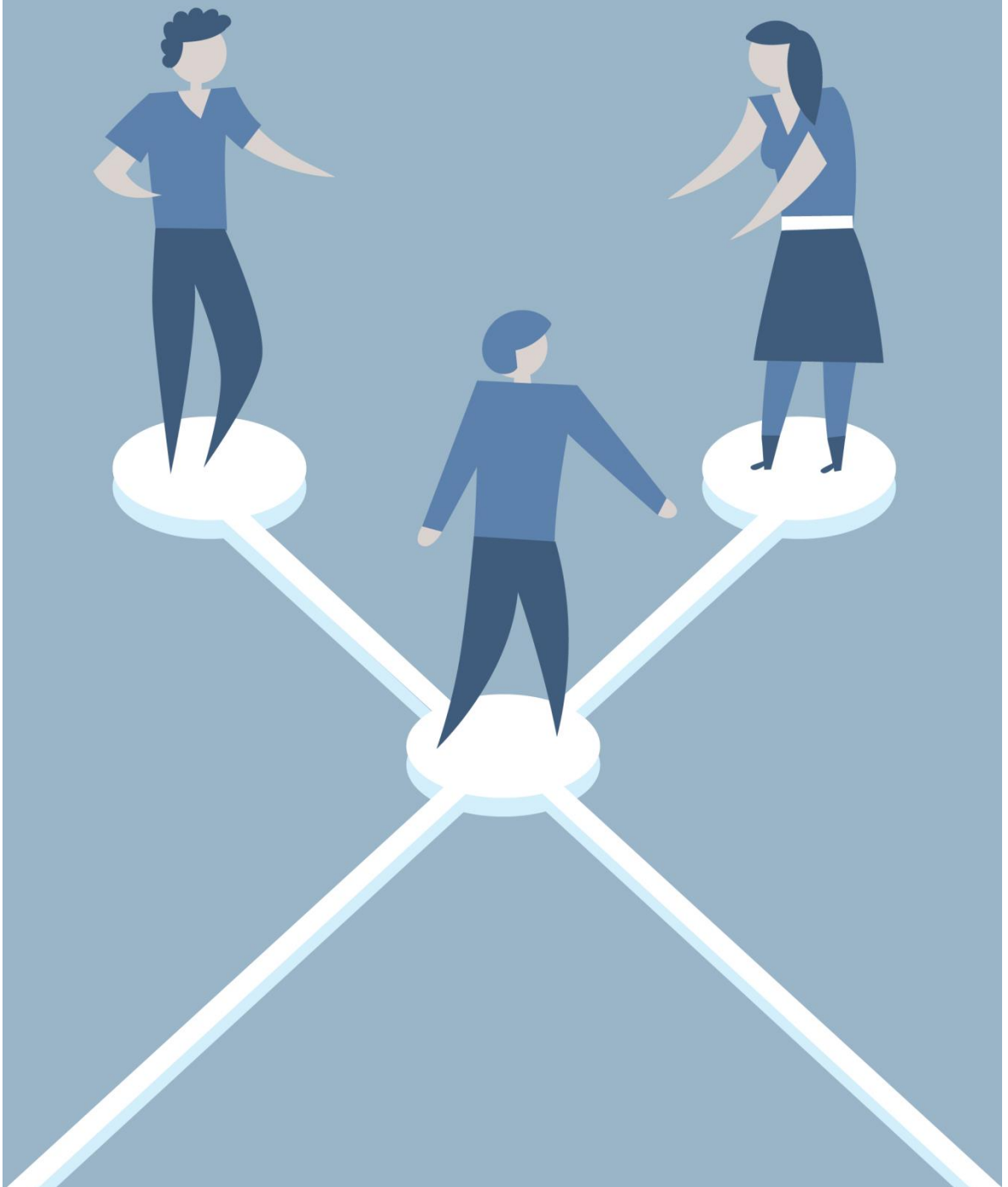
E3.4 Door het Mobiele team van Brijder Verslavingszorg zijn 183 personen met verslavingsproblematiek bereikt.

Jeugd en jongeren

E3.1 Bij Brijder staan in 2015 204 cliënten ingeschreven die jonger zijn dan 23 jaar (115). Bij De Brug zijn dit 19 personen (8%).

9

Relaties

9 Relaties (kolom F)

In dit hoofdstuk gaat het om gezinnen die risico lopen kwetsbaar te worden of die kwetsbaar zijn. Bijvoorbeeld eenoudergezinnen, multiprobleemgezinnen en huiselijk geweld.

Relaties trede 1: Eenoudergezinnen, ernstige eenzaamheid

F1.1 Hoeveel huishoudens bestaan uit eenoudergezinnen?

In 2015 bestaat ongeveer één van de drie huishoudens uit een gezin met kinderen (Tabel 52). Eén van de vijf gezinnen met kinderen heeft één ouder aan het hoofd. Dit is vergelijkbaar met het Nederlandse cijfer en vergelijkbaar met 2013 en 2011. Leiden heeft absoluut en relatief de meeste eenoudergezinnen. Katwijk, Nieuwkoop en Zoeterwoude hebben relatief de minste eenoudergezinnen.

Tabel 52 Huishoudens met kinderen en eenoudergezinnen 2015, 2013 en 2011

Gemeenten	aantal huishoudens met kinderen						eenoudergezinnen					
	2015		2013		2011		2015		2013		2011	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Leiden	15.456	23	15.390	24	15.599	25	3.590	23	3.495	23	3.487	22
Alphen aan den Rijn	17.156	38	17.099	38	17.066	38	3.153	18	2.960	17	2.787	16
Katwijk	10.494	42	10.506	43	10.447	43	1.519	14	1.451	14	1.314	13
Teylingen	5.872	40	5.946	41	5.896	41	986	17	931	16	875	15
Nieuwkoop	4.324	40	4.313	39	4.402	42	608	14	594	14	571	13
Leiderdorp	4.262	36	4.281	36	4.190	36	881	21	829	19	826	20
Kaag en Braassem	4.192	39	4.178	40	4.252	41	611	15	532	13	506	12
Noordwijk	3.811	33	3.816	33	3.820	34	774	20	744	19	708	19
Voorschoten	4.025	37	3.887	36	3.809	31	813	20	708	18	665	17
Oegstgeest	3.608	36	3.578	35	3.481	35	662	18	652	18	624	18
Lisse	3.503	35	3.505	36	3.560	36	644	18	579	17	581	16
Hillegom	3.282	35	3.263	36	3.200	36	650	20	612	19	573	18
Noordwijkerhout	2.534	37	2.495	38	2.429	37	462	18	436	17	384	16
Zoeterwoude	1.270	39	1.293	41	1.277	41	182	14	169	13	173	14
Holland Rijnland	83.789	34	83.550	34	81.239	35	15.535	19	14.692	18	13.720	17
Nederland	-	34	-	34	-	34	-	21	-	20	-	20

Bron: CBS

¹percentage van totaal aantal huishoudens

²percentage van aantal huishoudens met kinderen

F1.2 Hoeveel mensen zijn ernstig eenzaam?

Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (de kwaliteit van) bepaalde sociale relaties. Er worden twee vormen van eenzaamheid onderscheiden: eenzaamheid als gevolg van sociale isolatie (aantal of kwaliteit van de persoonlijke relaties is minder dan gewenst) en als gevolg van emotionele isolatie (gemis van intimiteit in persoonlijke relaties)⁴⁰.

Iemand is ernstig eenzaam wanneer hij of zij op zowel emotionele als sociale eenzaamheid hoog scoort. In Holland Rijnland is 8% van de volwassenen en 7% van de ouderen ernstig eenzaam (Tabel 53). Totaal gaat het om ruim 23.000 volwassenen en 5.600 ouderen. Dit is meer dan het geschatte aantal inwoners dat matig tot sterk sociaal uitgesloten is. Er is geen verschil in mate van eenzaamheid tussen de leeftijden of tussen mannen en vrouwen.

In Holland Rijnland is het percentage ernstig eenzame volwassenen tot en met 64 jaar even hoog als in Nederland. Het percentage ernstig eenzame 65-plussers is in Holland Rijnland lager dan in Nederland. Er zijn weinig verschillen tussen gemeenten. Alleen in Zoeterwoude is het percentage ernstig eenzame 65-plussers lager dan gemiddeld in Holland Rijnland.

Tabel 53 Ernstige eenzaamheid 2012

Gemeenten	19 t/m 64 jaar		65-plus	
	geschat aantal*	%	geschat aantal*	%
Leiden	7.115	9	1.225	8
Alphen aan den Rijn	3.590	8	915	9
Katwijk	1.835	5	465	5
Teylingen	1.655	8	465	8
Nieuwkoop	970	6	170	4
Leiderdorp	920	6	445	9
Kaag en Braassem	765	5	170	4
Noordwijk	1.240	8	460	10
Voorschoten	680	5	335	7
Oegstgeest	640	5	170	4
Lisse	925	7	245	6
Hillegom	870	7	260	7
Rijnwoude	865	8	95	3
Noordwijkerhout	925	10	165	6
Zoeterwoude	145	3	15	1
Holland Rijnland	23.140	8	5.600	7
Nederland	-	7	-	9

Bron: Monitor Volksgezondheid 2012 GGD Hollands Midden

*geschat aantal afgerond op 5-tallen

Relaties trede 2: Meldingen sociaal isolement, huiselijk geweld, kindermishandeling

F2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen sociaal isolement, stilte/geen gehoor, geweld, opvoedingsproblemen of kinderverwaarlozing?

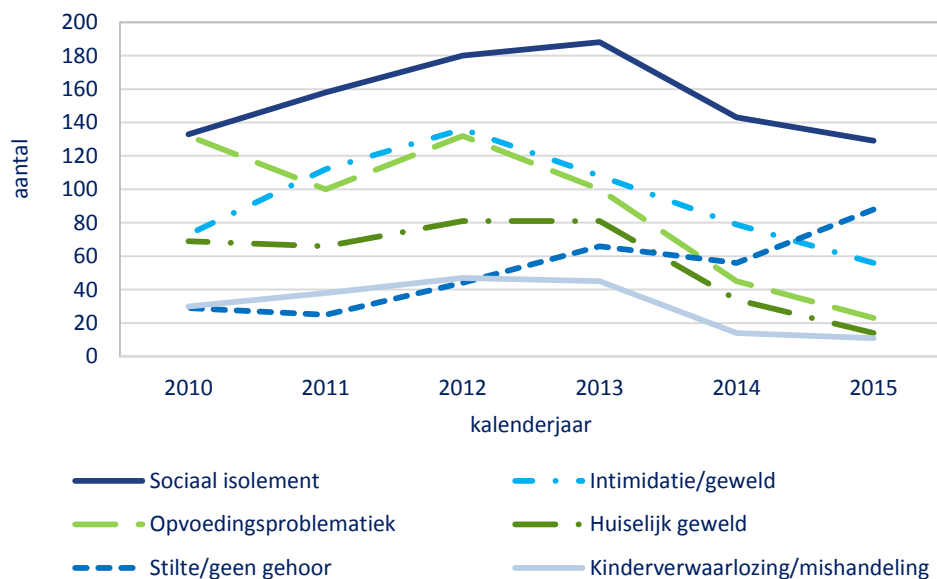
Zaken die onder 'kwetsbare relaties' vallen gaan over sociaal isolement, stilte/ geen gehoor, opvoedingsproblematiek of situaties met geweld. De meeste van deze redenen om te melden zijn na 2012/2013 gedaald, met uitzondering van de reden stilte/geen gehoor (Tabel 54 en Figuur 15). Het aantal meldingen met als reden stilte/geen gehoor is verdubbeld ten opzichte van 2012.

Tabel 54 Trend aantal zaken* met reden melding Meldpunt Zorg en Overlast

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Sociaal isolement	129	143	188	180	158	133
Stilte/geen gehoor	88	56	66	44	25	29
Intimidatie/geweld	56	79	108	136	112	73
Opvoedingsproblematiek	23	45	100	132	100	132
Huiselijk geweld	14	34	81	81	66	69
Kinderverwaarlozing/mishandeling	11	14	45	47	38	30

Bron: GGD Hollands Midden

*Er zijn maximaal vier redenen geregistreerd voor één zaak. De aantallen in deze kolommen kunnen dus niet bij elkaar worden opgeteld

Figuur 15 Trend in reden melding bij Meldpunt Zorg en Overlast

F2.2 Hoeveel kinderen worden gemeld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling?

In 2014 zijn bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) 1.504 kinderen uit Holland Rijnland gemeld vanwege kindermishandeling (Tabel 55). Het aantal gemelde kinderen per 1.000 inwoners tot en met 17 jaar in Holland Rijnland is 13.

Het aantal meldingen in Holland Rijnland is in 2014 lager dan in 2013.

Tabel 55 Trend aantal gemelde kinderen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Gemeenten	2014		2013		2012		2011		2010		2009		2008	
	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*	aantal	per 1.000*
Leiden	359	18	475	23	449	22	419	20	492	24	426	20	429	20
Alphen aan den Rijn	325	14	398	17	437	18	423	18	438	18	377	16	385	16
Katwijk	213	14	180	12	151	10	188	13	188	13	139	9	49	3
Teylingen	74	9	77	9	81	10	64	8	91	11	101	12	58	7
Nieuwkoop	79	14	80	14	67	11	80	13	69	11	52	8	53	9
Leiderdorp	79	14	52	9	86	15	82	14	72	12	75	12	70	12
Kaag en Braassem	65	12	51	9	40	7	58	10	57	10	50	9	34	6
Noordwijk	45	9	69	14	59	12	78	16	80	16	39	8	42	9
Voorschoten	73	13	84	15	45	8	68	13	80	15	46	9	61	12
Oegstgeest	36	7	90	18	38	7	47	9	59	11	33	6	69	13
Lisse	45	10	59	13	32	7	56	12	50	10	47	10	41	8
Hillegom	44	11	75	18	65	15	76	18	52	13	66	16	58	14
Noordwijkerhout	48	15	37	11	52	16	40	12	34	10	34	10	44	13
Zoeterwoude	19	12	10	6	15	9	13	8	7	4	11	6	10	5
Holland Rijnland	1.504	13	1.737	15	1.617	14	1.692	15	1.769	16	1.496	13	1.403	12

Bronnen: Bureau Jeugdzorg; bewerkt door Tympaan Instituut; Veilig Thuis GGD Hollands Midden
 * per 1.000 kinderen van 0 t/m 17 jaar

Relaties trede 3: Hulpverlening gezinnen

F3.1 Hoe vaak wordt de Wet tijdelijk huisverbod toegepast?

Per 1 januari 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod van kracht geworden. De wet geeft de burgemeester de bevoegdheid een tijdelijk huisverbod op te leggen aan degene van wie een ernstige dreiging van huiselijk geweld uitgaat. Het opleggen van een huisverbod heeft als doel in de gegeven noodsituatie escalatie te voorkomen en hulp te bieden. Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) toont aan dat na een huisverbod nieuw huiselijk geweld vaker uit blijft en als nieuw huiselijk geweld plaatsvindt, gaat het om minder incidenten dan in (vergelijkbare) situaties waarin geen huisverbod is opgelegd. Het is niet zo dat het huisverbod nieuw huiselijk geweld geheel voorkomt.⁴¹

In 2015 zijn 70 huisverboden opgelegd (Tabel 56). De grootste aantallen huisverboden worden opgelegd in Leiden, Katwijk en Alphen aan den Rijn.

Tabel 56 Trend aantal toegepaste huisverboden Wet Tijdelijk Huisverbod

	2015	2014	2013	2012	2011
Gemeenten	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal
Leiden	16	8	17	17	30
Alphen aan den Rijn*	12	20	20	20	14
Katwijk	14	14	8	3	9
Teylingen	4	4	4	3	4
Nieuwkoop	3	1	4	1	2
Leiderdorp	5	1	2	2	8
Kaag en Braassem	2	2	1	3	2
Noordwijk	2	6	1	1	3
Voorschoten	3	7	7	2	4
Oegstgeest	2	2	2	1	2
Lisse	0	5	3	1	2
Hillegom	4	4	6	4	2
Noordwijkerhout	2	3	1	4	1
Zoeterwoude	1	1			
Holland Rijnland	70	78	73	61	80

Bron: KHONRAAD, Jaarcijfers 2014 Meldpunt Zorg en Overlast Zuid Holland Noord en Jaarcijfers 2014 Meldpunt Zorg en Overlast Midden Holland (i.v.m. Boskoop)

*Alphen aan den Rijn, incl. Boskoop en Rijnwoude

F3.2 Hoeveel gezinnen worden gemeld bij de Basiszorgcoördinatie Kwetsbare Kinderen?

Bij het team Basiszorgcoördinatie Kwetsbare Kinderen (BKK) worden gezinnen met minderjarige kinderen gemeld waarbij de ouders kampen met psychiatrie en/of verslaving.

In 2015 is voor 83 gezinnen de zorg gecoördineerd, dit is 1,4 per 1.000 gezinnen met minderjarige kinderen (Tabel 57). Dit aantal gezinnen is na 2009 elk jaar afgenomen. Dit komt omdat BKK de aanmeldcriteria heeft aangescherpt en de looptijd van de coördinatie heeft ingekort tot maximaal anderhalf jaar in verband met het terugdringen van de wachtlijst.

Tabel 57 Aantal gezinnen gemeld bij Basiszorg Kwetsbare Kinderen

Gemeenten	2015		2014		2013		2012	
	aantal	per 1.000 gezinnen*	aantal	per 1.000 gezinnen*	aantal	per 1.000 gezinnen*	aantal	per 1.000 gezinnen*
Leiden	29	2,5	31	2,6	33	2,8	29	2,4
Alphen aan den Rijn	6	0,7	9	1,0	16	1,8	11	1,2
Duin- en Bollenstreek	33	1,6	43	2,0	43	2,3	42	2,2
Kaag en Braassem, Nieuwkoop, Rijnwoude	3	0,4	5	0,7	7	0,9	10	1,2
Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten	12	1,3	8	0,9	12	1,3	20	2,2
Holland Rijnland	83	1,4	96	1,6	111	1,8	112	1,9

Bron: GGD Hollands Midden

*per 1.000 gezinnen met minderjarige kinderen

F3.3 Hoeveel multiprobleemgezinnen worden gemeld bij het MPG-overleg?

Vanuit het Meldpunt Zorg en Overlast worden multiprobleemgezinnen doorspeeld naar de Multiprobleemgezin-overleggen (MPG-overleggen) in Leiden, Alphen aan den Rijn of Katwijk. Een multiprobleemgezin is een gezin met één of meer kinderen onder de 18 jaar, waarin langdurig meerdere problemen spelen. Voorbeelden zijn psychiatrische of verslavingsproblemen, financiële problemen, opvoedingsproblemen, werkloosheid, verstandelijke beperking, huiselijk geweld, criminaliteit, illegaliteit.

Na 2013 vertoont het aantal meldingen een afname van het aantal gemelde multiprobleemgezinnen (Tabel 58). In 2013 kreeg nog ongeveer een kwart van de aangemelde gezinnen een gezinscoach toegewezen, in 2015 is dit aantal fors verminderd. Dit heeft te maken met de decentralisatie en veranderde manier van inkoop.

Tabel 58 Trend aantal meldingen MPG1-overleg en aantal met gezinscoach

Gemeenten	2015		2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach	aantal gezin-nen	aantal gezins-coach
Leiden	67	2	82	29	121	40	98	-	85	27	97	27
Alphen aan den Rijn	43	6	49	13	60	12	58	17	46	19	74	152 ²
Katwijk	46	1	52	8	55	9	62	-	27	9	39	62 ²
Totaal	156	9	183	50	236	61	218	-	158	55	210	482

Bron: GGD Hollands Midden

¹MultiProbleemGezin

²cijfers MEE ontbreken

Samenvatting relaties (kolom F)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland. Omdat het hier vaak gaat om gezinnen met kinderen, is geen aparte paragraaf 'jeugd en jongeren' beschreven.

F1.1 Ongeveer een derde van huishoudens in Holland Rijnland betreft een gezin met kinderen, hiervan is 19% een eenoudergezin (dat zijn zo'n 15.500 eenoudergezinnen).

F1.2 In 2012 is 8% van de volwassenen van 20 t/m 64 jaar ernstig eenzaam te noemen, onder 65-plussers is dit 7%. Voor ouderen is dit iets lager dan het landelijk percentage.

F2.1 Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn in 2015 129 meldingen binnengékomen met als reden 'sociaal isolement'. Bij 88 meldingen was dit stilte/geen gehoor, bij 56 meldingen intimidatie/geweld, bij 23 meldingen opvoedingsproblematiek, bij 14 meldingen huiselijk geweld en bij 11 meldingen kinderverwaarlozing/mishandeling. Voor stilte/geen gehoor is dit een stijging, de andere redenen komen minder vaak voor dan in 2014 of 2013.

F2.2 In 2014 zijn 1.504 kinderen uit de regio gemeld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

F3.1, F3.2 en F3.3 In Holland Rijnland zijn 70 huisverboden toegepast volgens de Wet Tijdelijk huisverbod en zijn 83 gezinnen gemeld bij de Basiszorg Kwetsbare Kinderen. Tot slot zijn 156 gezinnen vanuit het Meldpunt Zorg en Overlast gemeld bij het MPG-overleg. Hiervan hebben 9 gezinnen een gezinscoach gekregen.

10

Veiligheid

10 Veiligheid (kolom G)

Dit hoofdstuk geeft de cijfers weer van het aantal uitgestroomde gedetineerden per gemeente, gevolgd door het aantal meldingen van overlast in de publieke ruimte en zwerven bij het Meldpunt Zorg en Overlast van de GGD Hollands Midden. Aangezien er de afgelopen jaren veel is veranderd op dit terrein, wordt kort de huidige (gewenste) gang van zaken omtrent de nazorg aan en re-integratie van (ex-) gedetineerden geschetst. Ten slotte volgt het aantal jeugdige en volwassen veelplegers per gemeente.

Veiligheid trede 1: Ex-gedetineerden

G1.1 Hoeveel gedetineerden stromen per jaar uit per gemeente?

In 2015 werden 481 volwassen gedetineerden uit een penitentiare inrichting vrij gelaten in een gemeente in Holland Rijnland (Tabel 59). Het gaat hierbij om de uitstroomgegevens van nazorgkandidaten; dit zijn volwassen gedetineerden die legaal in Nederland verblijven en die terugkeren naar een gemeente. In verhouding komen de meeste gedetineerden uit Leiden (20 per 10.000 inwoners) en de minste uit Oegstgeest (3 per 10.000 inwoners). Vergeleken met Nederland stromen in Holland Rijnland in verhouding minder gedetineerden uit. Tussen 2014 en 2015 is de totale in- en uitstroom van nazorgkandidaten in Nederland met ruim 4.000 afgenomen, dit is een afname van 11%. Dit is vooral een gevolg van de daling van het aantal kortdurende gijzelingen in het kader van de Wet Mulder en de Wet OM-afdoeining⁴². In Holland Rijnland is zelfs een afname van maar liefst 26% te zien van 2014 op 2015. Ongeveer een op de zes uitgestroomde ex-gedetineerden in Holland Rijnland in 2015 is tussen de 18 en 23 jaar. In Alphen aan den Rijn was in 2015 bijna een op de drie (29%) ex-gedetineerden tussen de 18 en 23 jaar.

Tabel 59 Trend uitstroom gedetineerden 18-plus

Gemeenten	2015			2014			2013			2012		
	aantal*	per 10.000 inw.	(geschat) aantal 18 t/m 23 jaar**	aantal*	per 10.000 inw.	(geschat) aantal 18 t/m 23 jaar**	aantal*	per 10.000 inw.	(geschat) aantal 18 t/m 23 jaar**	aantal*	per 10.000 inw.	(geschat) aantal 18 t/m 23 jaar**
Leiden	239	20	37	313	26	52	335	28	63	307	26	60
Alphen aan den Rijn	82	8	24	128	12	23	100	9	21	125	12	30
Katwijk	34	5	6	41	7	4	42	7	10	47	8	4
Teylingen	17	5	3**	16	4	3**	20	6	4	15	4	3**
Nieuwkoop	11	4	2**	12	4	2**	15	6	3**	14	5	3**
Leiderdorp	10	4	2**	18	7	3**	12	4	2**	6	2	1**
Kaag en Braassem	14	5	2**	21	8	8	15	6	3**	12	5	2**
Noordwijk	12	5	2**	24	9	3	23	9	2	21	8	5
Voorschoten	20	8	3	15	6	2**	16	6	3**	15	6	3**
Oegstgeest	6	3	1**	13	6	2**	8	3	3**	6	3	1**
Lisse	10	4	2**	13	6	2**	6	3	1**	13	6	2**
Hillegom	14	7	2**	16	8	3**	14	7	3**	17	8	3**
Noordwijkerhout	7	4	1**	15	9	2**	14	9	3**	11	7	2**
Zoeterwoude	5	6	1**	4	5	1**	3	4	1**	2	2	0**
Holland Rijnland	481	6	86**	649	9	110**	623	11	118**	611	11	119**
Nederland	-	20	5.222	-	23	6.186	-	21	6.400	-	20	6.672

Bron: Dienst Justitiële Instellingen via Veiligheidshuis Hollands Midden

* Het aantal uitgestroomde gedetineerden betreft het aantal malen dat iemand uit detentie kwam, aangezien een persoon meerdere keren in een jaar kan uitstromen kan het aantal unieke personen lager zijn.

**Bij aantallen uitgestroomd per gemeente van minder dan 20, is het aantal 18 t/m 23-jarigen in betreffende gemeente geschat op basis van het landelijk percentage uitstromers in deze leeftijdscategorie.

Veiligheid trede 2: Overlast openbare ruimte, ex-gedetineerden en veelplegers

G2.1 Hoeveel zaken bij het Meldpunt Zorg en Overlast betreffen overlast in de publieke ruimte?

In 2015 zijn bij het Meldpunt Zorg en Overlast 25 zaken gemeld waarbij zwervers waren betrokken en bij 56 zaken ging het om overlast in de openbare ruimte (Tabel 60). Een zaak kan een combinatie zijn van deze twee. Het aantal meldingen van overlast in de openbare ruimte is vrij stabiel rond de 60. Het aantal meldingen vanwege zwerven is na 2011 gedaald van 65 naar 25.

Tabel 60 Trend aantal gemelde zaken* met reden Meldpunt Zorg en Overlast

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Overlast openbare ruimte	56	68	67	89	62	33
Zwerven	25	29	44	40	65	43

Bron: Meldpunt Zorg en Overlast, GGD Hollands Midden

* Er zijn maximaal vier redenen geregistreerd voor één zaak. De aantallen in deze kolommen kunnen dus niet bij elkaar worden opgeteld

Veiligheid trede 3: Nazorg (ex-)gedetineerden

Per jaar keren rond de 500 burgers na detentie terug naar gemeenten in Holland Rijnland. Om die terugkeer zo goed mogelijk te laten verlopen worden volwassen gedetineerden op vijf onderdelen ondersteund. Dat zijn:

- (1) geldig identiteitsbewijs;
- (2) onderdak,
- (3) inkomen (werk of (tijdelijke) uitkering),
- (4) inzicht in schulden en
- (5) vaststellen van zorgbehoeften.

Het is sinds 2009 de verantwoordelijkheid van de gemeenten om deze basisvoorwaarden samen met de ex-gedetineerde op orde te brengen. De gedetineerden werken hier tijdens hun detentie al aan. De kans op recidive is lager wanneer de vijf basisvoorwaarden afdoende geregeld zijn. Bij de re-integratie van ex-gedetineerden zijn meerdere partijen betrokken, zoals: gemeenten, penitentiaire inrichtingen, het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ), Veiligheidshuizen, werk.nl, en maatschappelijke organisaties, zoals woningcorporaties en zorginstellingen.

G3.1 Hoeveel (ex-)gedetineerden worden begeleid/krijgen nazorg?

Het Veiligheidshuis coördineert voor 12 van de 14 gemeenten in Holland Rijnland de nazorg aan (ex-)gedetineerden. Katwijk en Alphen aan den Rijn doen dit zelf. De cijfers worden in deze monitor apart van elkaar gepresenteerd omdat de registratie (nog) niet gelijk is getrokken.

In 2015 is voor 253 (ex-)gedetineerden de nazorg gecoördineerd door het Veiligheidshuis Hollands Midden (Tabel 61). Driekwart van deze (ex-)gedetineerden ervaart problemen op het gebied van zorg. Het gaat hierbij om het opschorten en weer activeren van de eigen zorgverzekering en om continueren van bestaande en lopende zorgtrajecten. Meer dan 60% van de (ex-)gedetineerden ervaart problemen op het gebied van inkomen, dagbesteding en werk. Het gaat hierbij om zoeken naar werk of dagbesteding en om het aanvragen van een uitkering. Ruim de helft van de (ex-) gedetineerden

waarvan de nazorg is gecoördineerd door het Veiligheidshuis Hollands Midden heeft hulp nodig bij het houden van of zoeken naar huisvesting na afloop van detentie.

Een van de zeven (ex-)gedetineerden is tussen de 18 en 22 jaar. Nog eens een van de 7 is tussen de 23 en 26 jaar.

Tabel 61 Aantal, knelpunten en leeftijdsgroepen van (ex-)gedetineerden in Holland Rijnland waarvan de nazorg door het Veiligheidshuis Hollands Midden is gecoördineerd

	2015	2014
Knelpunten*		
Zorg	196	169
Inkomen, dagbesteding, werk	155	112
Huisvesting	134	91
Schulden	106	112
ID	29	20
Leeftijd		
27 jaar of ouder	185	216
23 tot en met 26 jaar	34	39
18 tot en met 22 jaar	34	31
Totaal	253	286

Bron: Veiligheidshuis Hollands Midden

* (ex-)gedetineerden kunnen op meerdere leefgebieden knelpunten hebben; getallen kunnen dus niet bij elkaar opgeteld worden.

Begeleiding (ex-)gedetineerden in Katwijk

In Katwijk verzorgt het Platform Kocon in samenwerking met Stichting De Brug een begeleidingsprogramma voor (ex-)gedetineerden. In 2015 zijn 28 personen aangemeld bij Kocon; in 2014 waren dit er 31. Hiervan zijn in 2015 16 personen en in 2014 24 personen bezocht in de penitentiare inrichting (PI). In 2014 volstond voor 21 gedetineerden een eenmalig bezoek in de PI; 12 ex-gedetineerden werden intensief begeleid. In 2015 zijn 10 ex-gedetineerden intensief begeleid via het Project Re-integratie. In 2015 was met 25 en in 2014 met 22 ex-gedetineerden na vrijlating telefonisch contact voor navraag, informatie en een korte evaluatie^{43,44}.

Begeleiding (ex-)gedetineerden in Alphen aan den Rijn

In 2015 zijn er in Alphen aan den Rijn volgens de gemeente 88 gedetineerden uit detentie gekomen, in 2014 87. Deze aantallen komen niet overeen met de informatie afkomstig van de Dienst Justitiële Instellingen (DJI). In 2015 hebben 48 ex-gedetineerden tijdens en na detentie begeleiding ontvangen op de leefgebieden vanuit de nazorg coördinatoren. Deze begeleiding is begonnen met een bezoek tijdens detentie. Aan 12 gedetineerden is in 2015 intensieve begeleiding gegeven tijdens detentie. Gegevens over ervaren knelpunten in 2015 zijn niet beschikbaar. In 2014 ontvingen 53 (ex-)gedetineerden van 27 jaar of ouder, 16 van 23 t/m 26 jaar en 1 van 18 t/m 22 jaar begeleiding tijdens en/of na detentie. Knelpunten waren op schulden (51), huisvesting (17), inkomen/dagbesteding/werk (14), zorg (8) en/of ID (4)⁴⁵.

Begeleiding (ex-)gedetineerden in Leiden

Exodus is een landelijke organisatie geworden en plaatsing reclassering in een Exodushuis op basis van verplichting wordt landelijk bepaald. Een klein deel van de plaatsingen heeft geen justitieel kader en is vrijwillig. Deze plaatsingen kunnen regionaal worden geregeld. In Leiden biedt het Exodushuis (met twee huizen) met 18 bedden plaats aan ex-gedetineerden voor een intensieve begeleiding. Het aantal bewoners in 2015 is 28 (Tabel 62). In dat jaar zijn 32 mensen uitgestroomd van wie 21 (66%) positief. Exodus biedt sinds 2013 ook ambulante begeleidingstrajecten aan. In 2013 zijn 4 in Leiden mensen

door Exodus ambulant begeleid. Sinds 2014 biedt Exodus ook ambulante begeleiding aan ex-gedetineerden in de andere Holland Rijnland gemeenten. In 2015 zijn 56 ex-gedetineerden in Holland Rijnland door Exodus ambulant begeleid. De belangrijkste opdrachtgevers van Exodus zijn de reclassering, gemeenten en het Veiligheidshuis Hollands Midden.

Tabel 62 Trend aantal begeleide ex-gedetineerden Exodushuis Leiden

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Exodus- en Doorstroomhuis Leiden						
capaciteit	18	18	18	18	18	-
bezettingsgraad	91%	86%	76%	86%	85%	81%
totaal aantal bewoners	28		19	30	43	-
uitstroom totaal	32	20	23	31	31	-
<i>positief</i>	21	10	8	11	13	-
<i>vrijwillig</i>	2	5	6	13	6	-
<i>negatief</i>	9	5	9	7	4	-
Ambulante begeleiding Exodus in Holland Rijnland	56	-	4	0	0	0
aantal lopende trajecten	7	-	-	0	0	0
aantal afgeronde trajecten	49	-	-	0	0	0
aantal uren ambulant forensisch	750	-	-			
aantal uren overige financiering	800	-	-			

Bron: Exodushuis Leiden

Veelplegers, zeer actieve veelplegers en stelselmatige daders

Een jeugdige veelpleger is een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar die in het gehele criminele verleden meer dan 5 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar. Een volwassen veelpleger is een persoon van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar. Een zeer actieve veelpleger heeft in een aaneengesloten periode van 5 jaar meer dan 10 processen-verbaal gekregen, waarvan tenminste 1 in het peiljaar.

In Figuur 16 staan de definities van veelplegers, zeer actieve veelplegers en stelselmatige daders. Stelselmatige daders zijn zeer actieve veelplegers, die worden verdacht van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (voor een overzicht van delicten zie wetboek strafvordering art 67 en 67a), en die in de vijf jaren voorafgaand aan het gepleegde feit ten minste drie maal wegens een misdrijf onherroepelijk zijn veroordeeld tot een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf, een maatregel of een taakstraf die ook ten uitvoer is gelegd. Deze personen kunnen in aanmerking komen voor toepassing van de maatregel tot plaatsing in een Inrichting voor Stelselmatige Daders.

Veelplegers hebben een combinatie van overlast en ziektelast. Ze hebben een reeks van delicten op hun naam staan en een veelvoudige zorgbehoefte. Zij zijn verslaafd (70%) of hebben een aanzienlijke psychische problematiek en/of problemen met werk, huisvesting en relaties. Vaak hebben ze een schrijnend verleden. Onderzoek toont aan dat een combinatie van straf en behandeling zorgt voor vermindering van recidive. Vooral behandelingen die onder drang worden voortgezet na detentie zijn effectief. Drang ontstaat als er druk wordt gezet om mee te doen aan een behandeling in ruil voor strafvermindering.⁴⁶

Figuur 16 Definities voor veelplegers⁴⁷

G3.2 Hoeveel jeugdige veelplegers zijn bij de politie in beeld?

Ongeveer 12% van alle verdachten in 2014 in Holland Rijnland bestaat uit jeugdige of volwassen veelplegers. Landelijk is dit 14%.

In Holland Rijnland zijn in 2014 16 jongeren van 12 tot en met 17 jaar die staan geregistreerd als veelpleger opgepakt door de politie. Vanaf 2009 is een dalende trend te zien (Tabel 63). In Alphen aan den Rijn is het aantal jeugdige veelplegers gedaald van 17 in 2009 naar 3 in 2014. Uit Kaag en Braassem/Nieuwkoop zijn al sinds 2010 geen jeugdige veelplegers geregistreerd.

Tabel 63 Trend aantal jeugdige veelplegers 12 t/m 17 jaar

	2014		2013		2012		2011		2010	
	aantal	per 10.000 12-17 jarigen	aantal	per 10.000 12-17 jarigen	aantal	per 10.000 12-17 jarigen	aantal	per 10.000 12-17 jarigen	aantal	per 10.000 12-17 jarigen
Gemeenten										
Leiden	6	9	4	6	9	14	7	11	13	19
Alphen aan den Rijn	3	4	5	6	5	6	12	15	11	14
Katwijk	2	4	4	8	6	12	4	8	5	10
Teylingen	5	16	6	20	1	3	1	3	0	-
Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten, Zoeterwoude	0	0	1	2	2	3	4	6	6	9
Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout	0	0	1	2	4	7	5	8	1	2
Kaag en Braassem, Nieuwkoop	0	0	0	0	0	-	0	-	0	-
Holland Rijnland	16	4	21	5	27	7	33	8	36	9
Nederland	848	7	969	8	1.041	9	1.223	10	1.317	11

Bron: Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) via RGI van GGD GHOR NL

G3.3 Hoeveel volwassen (zeer actieve) veelplegers zijn bij de politie in beeld?

In 2014 zijn 431 volwassen veelplegers geregistreerd (Tabel 64). Van 2009 tot 2012 vertoont het aantal volwassen veelplegers een dalende lijn. Van 2012 op 2013 is het aantal toegenomen en van 2013 op 2014 licht afgenomen.

Van de 431 veelplegers staan 60 te boek als zeer actieve veelpleger, ongeveer een van de zeven. Per hoofd van de bevolking zijn in Holland Rijnland minder volwassen veelplegers dan in Nederland (respectievelijk 10 en 13 per 10.000 inwoners), maar de verschillen worden kleiner door de daling in de relatieve aantallen in Nederland.

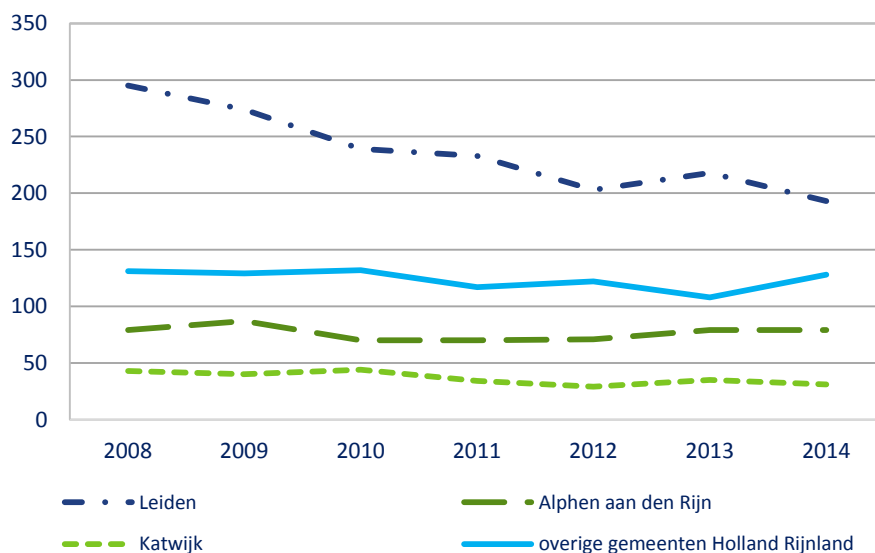
Het aantal stelselmatige daders per gemeente kan helaas niet worden geleverd door de KLPD.

Tabel 64 Trend aantal volwassen veelplegers

Gemeenten	2014		2013		2012		2011	
	aantal	per 10.000 inw. 18-plus	aantal	per 10.000 inw. 18-plus	aantal	per 10.000 inw. 18-plus	aantal	per 10.000 inw. 18-plus
Leiden	193	19	218	22	203	21	233	24
Alphen aan den Rijn	79	9	79	10	71	9	70	8
Katwijk	31	6	35	7	29	6	34	8
Teylingen	14	5	11	4	9	3	14	5
Nieuwkoop	11	5	10	5	10	5	10	5
Leiderdorp	7	3	17	8	13	6	15	7
Kaag en Braassem	13	6	9	4	16	8	8	4
Noordwijk	15	7	14	7	19	9	18	9
Voorschoten	12	6	13	7	15	8	13	7
Oegstgeest	14	8	12	7	7	4	7	4
Lisse	12	7	8	5	8	4	5	3
Hillegom	18	11	4	2	18	11	15	9
Noordwijkerhout	8	6	9	7	5	4	10	8
Zoeterwoude	4	6	1	2	2	3	2	3
Holland Rijnland	431	10	440	10	425	10	454	10
Nederland	-	13	-	14	-	17	-	18

Bron: Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) via RGI van GGD GHOR NL

Relatief en absoluut heeft Leiden de meeste volwassen veelplegers. Het aantal veelplegers in Leiden daalt wel het sterkst van alle gemeenten in Holland Rijnland (Figuur 17). Het aantal veelplegers in Katwijk is na 2009 ook gedaald, terwijl het aantal in Alphen aan den Rijn een stijgende trend laat zien. Hillegom en Alphen aan den Rijn staan op afstand op de tweede plaats.

Figuur 17 Trend in het aantal volwassen veelplegers tussen 2008 en 2014 voor de grote gemeenten

Veiligheid trede 4: Gedwongen opname in psychiatrisch ziekenhuis

G4.1 Hoeveel mensen krijgen een inbewaringstelling (IBS)?

Een inbewaringstelling (ibs) is een spoedmaatregel voor een gedwongen opname in een psychiatrisch ziekenhuis. Een ibs is alleen mogelijk in een noodsituatie: als mensen vinden dat iemand gevaarlijk is voor zichzelf of voor anderen. Dat komt door 'een stoornis van de geestelijke vermogens', zoals de wet het omschrijft. Een ibs is een spoedmaatregel. Er is geen tijd voor een rechterlijke machtiging. Daarvoor is het gevaar te acuut dreigend. De burgemeester beslist of iemand een ibs krijgt. Hij bekijkt daarvoor de geneeskundige verklaring die een arts heeft opgesteld over de cliënt. Als de burgemeester een gedwongen opname noodzakelijk vindt, wordt de cliënt binnen 24 uur opgenomen in een instelling. De rechter beoordeelt vervolgens of de cliënt langere tijd in de instelling moet blijven.

In 2015 hebben 280 mensen een ibs opgelegd gekregen. De meeste hiervan wonen in Leiden (138), Alphen aan den Rijn (46) en Teylingen (32). Het aantal inbewaringstellingen is van 2014 op 2015 toegenomen met 9%. Het aantal inbewaringstellingen per 10.000 inwoners wisselt sterk tussen gemeenten: van 11,4% in Leiden en 9,0% in Teylingen tot 0,9% in Katwijk en Hillegom.

Tabel 65 Trend aantal In Bewaring Stellingen per gemeente

Gemeenten	2015		2014	
	aantal	per 10.000 inw.	aantal	per 10.000 inw.
Leiden	138	11,4	113	9
Alphen aan den Rijn	46	4,3	47	4
Katwijk	6	0,9	11	2
Teylingen	32	9,0	30	8
Nieuwkoop	4	1,5	3	1
Leiderdorp	11	4,1	11	4
Kaag en Braassem	3	1,2	3	1
Noordwijk	11	4,3	5	2
Voorschoten	3	1,2	2	1
Oegstgeest	7	3,0	24	10
Lisse	7	3,1	2	1
Hillegom	2	0,9	4	2
Noordwijkerhout	7	4,4	2	1
Zoeterwoude	3	3,7	0	0
Holland Rijnland	280	5,1	257	5

Bron: Veilig Thuis Hollands Midden

Samenvatting veiligheid (kolom G)

De beschrijving in deze paragraaf gaat over het jaar 2015, tenzij anders vermeld. De cijfers worden beschreven op het niveau van de regio Holland Rijnland.

G1.1 In 2015 werden 481 volwassen gedetineerden uit een penitentiaire inrichting vrij gelaten. Vergeleken met Nederland stromen in Holland Rijnland in verhouding minder gedetineerden uit. Tussen 2014 en 2015 is de totale in- en uitstroom van nazorgkandidaten in Nederland met 11% afgenomen, in Holland Rijnland is dit maar liefst 26%.

G2.1 Bij het Meldpunt Zorg en Overlast zijn 56 zaken gemeld betreffende overlast in de openbare ruimte en 25 zaken ten aanzien van 'zwerfers'. Het aantal meldingen van overlast is vrij stabiel over de laatste vijf jaar. Het aantal meldingen over zwerven is tussen 2011 en 2015 gedaald.

G3.1 In 2015 is voor 253 (ex-)gedetineerden de nazorg gecoördineerd door het Veiligheidshuis Hollands Midden. Driekwart van hen ervaart problemen op het gebied van zorg, meer dan 60% ervaart problemen op het gebied van inkomen, dagbesteding en werk en ruim de helft heeft hulp nodig bij het houden van of zoeken naar huisvesting. In Katwijk hebben 28 (ex-) gedetineerden nazorg ontvangen. Tien (ex-)gedetineerden zijn intensief begeleid. In Alphen aan den Rijn hebben 48 ex-gedetineerden intensieve nazorg ontvangen en 12 gedetineerden zijn intensief begeleid tijdens detentie. Het Exodushuis in Leiden heeft 28 ex-gedetineerden begeleid, een stijging ten opzichte van 2013. Er zijn meer personen positief uitgestroomd: 21. Dit aantal schommelde rond de 10 tussen 2008 en 2014.

G3.3 In 2014 zijn 431 volwassen veelplegers bij de politie geregistreerd, een van de zeven staat te boek als 'zeer actieve' veelpleger. Er zijn 10 veelplegers per 10.000 volwassenen. Dit is iets lager dan het Nederlandse gemiddelde.

G4.1 In 2015 hebben 280 mensen een ibs opgelegd gekregen, dit is een toename van 9% ten opzichte van 2014.

Jeugd en jongeren

G1.1 Van de uitgestroomde gedetineerden zijn er ongeveer 86 tussen de 18 en 13 jaar (ongeveer één van de zes).

G3.1 Bij de nazorg door het Veiligheidshuis is ongeveer één op de zeven (ex)gedetineerden tussen de 18 en 22 jaar, ook is één op zeven tussen de 23 en 26 jaar.

G3.2 Bij de Politie Hollands Midden staan 16 jongeren van 12-17 jaar uit Holland Rijnland geregistreerd als veelpleger. Het aantal jeugdige veelplegers per 10.000 12-17 jarigen is in Holland Rijnland flink gedaald en is lager dan het Nederlandse gemiddelde (4 versus 7/10.000).

Gegevensleveranciers

Risicogroepen in de bevolking

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)
GGD Hollands Midden

Woningcorporaties

Aarwoude Woondiensten
Woningstichting St. Antonius van Padua
de Key
De Sleutels
Dunavie
Duwo
Habeko Wonen
MeerWonen
Woningstichting Nieuwkoop
Noordwijkse Woningstichting
Ons Doel
Portaal
Rijnhart Wonen
Stek wonen
Trifolium Woondiensten Boskoop
Van 't Hof Rijnland
Vestia Midden Nederland
Woonstichting Vooruitgang
Woningstichting Warmunda
St. Huisvesting Werkende Jongeren
WonenCentraal
Woonpartners Midden Holland
Woonzorg Nederland, regio Voorschoten
Ymere

Meld- en adviespunten

Meldpunt Zorg en Overlast GGD Hollands Midden
Veilig Thuis GGD Hollands Midden

Zorg

De Brug Midden-Nederland
Brijder Verslavingszorg
GGZ Rivierduinen
Kwadraad Crisisdienst

Schuldhelpverlening

Stadsbank Leiden
ISD Bollenstreek (geen gegevens 2015)
ISD Rijnstreek
Afdelingen schuldhelpverlening van:
Alphen aan den Rijn
Katwijk
Oegstgeest
Voorschoten
Zoeterwoude (geen gegevens 2010 t/m 2015)
Bureau Wet sanering natuurlijke personen (Wsnp) via RGI van
GGD GHOR Nederland

Veiligheid

Korps landelijke politiediensten (KLPD)
Veiligheidshuis Hollands Midden
Dienst Justitiële Instellingen (DJI)
Exodushuis Leiden
Platform Kocon Katwijk
Gemeente Alphen aan den Rijn
Veilig Thuis GGD Hollands Midden

Maatschappelijke Opvang

De Binnenvest Leiden
Het Open Venster Alphen aan den Rijn

Literatuur

-
- ¹ Bergen, van A et al, *Monitor OGGZ G4*, OGGZ-(risico)groepen in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, G4 USER, juni 2014
- ² Detmar H., Detmar B. en Tielen, H., *Monitor Maatschappelijke Opvang en Verslavingszorg, Regio Zuid-Holland Noord, 2004*, OSPm en GGD Zuid-Holland Noord, Leiden, oktober 2004
- ³ Tielen, H., *Monitor Maatschappelijke opvang, OGGZ en Verslavingszorg Zuid-Holland Noord 2006*, GGD Hollands Midden, april 2007
- ⁴ Tielen, H., *Monitor Maatschappelijke opvang, OGGZ en Verslavingszorg Zuid-Holland Noord 2008*, GGD Hollands Midden, januari 2009
- ⁵ Tielen, H., *Monitor OGGZ 2008-2009 Zuid-Holland Noord*, GGD Hollands Midden, januari 2011
- ⁶ Tielen, H., *Monitor OGGZ 2010-2011 Zuid-Holland Noord*, GGD Hollands Midden, sep. 2012
- ⁷ Tielen, H. Paijmans I. *Monitor OGGZ 2012-2013 Zuid-Holland Noord*, GGD Hollands Midden, juli 2014
- ⁸ Memorie van Toelichting, Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015, p98.
- ⁹ Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, Jaargang 2006 nummer 351, Wet maatschappelijke ondersteuning
- ¹⁰ Beleidskader Maatschappelijke zorg 2017-2025 – inspraakversie juni 2016.
- ¹¹ Tussenevaluatie Regionaal Kompas Zuid-Holland Noord 2008-2013, Leiden 30 november 2011
- ¹² Gemeente Leiden, *Regionaal Kompas, Volle kracht vooruit, Zuid-Holland Noord 2008-2013*, Gemeente Leiden, mei 2008
- ¹³ Gemeente Leiden, *Iedereen telt, beleidsvisie verslavingszorg & maatschappelijke opvang 2006-2009 Zuid-Holland Noord*, Gemeente Leiden, dienst Cultuur en Educatie, januari 2006
- ¹⁴ Jehoel-Gijsbers, G, *Sociale uitsluiting in Nederland*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, oktober 2004
- ¹⁵ Wolf, J., *Handreiking OGGZ in de WMO*, in opdracht van het ministerie van VWS en de VNG, november 2006
- ¹⁶ VWS (2004) Brief van VWS aan TK, *Op weg naar een bestendig stelsel voor langdurige zorg en maatschappelijke ondersteuning*, Deel II: *De contouren van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning*, (www.minvws.nl augustus 2004)
- ¹⁷ Wolf, J, *Niemand tussen wal en schip. Referentiekader maatschappelijke zorg voor mensen in multiprobleemsituaties*, Nijmegen: Academische werkplaats OGGZ 2015.
- ¹⁸ Hemert, AM van, *Notitie Matrix Monitor OGGZ – toelichting*, AWP User, augustus 2012
- ¹⁹ van Bergen APL, Hoff SJM, van Ameijden EJC, van Hemert AM (2014) Measuring Social Exclusion in Routine Public Health Surveys: Construction of a Multidimensional Instrument. PLoS ONE 9(5): e98680. doi:10.1371/journal.pone.0098680
- ²⁰ Monitor Volksgezondheid 2012, factsheet 8 Kwetsbare groepen, publicatienummer U13075, GGD Hollands Midden, januari 2014
- ²¹ Corporatiemonitor, *Huisuitzettingen & huurachterstanden*, Aedes, april 2016
- ²² Terpstra, NJ, PGM van der Heijden en IJM Paijmans, *Dakloos in Leiden 2015. Telling en omvangschatting van de volwassen populatie*, GGD Hollands Midden, Leiden november 2016
- ²³ Rijkelijkhuizen, JM, H. Tielen en PGM van der Heijden, *Dakloos in Leiden. Telling en omvangschatting van de volwassen populatie 2011*, GGD Hollands Midden, Leiden maart 2012
- ²⁴ Veldhuizen, M van, JT Tielen, *Dakloos in Leiden 2013*, Leiden februari 2014
- ²⁵ Tielen, H. en PGM van der Heijden, *Dakloos in Leiden. Telling en omvangschatting van de volwassen populatie 2009*, GGD Hollands Midden, Leiden 8 februari 2010

-
- ²⁶ Tielen, H., L. Hulsbosch en S. Nicholas, *Factsheet Dakloos in Leiden, tweede telling*, GGD Hollands Midden, Leiden augustus 2006
- ²⁷ Hulsbosch, L., S. Nicholas en J. Wolff, *Dakloos in Leiden, Onderzoek naar omvang en kenmerken van de daklozenpopulatie*, Trimbos-instituut, Utrecht, oktober 2005
- ²⁸ Beer, P. de, *Heeft armoede nieuwe gedaantes?* In: Laure Michon & Jeroen Slot (2014). *Armoede in Amsterdam. Een stadsbrede aanpak van hardnekkige armoede*. Amsterdam: Bureau Onderzoek en Statistiek, pp.19-26
- ²⁹ *Wonen in Beweging: Resultaten Woononderzoek Nederland 2015*
- ³⁰ *Landelijke rapportage op basis van de Lokale Monitor Wonen*, KING, oktober 2016
- ³¹ <http://www.aedes.nl/content/feiten-en-cijfers/woning/hoe-ziet-de-gemiddelde-corporatiewoning-eruit/expert-hoe-ziet-de-gemiddelde-corporatiewoning-er.xml>
- ³² https://www.ilent.nl/Images/Sectorbeeld%202015_tcm334-371385.pdf
- ³³ Westen, P, *Prestatie-analyse schuldhulpverlening versus wettelijke schuldsanering*. Onafhankelijk Schuldadviseur®, maart 2014, Havelte
- ³⁴ <http://www.nvvk.eu/jaarverslag2015/>
- ³⁵ *Monitor Wsnp. Twaalfde meting over het jaar 2015*. Wolf Legal Publishers 2016
- ³⁶ De Binnenvest. *Jaardocument Zorg 2014*, april 2015
- ³⁷ *The Kessler psychological distress scale*, Brief Reports number: 2002-14, Department of Health, Government of South Australia
- ³⁸ Garretsen, HFL. *Probleemdrinken: Prevalentiebepaling, beïnvloedende factoren en preventiemogelijkheden: Theoretische overwegingen en onderzoek in Rotterdam*. Lisse, Swets & Zeitlinger, 1983
- ³⁹ *Nationale Drug Monitor: Jaarbericht 2015*. Trimbos Instituut, januari 2016
- ⁴⁰ Monitor Volksgezondheid 2012, factsheet 2a en 2b, *Lichamelijke en psychische gezondheid, huiselijk geweld (19-64 jaar) en (65+)*, publicatienummers U13067 en U13068, GGD Hollands Midden, september 2013
- ⁴¹ Vaan, KBM de, Timmermans, M, Homburg, GHJ. *Effectief uit huis geplaatst? Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod*, Regioplan Beleidsonderzoek, WODC, 2013
- ⁴² <https://www.dji.nl/Organisatie/Feiten-en-cijfers/index.aspx>
- ⁴³ Jaarverslag 2014: Nazorg ex-gedetineerden Katwijk. Stichting Kocon, juni 2015.
- ⁴⁴ Concept Jaarverslag 2015: Nazorg ex-gedetineerden Katwijk. Stichting Kocon, juli 2015.
- ⁴⁵ E-mails Wendy Bonaparte, Alphen aan den Rijn, juli 2016.
- ⁴⁶ Vos, J., C. Balder, B. van Hemert en H. Wagenaar, *Onmogelijke levens, botsende logica's en eigenzinnige professionals: Organisatorische uitdagingen bij de aanpak van veelplegers*. Platform 31, januari 2013
- ⁴⁷ *De ISD-maatregel: perspectief voor de veelpleger en een veiliger samenleving*, Ministerie van Veiligheid en Justitie, juni 2015